ANTON M. XANONI S. J.

Gramatika Shqyp

Qi perdorohet
N' Seminarë e n' Mbësoitore
t' Sh' Françesk Saverit
n' Shkoder

Shtypshkroja e Zojes Paperlyeme
N' SHKODER
1909

BKSH

BKSH

BKSH

BKSH

ANTON M. XANONI S. J.

Gramatika Shqyp

Qi perdorohet
N' Seminarë e n' Mbësoitore
t' Sh' Françesk Saverit
n' Shkoder

BKSH

LIBRARIJA LUMO SKENDO
TIRANË
Librairie Lumo Skendo
TIRANË (Albanië)

Shtypshkroja e Zojes Paperlyeme
N' SHKODER
1909

BKSH

DYY FIALË PARA

Mbas Gramatikes t'P. Jungut, t'Folmarmes t' Bashkimit e t' Shkroitores t' S. H. Frasherit e qitme ket t' onen. Fialëshâjet e shkolles gadi t'tana i perdorueme latinisht, tui kênë se me ket giûhë losin neper lulishtë t'letratyres e t'dituniis. Se s'â pa gjymtime âsht e ditun, e prandei ardht' i bardhë kush me vrême t' veta t' dalin me na nimue t' a permirsoim m' nji dorë tieter, e cilla na mban uzdaja, se s'kaa per t'vanue.

ANTON M. XANONI S. J.

Diten e Sh' Françesk Saverit

BKSH

Abeçeja e ree vûemun me t' vietren

ç = c	.....	biè fjala	A m' a çove librin ?
q = c	.....	„ „	Pse lehi qêni?
dh = ʒ	.....	„ „	Na ket dhuntii!
ë = e	pacâne	„ „	Kena kenë
g = gh	.....	„ „	Mos gaboni.
gj = g	.....	„ „	A t' hangri gjarpni?
ll = ʎ	.....	„ „	Sillniu prei mejet.
mb = mm	.....	„ „	Eni mbas mejet.
nd = nn	.....	„ „	Sakramêndet sa janë?
nj = gn	.....	„ „	U njall s' dekunit.
sh = sc	.....	„ „	Mos shko mâ andei.
th = ʒʒ	.....	„ „	Mirë jee tui thanë.
y = ʁ	.....	„ „	A t' dhem kryet !
x = z	.....	„ „	Duhet me xanë mâ teper
xh = g	.....	„ „	Turku falet n' xhamii.
z = ɛ	.....	„ „	Me zêmer t' mirë.
zh = ɛc	.....	„ „	Sdeshni ato zhele t'shkreta
c = z	.....	„ „	I cilli, e cilla

BKSH

BKSH

BKSH

NJOFTIME PARAPRAKE

Fial' e Germa.

1. **Gramatika** — *Gramatika' Shqyp* mbëson me fol' e me shkrue mir' e drejt giûhen Shqyp.

2. **Fialët** — Per me fol' e me shkrue perdoroim *fialëti* fialët qi shqyptohen, janë ndertue me *kumbime*: fialët qi shkruhen, janë ndertue me *germa*.

3. **Abeceja** — *Abeceja* âsht t' pershtimit e t'tâna germave t' ndoi giûhës. Germat e mdhaja quhen t' *mdhaiza*, germat e vogla quhen t' *îmta*.

4. **Germa** — Giûha e jonë kaa tridhet' e gjasht germa gjasht zântore e njizet e ndândë nderzâne.

Zântoret janë: A a, E e, Ë ë, I i, O o, U u, Y y.
Nderzânet janë: B b, C c, Ç ç, D d, Dh dh, F f, G g, Gj gj, H h, J j, K k, L l, Ll ll, M m, N n, Nj nj, P p, Q q, R r, Rr rr, S s, Sh sh, T t, Th th, V v, X x, Xh xh, Z z, Zh zh.

T' PVETME.

1. Çka mbëson Gramatika Shqyp ?
2. Çka perdoroim per me fol' e me shkrue ?
3. Çka âsht Abeceja ?
4. Saa germa kaa giûha e jonë ?

Kumbimi i Zântoreve.

5. **Kumbimi** — Gjith e cilla zântore e kaa kumbimin e vet; nderzânet s' e kan, e prândei per m' u shqyptue do

t'i pshteten ndoi zântores.

6. **Kumbimi i Zântoreve** — Zântoret e kan kumbimin tri mëndyrësh: t'*shkurtë*, t'*pergjyst'* e t'*giatë*; b.f.: per t'shkurtin, *asht, ec, i, los, kusht, mbys;* per t'pergjystin, *ashtë, ecë, ikë, lopë, shkurtë, mbytë;* per t'giatin, *aar, qee, liir, oor, guur.*

7. **Kumbimi i Nderhûndët**— Kumbimi i zântoreve mundet me kên' edhe *i nderhûndët*, e atbot' u vêhet per sipri theksë hundëta (▲) b.f.: *âsht, vênd, hîn, û,* (un), me *lânë, vênë, hûndë, zâa, flêei, hîi, hûu, syy* — Zântoria **o** s'â kurr e nderhûndët.

8. **Per çka ee-ja e pazâne** — Ee-ja (ë) e pazâne, qi vêhet mbas nji nderzânet, bân me diit se kumbimi i zântores qi nderzânia e kaa lânë mrapa, âsht i pergjystë, b.f.: *dialë;* kiò *ë* me dy pika sipri t' kallzon, se zântoria *a*, qi nderzânia *l* e kaa lânë mrapa, zgiatet nji fice. Prandei kumbimi i pergjystë shinohet gjith herë me ket *ë* t'pikueme, qi vêhet n'mbarim t'fialës, para o mbas nderzânet, sikuer: *pyllës, kopshtë* etr.

9. Ee-ja e pazâne perdorohet edhé bukur mirë me e zblue rrânjen e saa fialve, si me thanë: *me këndue*; ktû ee-ja e pikueme t' kallxon, se fiala *me këndue* âsht kah rrânja bashkë me latinishten: *cantare*. Âshtû thuei per saa tiera.

10. **Kû do shkrue**— Per me xâan vênd veç kû âsht nevoja, na duket mirë me e caktue ee-n e pazâne n' kto rasa:

a). N' t' tanë substantivat e adiektivat e fialë tiera nji a dyy a tri rrokiet me kumbim t'pergjystë, b.f.: *dardhë, kullosë, ligjeratë, i bardhë, zêmerbardhë, vonë etr.*

V.O. Por mundet shpesh herë m'u shkrue ee-ja e ngultë n' rasë lindtore e dhantore t' skâjueme njêise t' fêmnorve, b.f.: *kishes, shkolles* etr. sidomos kuer kqyret me i dhanë fialës nji kumbim mâa t'buut tui e shtyptue leet ee-n e pazâne.

b). Nder zânime njirrokse e kumbim pergjysta t' verbave b.f.: *me ecë, ti ecë, ai ecë, ai thotë* etr.

V.O. Kuer zântoria e t' pares vehtie çetashe diftore t'ndoi verbit âsht e giate, xêne t'gia t'edhé pasosen e tii, b.f.: une *dii*, une *xâa*, une *daai*, me *diit*, me *xâan*, me *daa* etr.

c). Nder t' tan' atò forme t'rrâita, qi motit do t'keen pasë ndoi zântore b.f.: *shëndosh* (latinisht: *sanus*), *mëndyrë* (italisht: *maniera*), *kështiell* (latinisht: *castellum*) etr.

V. O. Substantivat e Adiektivat me kumbim t' pergjystë n' êmnore e dishmore t' paskâjueme t' shumsit, ee-n e pazâne n' êmnore e dishmore t' skâjueme t' tijen e vêndoin para nderzânes *t*, b.f.: *punët*, e jo puntë; *fisnikët*, e jo, fisniktë: *flokët*, e jo floktë.

11 Ee-ja e pazâne mundet m' u lânë jashtë:

a). Prei verbave dyzântore, qi mbaroin me *m* o me *n* b.f.: *shkoim*, *kallxoin* etr. pse dyzântoria zgiatet vetë.

b). Prei fialve, kû s'kan kumbim t'pergjystë, b.f.: *sulen*, *lules*, *zêmer* etr.

c). Prei atyne fialve me kumbim t'pergjystë, qi i prîin ndoi tietres, mbi t' cillen biè theksa kumbuese, preise kah shqyptohen dalin t'shkurta, b.f.: *erdhne pêsdhet e shtat vetë* etr.

12. **Pasoset me ue e me ye** — T' tana pasoset qi mbaroin me *ue* e me *ye* shkruhen me *e* t' ngulët, e jo me ë t' pikueme. Ee-ja e ngulët do mbaitë nder perkthime e zânime t' verbit, kû hîin zântoria *u* o *y* b.f.: *shkruein*, *shkrues*, *fyein*, *fyes*, *t'fyemit* etr. — Substantivat: *Diell*, *Qiell*, etr. munden m'u shkrue me *e* t' ngulët, o n'daç edhé me dy *ii*.

13. **Zântoret t' dyzueme** — Zântoret e giata, t' nderhûndëta o jo, shkruhen me zântore t'dyzueme, sikuer; *aar*, *zâa*, *eer*, *rêe*, *hiir*, *hîi*, *oor*, *uur*, *hûu*, *dyyll*, *syy*.

14 **Zantoret ae oe** — Zântoret *ae* njitun kso doret shqyptohen n'Shkoder si nji *ee* e foort e e çilët e me t'zgjatun, b.f.: *ngae-ngee*; *hae,-hee*; *rae-ree*. — Neper malcina shqyptohen çiltas e daamas bf. *nga-e*, *ha-e*. *ra-e*. Âshtû

oe, veç se shqyptimi *ee* i ardhun prei *oe* del fort i mbyllët e kshtù shqyptohet n'Shkoder e neper rrethe. — Neper malcina e qesin daamas b.f.: *vo-e, oro-e.*

T'PVETME.

5. T' cillat nder kto germa e kan kumbimin e vet?
6-7. Si e kan kumbimin zántoret?
8-9. Çka bân me diit ee-ja pazâne?
10-11. Kù do shkrue e kù do lânë jasht' ee-ja e pazâne?
12. Si skkruhen pasoset me *ue* e me *ye*?
V. O. Substantivat e adiektivat kù e kan ee-n e pazânen' shumsë?
13. Si shkruhen zântoret e giata?
14. Si shqyptohen dyzântoret *ae, oe*?

Nderzânet e Shqyptimi i tyne.

15. **Nderzânet** — Nderzânet dahen *n'buztore, qellzore, dhambtore, gryktore, giùhtore, fishkllore.*

Janë buztore: b, p, f, m, v.
„ qellzore: ç, gj, q, j, nj, xh.
„ dhambtore: c, d, t, dh, th, n, nd, s, z, x,
„ gryktore: g, k, h, ng.
„ giùhtore l, ll, r, rr.
„ fishkllore sh, zh.

16. **T' dyzueme** — Giùha e jonë nuk lypë nderzâ e t' dyzueme; e atò dy *ll*, dy *rr* e dy *tt* na i shqyptoim si me kênë nji nderzâne e vetun, por e foort. E prashtù kuer tuj shkrue jena xâan ngusht n'skâi e na duhet me e kputë fjalen, nuk i daaim kurr dy nderzânet binjoke, por me to

e xâam fialen n' krye t' rreshtit, b.f.: *rra-lloin.*

17. Nderxânia *j* shkruhet n' fillim t' fialës e n'miedis t'dyzântoreve, b.f.: *Jeta, ju jeni, dijeja, dashtunija* etr.

18. **Nderzânet mb, nd, ng.** — Nderzânet *mb* njitun bashkë shqyptohen n'Shkoder e neper rrethe si nji *m* e foort, b.f.: *mmahet, kummimi* etr. Neper malcina t'Gegniis e n' Toskniì shqyptohen t'dyjat nderzâne me tinghell t'vet, b.f.: *m-bahet, kum-bimi.* Âshtû nderzânet *nd* n'Shkoder e neper rrethe shqyptohen n'giasë t'dyy *enne-ve* b.f.: *Perennija, nneera* etr. por ket kumbim do t'a ndiish me veshë; neper do malcina t'Gegniis e n' Toskniì shqyptohen t' dyjat me tingell t'vet bf. *Peren-dija, n-deera* etr. Nderzânet *ng* n'Shkoder e neper rrethe kan nji kumbim gryktuer t'posaçem, qi veç veshi t'a thotë; Malcort e Gegniis e Toskët thoon: *Trângull, n-gatrim* e kso doret.

V.O. Zantoria qi i prtin nderzaneve *nd* âsht gjithmoon e nderhûndët nder Gegë, b.f.: *shênd, i randë, gazmênd* etr.

T' PVETME

15. Si dahen nderzânet ?
16. A lypë giûha e jonë nderzâne t'dyzueme; si shqyptohen nderzânet *ll, rr, tt*?
17. Ku do shkrue zântoria *j* ?
18. Si shqyptohen nderzânet *mb, nd, ng* ?

Rrokia e Simplert e e Bashkanjitun.

Dyrrokset e Trirrokset.

19. **Rroke** — Rrokia âsht se e cilla copë nder t' ciilat mundet m' u daa fiala naturisht.

20. **Si ndertohen** — Rrokia ndertohet me germa, qi shqyptohen s' bashkut m' nji t' qitun zânit, m' nji ças.

21. **E Simplert** — Rrokia e simplert âsht ajò, qi â bâa me nji zântore t' vetme a me nji zântore e me nji nderzâne b.f.: *a-na-ve.*

22 **E Bashkanjitun** — Rrokia e bashkanjitun âsht ajò qi kapë mâ se nji nderzâne, b.f.: *tra-pi, stro-full* etr.

V. O. Nderzânet *mb, nd dh, ll, rr, zh, xh, th, sh, nji, gj* njehen n'shqyptim si nji nderzâne e vetme, e prandei xêhet si rroke e simplert fiala qi kaa ndonji asò nderzânesh, si me thanë: *she-ga, shoku* etr.

23. **Dyzântore** — Dyzântore quhet rrokia, qi kaa dy zântore, bf.: *prei, lulzoin*, etr.

24. Fiala mundet me kênë me nji a me shum rroke; fiala me nji rroke emnohet *njirrokse*; b.f.: *sot, hov, shkon*; me dy rroke êmnohet *shumrrokse*; e kio e mramia mundet me kênë dyrrokse, b.f.: *drita, fusha;* trirrokse b.f.: *lulishta, k pshtari;* katerrokse, b.f.: *katundari, mrekullina* etr.

25. **Si thehen fialët** — Fialët n' skâi t' rreshtit t' shkrimit thehen me rroke, bf. *keq-bâasi, t' ndo-llunat* etr.

T' PVETME.

19. Çka âsht rrokia ?
20. Me çka ndertohet rrokia ?
21-22. Çka âsht rrokia e simplert e e bashkanjitun?
23. Çka janë dyzântoret ?
24. Me saa rroke mundet me kenë fiala ?
25. Si thehen fialët n' skâi t' rreshtit ?

Theksë Kumbuese e e Shkrueme.

26. **Theksa Kumbuese** — Theksa kumbuese âsht pushimi i zânit mbi ndoi rroke tui shqyp-

tne ndoi fialë, sikuer: *drândîshte, njiktà.* Zântoria, kû biè theksa, quhet *kumbuese;* tierat, *pakumbuese.*

27 **Fial' e kputme** — I thoon fial' e *kputme* asai, qi theksen e kaa mbî zântoren, me t'cillen mbarón b.f.: *edhè, vanò.*

I thoon e *plante* asai, qi theksen e kaa mbî para t'mramen rroke, sikuer: *lûle, kerkòni.*

I thoon *rrshitse* kuer i biè theksa mbî t' paren t'paramramen rroke, b.f.: *t' ndôlluna, tallâzeve.*

28. Theksa e *shkrueme* âsht shênji me t' cillin, tui shkrue diktohet theksa kumbuese e disaa fialve, sikuer: *njità, njitû* etr. e i thoon *thehsë rândie* (¹)

29. Kiò theks' e vûmun mbi zântore t'ndoi rrokes, bân qi fiala t' shqyptohet fort e shkurtë e mos t'merret nji fialë per nji tieter, sikuer: *njità,* njita; *njitù,* njitu; *qita,* qita etr.

T' PVETME.

26. Çka âsht theksa kumbuese?
27. Kuei i thoon fial'e *kputme, e plântë, rrshites?*
28-29 Çka âsht theksa e shkrueme; e çka bân?

Fialë t'Bashkanjituna, t'Kputuna e t'Shkurtueme.

30. **Fial' e bashkanjitun** — Fial' e *bashkanjitun* âsht ajò, qi â ndertue me dy substantiva, a me nji substantiv e me nji adiektiv, a me nji adverb e me nji adiektiv, josè me ndoi preposicion (parprîime) e me verb, a n'ç'do mëndyrë tieter, b.f.: *kryekungull, zèmerfoort, mirbâas, me neperkamë,* etr.

31. **Fial' e kputun** — I thoon fial' *e kputun* asai, prei t'cilles hiqet nderzânia kû fillon ndo kû mbaron, b.f.: *me' i herë,* n'vênd me thânë: *me nji herë*; *kush â,* n' vênd me thanë: *kush âsht.* Kputet ka' i herë nderzânia me i dhanë fialës mâa hije e shpeitii.

V.O. Fiala e kputun *â* s' do t' vêhet kurr perpara ndoi fialës qi fillon me *a*, prândei nuk do thanë: ai *â* ajun, por ai *âsht* ajun.

32. Disaa herë mundet m' u ndrrue nderzânia e paramrapme e nji fialës tui vûu n' vênd t' sai nderzanen *j* o zântoren *i*, sikuer me thanë: *lajet* per *lagjet*, e *pleit* per *pleqt* etr.

José lêhet nderzânia kryekput, e zgiatet zântoria qi gjindet perpara asai b.f.: *gjâthmoon* per gjith motin, *zâan* per zânin etr.

33. **T'shkurtueme** thohen atò fialë, qi shkruhen me t' paren o me t' parat germa pa tieter, sikuer: *etr.* per *e tiera*, *b.f.*: per bié fiala.

T' PVETME

30 Çka âsht fiala e *bashkanjitun* ?
31 Cilles fial' i thoon e *kputun* ?
Çka vên oroe per fialen : *â* ?
32 Si munden m' u ndrrue nderzânet ?
33 Cillat fialë thohen t' *shkurtueme* ?

Hijeza

34. *Hijeza* âshf nji shêi (ʾ), qi u vêhet nderzâneve *ç*, *m*, *n*, *nd*, *t*, n' kambë t' ndoi rrokes o t' ndoi zântores, bf: *ç' kuer* n'vênd me thanë: çysh kuer; *ç' âsht* çka âsht; *n'm'ardhshin* ne me ardhshin; *nd' ujë* nde ujë; *t' apin* te apin.

Germa s — V. O. 1. Germa *s* do me thanë: *jo*; e s'kaa zântore n' vedi e i pshtetet fialës qi i vien mrapa, e prashtû nuk shifet arsyeja pse me ja njitë hijezen; do shkrue praa *s kam* e jo: s'kam. Por zakoni e kaa qitë punen ndryshêi.

Hijezen kû me e vûu e kû me e hiekë — V. O. 2 Hijezen duhet me e shkrue edhe n'kambë *t'ee-s* pazâne, kuer mbas sojet ndiekë ndoi zântore, bf.: *Kish' e bukur, dial' i urtë.* Por s' vêhet kurr mbas êmnave fêmnorë, qi n' ras' êmnore t' pâskajueme dalin me *e* t' ngulët, prandei do shkrue: *sule e ree, lule e kândshme,* e jo: sul' e ree, lul' e kândshme.— Âshtû edhé nuk vêhet hijeza, kuer mbas ndoi *ee-s* pazâne vien ndoi shêi piksijet, si me thanë: *Ai i kaa punët n' dorë, ai jo.*

T' PVETMË

35. Çka âsht *Hijeza*?
Çka thue mbî germen *s*?
Kuer do shkrue e kuer do lânë jashtë hijeza?

Propozicioni

(*PARAVUME*)

36 **Propozicioni** — *Propozicioni* âsht nji gjikim diftue me fialë, bf.: *Lili âsht i bardhë.*

Piesët e tija Propozicioni kaa tri pies'o elementa: *subiektin, verbin e atributin* (sêndi, ftillku, perdhana).

Subiekti âsht piesa, qi kallxon nierin a sêndin per t'cillin jena tui folë, e njifet tui pvetë: *Per kê? Per çka folet? Kush â qi...? Ç' farë sêndit âsht qi...?*

Atributi âsht piesa, qi kallxon çka thohet per subiektin, e njifet tui pvetë: *Cha thohet per...? Si...?*

Verbi âsht fiala, qi bashkon atributin me subiektin.

Kshtû n' propozicion: *Lili âsht i bardhë*; *Lili* âsht *subiekti*, i *bardhë* âsht *atributi*, âsht *verbi.*

37, **Verbi atributiv**—Verbie atributi gadi gjith herë janë ndrye m' nji fialë t' vetme, e kshtû kena *verbin atributiv*, b.f.: Ti *mêndon*; Ai *shkruen*... e vien si me thanë: Ti *jee mêndues*, ai *â shkrues.*

38 **Perkryesat** — *Perkryesat* janë fialët qi viin me e kufinue mâ mirë *subiektin*, *verbin* o *atributin* me t'cilltë janë perciellë e e mushin veshtrimin e propozicionit.

Bf. : *Diali i urtë kaa me kên' i dashtun gjithmoon prei t'tanve;* fiala *i urtë* âsht perkryesa e subiektit; *gjithmoon* â perkryesa e verbit; *prei t' tânve* perkryesa e atributit.

39. **E ndreit e lakone** — Perkryesa e verbit atributiv âsht e *ndreit* o *lakone.*

Âsht e *ndreit* a obiekt, kuer i pergjegjë t'pvetmes: *Kê* o *Cka!* e bâme mbas verbit vetë:

Bf.: *Krîja breen drûnin*; *drûnin* âsht perkryesa e ndreit e verbit *breen.*

Âsht *lakone*, kuer i pergjegjë t'pvetmeve: *Kuei? T'cillit sênd ? I kuei ? I ç' farë sêndit ? Me kê ? Me çka ? Prei kuei ? Si ? Kû ? Kuer ? Pse o Per çka ?*

Bf.: *Gjâja shitet (kû?) n'pazaar; n' pazaar* âsht perkryesa lakone e verbit *shitet.*

— Perkryesa quhet *thirrtorë*, kuer me tê i ndiellim tierët me ja vûu veshin fialës s' onë:

Bf.: *Mos i pritoni kndimit, o dielm; o dielm* âsht perkryesë thirrtore.

Perkryese thirrtore — V.O. Perkryeses thirrtore i prtin fiala *morë* jose grimca *o, or* e kio mundet m' u folë a edhe m'u lâne jashtë, e at herë âsht e nenkuptueme, bf.: *Eja, morë grêeth, e bânu bletë; bini, dielmoça, se Zoti po na ep t' mbaren; or mik, bân si po t' tham.*

40. **Ndertimi i ndreit e anasiellt** — Propozicioni mundet me kenë me ndertim *t' ndreit* ndo me ndertim *anasiellt.*

Âsht *me ndertim t' ndreit,* kuer pik s' parit vêhet subiekti, mandei verbi e n'fund atributi, t'perciellun prei perkryesave qi u lypen, bf.: *Kercylli i drandofilles âsht i thepisun me ferra.*

Âsht *me ndertim anasiellt,* kuer, per me i dhanë foorc e hije diftimit, piesët e tija s' e mbain rêndin e nder-

timit t' ndreit, bf.: *E motçme âsht kalaja e Shkoders.*

41. **Propozicioni kater nduersh** — Propozicioni mundet me kân' *i simplert, i bashkanjitun, i pshtiillt, i coopt.*

Âsht *i simplert* ai propozicion qi kaa nji obiekt vetun, e nji atribut vetun, bf.: *Skanderbegu âsht Shqyptarë.*

Âsht *i bashkanjitun,* kuer kaa mâa se nji subiekt o mâa se nji atribut, bf.: *Gegët e Toskët janë vllazen; Shqypnjia kaa fush' e male.*

Âsht *i pshtillt,* kuer kaa ndonji perkryese, bf.: *Uji* i *deetit âsht i njelmët.*

Âsht *i coopt,* kuer i âsht lanë jashtë ndoi element (piesë), i cilli merret vesht gijthnji, bf.: *T'jeesh i dreit; T' lumtë zêmerbutit.*

42. **Vargu e Ligjerata** — *Vargu* âsht nji t' pershtim propozicionesh, qi diftoin nji veshtrim t' plotët. Prei bashkimit t' vargieve del *Ligjerata.*

Sberthimi —V. O. *Sberthim logjik* i propozicionit do me thanë: me daa *subiektin, verbin, atributin* e *perkryesat,* ne i pasët.— *Sberthim vargut* do me thanë: me e daa numerin e cilltiin e propozicioneve t' tija.

Pasqyra e Sberthimit Logjik

1. Zoti âsht i dreit

Âsht propozicion me ndertim *t' ndreit,* pse n'krye t'tii rrî *subiekti,* qi âsht *Zoti;* mandei vien *verbi: âsht;* ne e maram *atributi: i dreit.*

Âsht edhe propozicion *i simplert,* pse kaa nji subiekt t' vetun e nji atribut t' vetun.

2. E kândshme âsht era e drandofilles.

Âsht propozicion me ndertim *anasiellt,* pse piesët e tija s' e mbain rêndin e ndertimit t' ndreit — *E kândshme* âsht atribut, *âsht* verb, *era* subiekt, *e drandofilles* perkryesë lakone e subiektit, pse i pergjegjë t'pvetmes: *E kuei?*

Ky propozicion âsht edhè *i pshtiillt*, pse kaa njat perkryese: *e drandofilles.*

3. *Bletat permledhin mialtin n' zgjoi.*

Bletat janë subiekti per t' cillin folet — *Permledhin* âsht verb atributiv, d. m. th. verb e atribut, pse vien gjithnji, si me thanë: *permledhca* — *Mialtin* âsht perkryes' e ndreit, pse i pergjegjë t'pvetmes: *Çka?* — *N'zgjoi* âsht perkryes lakone, pse i pergjegjë t'pvetmes: *Kû?* —

Ky propozicion asht *i ndreit* edhe *i pshtiillt.* — Per çka?... T' dyjat perkryesa: *mialtin* e *n'zgjoi* i perkasin verbit atributiv: *permledhin.*

T' PVETME

36. Çka âsht *Propozicioni?* E sa piesë kaa?

37. A janë gjithmoon daa verbi e atributi?

38. Çka jane *Perkryesat?*

39. Si mund t'jeet perkryesa e verbit atributiv? Kuer perkryesa quhet *thirrtore?*

40. Si mundet me kênë propozicioni per kah ndertimi?

41. Cilli propozicion thohet i simplert, cilli i bashkanjitun, cilli i pshtiillt? Cilli propozicion âsht i coopt?

42. Çka âsht Vargu?

Shênjet e Pikave

43. **Piksija.**—Nieri kuer flet pushon kû mâa pak, kû mâa shum, e kto pushime i kallxoim n'shkrim *me shênje piksijet.*

— *Shênjet* mâa t'parat *e piksiis* janë:

Ndala	.	Presa	,
Dy pikat	:	Pikpvetie	?
Pikpresa	;	Pikçuditie	!

— *Presa* shênjon pushimin e nji kohes e i nepet zânit si nji t' ulun t' vierrët; *pikpresa,* pushimin e *dy* kohve; *dy pikat,* e *tri* kohve; *ndala,* e *kater* kohve, e me ket shêi zâni ulet kreit.

— *Ndala* vêhet *n'fund* t'propozicionit, kuer ky â vetun, *e n'fund* t' vargut e t'ligjerates e ç' do shkrimit. Piesët e pergiashme t' ndoi propozicionit, e tiera propozicione t'shkurta dahen me *presë*. Mbas nji t' pvetmes vêhet *pikpvetia;* mbas nji t' thrritmes do shkrue *pikçuditia*. *Pikpresa* viin me i daa piesët e nji vargut qi janë fort lerg; *dy pikat* dain piesët e vargut qi janë nji fice mâa lerg, e viin edhé me kallxue nomotisnat (citazioni). — E para fiał' e ligjerates, âshtû edhe fiala e paar qi vien mbas ndalet, shkruhet me germë *fillstare t'mdhaize*. — *Thirrtoria* ndryhet ndermiet t' dy *presave,* n' kioft se s'i kaa prîi o s' i vien mrapa ndoi shêi tieter.

T' PVETME

43, Cillat janë shênjet mâ t' parat e *piksiis?*

— Ç' farë pushimit difton *presa?* —... *pikpresa?* — ... *dy pikat?* —.... *ndala?* — Kuer perdorohen kto shênje n'ligjeratë ?

Piesët e Gramatikes n'Ligjeratë.

44. *N' Ligjeratë* perdoroim ndand fara fialësh: pêes *ndrroisa* e kater *sndrroisa.*

Fialët ndrroisa janë: *substantivi* (êmni), *artikulli* (neni), *adiektivi* (pershtueshmi), *pronomi* (perêmni) e *verbi* (ftillku).

Fialët sndrroisa janë: *propozicioni* (parprtise), *adverbi* (parftillku), *koniunkcioni* (lidhtoria) e *interiekcioni* (nepersia)

E PVETME

44 — Saa fara fialësh perdoroim na ?

KAPTINA E I.

Permbîi Substantivin

45. Substantivi âsht fialë qi shênjon nji *t' kênun*, si me thanë nji *vehtie*, nji *frymuer* a nji gjâa *t' landët* a *t' palandët*, sikuer: *Nieri, dele, guur, burrnii.*

Substantivi mundet me kenë *i pervetçem, komun, permledhës.*

46. Âsht *i pervetçem* kuer shênjon nji t'kênun t'posaçem e t'daamun prei ç'do t'kênunit tieter nji ortet me té o nji giaset, b.f.: *Skanderbegu* leu n'*Kruu* e diq n'*Llesh.*

Âsht *komun* kuer shênjon ç'do *t' kênun* nji ortet o nji giaset, bf.: *Mica* e ndryeme bâhet *drangue.*

Âsht *permledhës* kuer pershtin shum vet' e bân nji grumull me ta, bf.: *Popull, ushtrii.*

47 V. O. Substanvi i pervetçem shkruhet gjith herë me germë fillstare t'madhe.

Lindsiit e Substantivit

48 Substantivi âsht lindsiis *mashkullore* a *fêmnore a asnjanse.*

Âsht lindsiis *mashkullore*, n' shenjoft burrë a frymuer mashkull, bf.: *Kopshtaar, gjel, drangue, uik.*

Âsht lindsi is fêmnore, n' shênjoft grue o frymuer fêmen, bf.: *Kopshtare, pulë, drangoneshë, ulkojë.*

49 Substantivat janë lindsiis asnjânse, e I. Kuer shênjoin nji gjâa qi s'dahet, si: *Ujë (ujët), mish (mishtë), diathë (diathët), voi (voitë), dyllë (dyllët).*

V.O. Substantivat, qi permêndme, mund t'kthehen edhe mashkullorë, *uje, mish, diathe, voi, dyllë.*

E II. Kuer vîin prei t'pasoseve, bf.: *T'shkruemit, t'gra-*

nunit, t' vroitunit.

E III. Kuer vîin prei adiektivave e shênjoin nji punë t'palandët a nji t'bâme, bf.: *T'mirët (mirësija), t'liktë (liksija).*

50 Substantivi, qi shênjon nji gjâa *t'landët*, âsht *mashkulluer*, n' kioft se merr zântoren *i* ndo *u* n' ras' êmnore t'skâjueme t' njêisit bf.: *Guri, bregu, çilci, burgu.* N'marrët zântoren *a* n'rasë qi thame, âsht *fêmnuer*, b.f.: *Luleja, shpija.* Per ket arsye janë femnorë edhé substantivat, qi shênjoin nji gjâa *t'palandët*, bf.: *Dijeja, urtija.*

V.O. Shum herë zântoria *a*, qi merr êmni n'ras' êmnore t'skâjueme t' njêisit, nuk â shêi, se êmni âsht femnuer, e atbotë do shikiue domethania e tii, bf.: *Baba, Kumara, Ndreka, Leka,* etr.

T'PVĒTME

45 Çka âsht substantivi?

46 Cilli substantiv âsht i *pervetçem*?... *komun* ?.... *permledhës* ?...

47 Si do shkrue substantivi i pervetçem?

48 Ç' farë lindsijet âsht substantivi?

49 Cilltë substantiva janë *asnjansa?*

50 Ç'farë lindsijet janë substantivat, qi shênjoin gjâa t' landët e t' palandët ?

Numrat e Substantivit

51 Mbas numrit substantivat dahen me dyy: *njêisi*, qi rrfen nji gjâa t' vetme, sikuer: *Dialë, zamak*; edhé *shumsi* qi rrfen mâa teper, sikuer: *dielt, zamakt.*

Shumsi i Substantivit

52 Shumsi *mashkulluer* mâa t' shumen e herës bâhet tui i njitun nji substantivit n'ras'êmnore t'paskâjueme zantoren *a* ja *e* ja *i*, ja fialzên *na*, josè tui ndrrue nderzanen *k* me *q* e *q* me *gj*. Sikuer: *Lisa, male, hyi, orizna, miq, lugj.*

Por ket permbaitë nuk e marrin mrapa njadisaa substantiva, sikuer: *nierz, desh, dielm, thaas* etr.

53 Shumsi *fêmnuer* bâhet mâ t' shumen e herës tui i njitun zântoren *a* ja *e* ja *na* sikuer: *shpija, vargje, dhuntina.*

V.O. Shum substantiva qi n' numert *njêis* janë mashkullorë, n' shumsë bâhen fêmnorë, kah marrin zântoren *e*, sikuer *gjaqe, berre, male.*

54 Kso doret, perpoos saa tierve sikuer: *gaz gaze, truell trolle, zaall zalle etr.* ndoshta janë:

e I. T'tanë substantivat mashkullorë *njirrokiet*, qi n'njêis dalin me *im*, bf.: *Gzim gzime, laim laime, shkrim shkrime.*

Ata qi kan *mâ se nji rroke* munden n' shumsë me dal' edhe me *a*, bf: *Kuitim, kuitime t'nelta, kuitima t'neltë, turbullim, turbullime t' foorta, turbullima t'foort* etr.

e II. T' tanë sûbstativat, qi n' njêis dalin me *nd*, bf.: *Vênd vênde, gazmênd gazmênde, kuvênd kuvênde* etr.

V. O. Xâja e giûhes e nji fialuer si duhet t' a kallxon shumsin e substantivave ma mirë se ç' do rregull tieter.

Sberthimi i Substantivit

55 Sberthimi i substantivit bâhet tui thanë *faren, lindsiin e numrin* e tii, bf.: Mark, katuncë, gjetht, ushtrii, ujë,

Mark...	substantiv	pervetçem,	mashkulluer,	njêis;
Katundcë	„	komun,	fêmnuer,	„ ;
Gjetht	„	„	mashkuller,	shumsë;
Ushtrii	„	permledhs,	fêmnuer,	njêis;
Ujët	„	komun,	asnjansë,	njêis.

T' PVETME

51. Si dahen substantivat mbas numrit ?
52 Si bâhet shumsi mashkulluer e fêmnuer?
53. Si e ndrroin shum substantiva lindsiin n'numer t'shum-

sit?

54. A kaa ndoi permbaitë per ket të shndrruem lindsijet?

55. Sj bâhet sberthimi i substantivit?

Ras' e Nderule

56. Pêsë janë mëndyrët, me t' cillat diftohet shqyp veshtrimi i substantivit, e u pergjegjin t' pvetmeve: *Kush, i kuei, kuei, kê, kû* e me gjuhë shkollet êmnohen: *Rasa,* d. m. th. si i ndollë substantivit m' u gjetë n' ligjeratë. Sə e cilla rasë kaa êmnin e vet.

Rasa:	*Kush*	quhet:	*Emnore*
	i kuei	„	*lindtore*
	kuei	„	*dhantore*
	kê	„	*dishmore*
	kû	„	*vêndtore*

E lâme jashtë *thirrtoren e hiektoren,* pse e para s' â. tieter por *êmnore,* t' cilles i prîin ka' i herë fialza *o;* e dyta âsht *lindtore* e lypun prei prepozicionit (parafialsit) *prei.*

57. *Nderule* d. m. th. t' zdrypunit e substantivit me rênd neper rasa. Substantivi tui u nderulun merr dy forma a syy; njênit i thoon *i paskâjuem,* tietrit *i skâjuem,* bf.: *shtyllë* âsht êmnore e dishmore e paskâjueme, *shtylla* êmnore e skâjueme, *shtyllet* lindtore e dhantore e paskâjueme, *shtylles* lindtore e dhantore e skâjuame etr.

58. Nderulet jan trii, se e cilla me dy syy, syni i substantivit t'paskâjuem e syni i substantivit t'skâjuem.

Nderulia e I.

Njêis

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
E. Shtyllë	Shtylla
L. Shtyllet	Shtyllës
Dh. —	Shtyllës
D. Shtyllë	Shtyllen
V. N' Shtyllët	N' Shtyllët

Shumsë

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
E. Shtylla	Shtyllat
L. Shtyllash	Shtyllavet-ve
Dh. —	„ „
D. Shtyllat	Shtyllat
V. N' Shtyllat	N' Shtyllat

Kso doret nderuli substantivat qi ndiekin

Arrë	Kovë	Grizhel	Lkuur
Baltë	Dallëndyshë	Grykë	Micë
Bishë	Drrasë	Kllukë	Mollë
Qafë	Flakë	Koos	Mullagë
Qellzânë	Govadë	Kullë	Patë
Shegë	Shtambë	Pulë	Unâzë
Shîis	Shtîiz	Têjë	Ushûizë
Shpatë	Sietull	Tershanë	Valë
Voesë	Thikë	Ndîmë	Zojë etr.

59. Vrêmia e I. Substantivat, qi dalin me dy zântore *ii*, e ndrroin t' dyten *i* e e bâin nderzâne *j* n'êmnore t' skâjueme e n' lindtore e dhantore t' paskajueme t'niêisit, nder rasa tiera nderzania kthehet prep zantore *i*.

Âshtû edhè nder t' tana rasa t' shumsit e dyta zântore *i* sillet *j*, kuer nderulia bâhet rregullorisht, per ndryshei mbahen t' dyjat zântoret *ii* n' tanat rasa bf.:

Njêis

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
E. Dhuntii	Dhuntija
L. Dhuntijet	Dhuntiis
Dh. „	„
D. Dhuntii	Dhuntiin
V. N' Dhuntiit	N' Dhuntiit

Shumsë

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
E. Dhuntija o Dhuntii	Dhuntijat e Dhuntiit
L. Dhuntijash o Dhuntiish	Dhuntijavet, veo Dhuntiivet
Dh. „ „	„ „ „
D. Dhuntija o Dhuntii	Dhuntijat o Dhuntiit
V. N' Dhuntiit	Dhuntijat o Dhuntiit

Kso doret nderulen substantivat:

Marrii	Burii	Mushknii	Shpii
Mrekullii	Avullii	Zii	Urtii
Palavii	Shkndii	Zotnii	Vii
Shoqnii	Dhunii	Dhii	Qershii

Kater substantivat e shtylles s' paar, âshtu edhè substantivi *dhuntii* e ndoi tieter, munden n' vênd t' nderzanes *j* me marrë n' shumsë nderzanen *n.* bf.: Ndollii, ja. edhè Ndollinë, *ndollina.*

60. Vrêmia e II. — Do Substantiva të perdoruem paskâjtas kan êmnoren e dishmoren e shumsit nji nji si êmnoren e njêisit, bf.:

Arë	Buzë	Fletë	Gojë	Jeet	Landë
Ashke	Çerdhe	Ftyrë	Kashatë	Lugatë	Lopë
Bee	Darkë	Gelqere	Hanë	Kohë	Lugë
Binjoke	Drandofille	Gershanë	Hûndë	Krande	Lule
Bulë	Dugâjë	Giûhë	Javë	Kumbonë	Lugje

Dhmadh Pême Perqe Pushkë Rrrugë Shqême
Sule Tregtii

Bashkë me kta substantiva shkoin edhe atà qi n' êmnore t' njêisit dalin me nderzane *s*, bf.: Piesë, njinesë, vullndesë, martesë, fejesë, ndiesë etr.

61. Vrêmia e III. — Do substantiva të ksai nderule e ndrrojn rrânjen n' shumsë, bf.:

Deer n' shumsë Dyyr Mênde n' shumsë Mêet
Dorë „ Duur Lindt.: Mêc
Grue „ Graa Vaizë „ Varza
Natë „ Net

62. Vrêmia e IV. — Do substantiva kuer skâjohen zakonisht e lânë jashtë zantoren e rrokes t' fundit, bf.:

Bader Badra
Egjer Egjra (s' ka shumsë);
Grozhel Grozhla („ „)
Klogen Klogna („ „)
Kumull Kumlla

63. Vrêmja e V. — Do substantiva turqisht shumsin e kan me *llar*, bf.:

Hogjë shumsë hogjallarë
Pashë „ pashallarë

64. Vrêmia e VI. — Substantivi *lot* kuer skâjohet, nderzanen *t* e siell' e e bân *d* e ja shton zantoren *i*, prandej kee me thanë *lodia*: n' shumsë merr prap *t* e thohet *lot, lotvet-ve* etr.

— Mundet m' u than' edhe *loti*, por at herë shkon mbas nderules s' dytë. Âshtû *et* bân *edia*, etr.

65. Vrêmia e VII. — Rendon t' tanë substantivat e ksai nderule, qi n' êmnore t' paskâjueme t' njêisit dalin me *e*, kuer skâjohen e lshoin zântoren *e*, e marrin rroken *ja* bf.: *çerdhe çerdhja, lule lulja, sqele sqelja, sule sulia* etr.

N' poezii munden me e mbait zântoren *e*, e atbotë zantoria *i*, qi i vjen mrapa, sillet e bâhet *j*, bf.: *çerdheja, luleja* etr. Substantivi *dije* skâjohet *dieja*. Ashtû substantivat qi dalin me dyy *aa*, kuer skâjohen e lshoin

t' dyten *a* e marrin rroken *ja* bf. *kalaa kalaja, rigjaa rigjaja.*

Substantivat, qi dalin me nderzane *ç* e *xh*, kuer skâjohen marrin vetun zântoren *a*, bf.: *Kimçë kimça, çaxhë çaxha.*

T' PVETME

56. Saa mëndyrësh mundet me kenë veshtrimi i substantivit, e kuei i pergjegjin e si quhen?
56. Si êmnohen rasat?
57. Çka âsht nderulia?
58. Saa forma merr substantivi tuj zdrypë neper rasa, e t' cillat janë?
59. Saa nderule kena shqyp?
60. M' a thuei nderulen e paar.
61. Çka m' thue per substantiva me dy *ii* e per t' perdoruemt paskâjtas?
62. M' i thuei do substantiva, qi ndrroinë rrânjen.
63. M' i skajò substantivat *bader, egjer, grozhel, kllogjen, kumull.*
64. Çka m' thue per substantivin *lot?*
65. Si skâjohen substantivat qi dalin me *e*, me dy *aa* me *ç* e *xh?*

Nderulia e II.

Forma e I.

Njêis

Syni i paskâjuem	*Syni i skajuem*
E. Pullaz	Pullazi
L. Pullazit	Pullazit
Dh. „	„
D. Pullaz	Pullazin
V. n' Pullazt	n' Pullazt

Shumsë

Syni i paskâjvem	*Syni i skâjuem*
E. Pullaze	Pullazet
L. Pullazesh	Pullazevet-ve
Dh. „	„ „
D. Pullaze	Puilazet
V. n' Pullazet	n' Pullazet

Kso doret nderûlen: Bylmet, Soft, Qefë, Ylber etr. me të tana substentivat qi dalin me *im* e me *ênd* si *kuitim, gazmênd.*

Âshtû edhe shum substantiva t' ardhun prej latinishtes bf.: Devocion, Kongregacion, Proçesion, Propozicion, Funkc'on, Vertyt e kso fejet.

Forma e II.

Njeis

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
E. Lis	E. Lisi
L. Lisit	L. Lisit
Dh. „	Dh. „
D. Lis	D. Lisin
V. N' List	V. N' List

Shumsë

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
E. Lisa	E. Lisat
L. Lisash	L. Lisavet-vet
Dh. „	Dh. „ „
D. Lisa	D. Lisat
V. N' Lisat	V. N' Lisat

Kso doret nderulen:

Qarçaf	Hekur	Levriiz
Çilc	*Iel* (t' theim)	Sdrukth
Diill	*Jergan*	Tel
Xham	Korriiz	Trap

66. Vrêmia e I. — Do Substantiva kuer perdorohen paskâitas kan êmnoren e shumsit nji nji si êmnoren e njêisit, bf.:

Katundarë	Samarë
Shkroitarë	Filtarë

67. Vrêmia e II. — Do Substantiva t'ksai nderule, kuer skâjohen e tresin zântoren e t' mrames rrokë bf.: *Gjarpen gjarpni, breshen breshni, drapen drapni,* (shumsë drapna-at) *baker* (rrêm) *bakri.*

68. Vrêmia e III. — Substantivat, qi êmnoren e e paskâjueme t' njêisit e mbaroin me zântore t' nderhundët, e skâjoin êmnoren e njêisit tui marrë nderzânen *n* para t' mrames zântore; e n' shumsë e kan t'mêemit me *i.* Që njadisaa:

Njêis		*Shumsë*	
Blîi,	blîni	Blîi,	blîit
Giûu,	gîuni	Giûi,	giûit
Luâa,	luâni	Luâi,	luâit
Mullâa,	mullâni	Mullâi,	mullâit
Mullîi,	mullîni	Mullîi,	mullîit
Purrîi,	purrîni	Purrî,	purrîit
Turîi,	turîni	Turîi,	turîit
Ullîi,	ullîni	Ullî,	ullît

Por do substantiva, qi n' njêis e marrin mrapa ket rregull, n' shumsë i jashtohen, bf.:

Njêis		*Shumsë*
Drûu,	drûni	Drûu, Drûut
Zâa,	zâni	Zâa e zâna, zâat e zânat

V. O. Substantivi *drûu*, kuer âsht njêis, shkon mâa fort mbas nderules s' paar, e prandej thohet mâ mirë *drûja;* n' shumsë jet gjithmoon *drûu*, *drûut.*

69. Vrêmia e IV. — Do Substantiva t' ksai nderule, qi shkoin mbas formes s' dytë, n' shumsë marrin nderzânen *n,* sikuer:

Njêis	*Shumsë*
Baall, balli	Ballna, ballnat
Drithë, drithi	Drithna, drithnat
Korp, korpi	Korpna, korpnat (thoon edhè korpa korpat)
Miill, milli	Millna, millnat
Mish, mishi	Mishna mishnat

70. Vrêmia e V. — Substantivat, qi n' njêis dalin me *uer,* kuer skâjohen zantoren *u* e kthein *o* e n'shums' e kan t' mêemit me *orë*, bf.:

Njêis	*Shumsë*
Faituer, faitori	Faitorë faitorët
Gjaksuer, gjaksori	Gjaksorë, gjaksorët
Krahnuer, krahnori	Krahnorë, krahnorët
Malcuer, malcori	Malcorë, malcorët
Mkatnuer, mkatnori	Mkatnorë, mkatnorët
Shpuer, shpori	Shporë, shporët
Trathtuer, trathtori	Trathtorë, trathtorët

71. Vrêmia e VI. — Substantivat, qi n' njêis dalin me *ue*, kuer shâjohen dalin me *oni,* e n' shumsë me *oi,* sikuer:

Njêis		*Shumsë*	
Drangue,	drangoni	Drangoi,	drangoit
Ftue,	ftoni	Ftoi,	ftoit
Gjakue,	gjakoni	Gjakoi, (edhè: Gjakona,	gjakoit gjakonat)
Langue,	langoni	Langoi,	langoit
Lkue,	lkoni	Lkoi,	lkoit
Limue,	Limoni	Limoi,	limoit

Patkue,	pâtkoni	Patkoi,	patkoit
Zgjue,	zgjoni	Zgjoi,	zgjoit
Vargue,	vargoni	Vargoi,	vargoit
Thue,	thoni	Thoi,	thoit

Për: *krue, kròni* n'shumsë del *kroje.*

V. O. Do Substantiva turqisht e kan shumsin *llaar* b.f.:

Njëis		*Shumsë*	
At,	âti	Atllaar,	atllaart
Zabit,	zabiti	Zabitllaar,	zabitllaart

72. Vrêmia e VII. — Nuk janë pak substantivat, qi n'shumsë dalin jashta rregullet, sikuer:

Njëis		*Shumsë*	
Asht,	ashti	Eshtna,	eshtnat
Çakall,	çakalli	Çakai,	çakait
Çoban,	çobani	Çobâi,	çobâit
Dash,	dashi	Desh,	desht
Dialë,	diali	Dielm,	dielt
Diallë,	dialli	Diemen	diemnit
Dhanderr,	dhandrri	Dhandrra,	edhé: Dhanduurr
Ênjell,	ênjëlli	Ênjë,	ênjët
Frat,	frati	Freten,	fretnit
Xhelat,	*xhelati* (gjakbâas)	*Xhelet,*	*xhelatat*
Gjarpen,	gjarpni	Gjarpî,	gjarpit
Gjylpnyer	(edhé: Gjylpnerë)	gjylpnyri,	Gjylpnerë gjylpnerët
Hyllë,	hylli	Hyi,	hyit
Idhull,	idhulli	Idhui,	idhuit
Kaal,	kali	Kual,	kualt
Kercyell,	kercylli	Kercei,	kerceit
Kulaç,	kulaçi	Kulèç,	kuleçët
Kunât,	kunati	Kuneten,	kunetnit
Mzat,	mzati	Mzet	edhé mzeten, mzetnit
Nye,	nyni (edhé nêni)	Neje,	nejet
Prift,	prifti	Priften,	priftnit

Profetë,	profeti	Profeten,	profetnit
Rrgjuell	rrgjulli	Rrgjoi	rrgjoit
Shatë,	shati	Sheten,	shetnit
Shuull,	shulli	Shoje,	shojet
Shtrat,	shtrati	Shtreten,	shtretnit
Surrât,	*surrati*	*Surreten*,	*surretnit*
Vullâa,	vullâni	Vullâi,	vullâit

V.O. Substantivat *qiri* e *nieri* n' êmnore t'njêisit jesin si janë pa u shndrrue me syy t' paskâjuem e t' skâjuem.

Nder do male thoon: *qiri*, *qiriu;* e n'Tosknii: *nieri*, *nieriu*.

T' PVETME

M' a thuei nderulen e dytë.

66. Si e kan êmnoren e shumsit do substantiva kuer perdorohen paskâitas?

67. M' a thuei ndoi substantiv, i cilli kuer skâjohet, e tretë zântoren e t' mrames rrokë.

68. Si skâjohet êmnoria e njêisit nder substantivat, qi mbaroin me zântore t' nderhundët; e si e kan t' mêemit n' shumsë? — A kaa ndoi substantiv, qi i jashtohet ksai vrême?

69. Si e kan êmnoren e shumsit substantivat: *Baall Drithë*, *Korp*, *Miill.....?*

70-71 Ç' rregull kee per substantiva, qi n' njeis dalin me *uer*, e per atà qi dalin me *ue*? — Si e kaa êmnoren e shumsit substantivi: *Krue*?

72 Si dalin n' êmnore t' shumsit substantivat: *Asht*, *Çakall*, *Çoban...*?— Çka thue per substantivat: *Qiri* e *Nieri* ?

Nderulia e III

Njêis

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
E. Binjok	E. Binjoku
L. Binjokut	L. Binjokut
Dh. „	Dh. „
D. Binjok	D. Binjokun
V. N' Binjokët	V. N' Binjokët

Shumsë

Syni i paskâjûem	*Syni i skâjuem*
E. Binjokë	E. Binjokët
L, Binjoksh	L. Binjokvet - ve
Dh. „	Dh. „ „
D. Binjokë	D. Binjokët
V. N' Binjokë	V. N' Binjokët

73. — Vrêmia e I. — T' tanë substantivat, qi dalin me *k* e *g* e shkoin mbas nderules s' tretë, n' êmnore e dishmore t' paskâjueme t' njêisit shqyptohen shkurt.

74. — Vrêmia e II. — Disaa substantiva t' ksai nderule, kuer hiin n' numer t' shumsit, marrin veç nji *ë* pazâne mbas nderzanes *k*, e nderulen si shumsi: *Binjokë*.

Kso doret janë:

Njêis		*Shumsë*	
Flok,	floku	Flokë,	flokët
Kapak,	kapaku	Kapakë,	kapakët
Kerçik,	kerçiku	Kerçikë,	kerçikët
Levrek,	levrekû	Levrekë,	levrekët etr.

Do Substantiva tierë t' ksai nderule e bâin shumsin veç tui e shndrrue nderzanen *k* me *q* o *g* me *gj*, e *ee-n* e pazâne me *e* t'ngulët, e nderulen si shumsi: *Kuitime*.

Njêis		*Shumsë*	
Çark,	çarku	Çarçe,	çarqet

Furrik,	furriku	Furriqe,	furriqet
Gjak,	gjaku	Gjaqe,	gjaqet
Lmashk,	lmashku	Lmashqe,	lmashqet
Lug,	lugu	Lugje,	lugjet

Por jan' edhé do substantiva t' ksai nderule, qi shumsin munden me e pas n' t' dyjat mëndyrë, qi thame, b.f.: *Bairakë bairaqe*, *Çubukë* çubuqe, etr. Më e shuma janë fialë turqishte.

75. — Vrêmia e III. I kena edhé do substantiva, qi n' shumsë dalin me *a*, b.f.:

Njêis		*Shumsë*	
Çekerk,	çekerku	Çekerka	çekerkat
Deng,	dengu	Denga,	dengat
Petk,	petku	Petka,	petkat

76. — Vrêmiâ e IV. E kan shumsin pa rregull kta substantiva:

Njêis		*Shumsë*	
Brisk,	brisku	Brishq,	brishqit
Fik,	fiku	Fiq,	fiqt
Kaa,	kau	Qee,	qeet
Plak,	plaku	Pleq,	pleqt
Peshk,	peshku	Peshq,	peshqit
Shkiaa,	shkiau	Shkije,	shkieet
Türk,	turku	Turq,	turqit
Uik,	uiku	Uiq,	uiqt
Vllaa,	vllau	Vllazen,	vllaznit

V. O. Substantivi *vllaa* nderulet edhe kso doret, kuer â njêis:

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
E. Vllaa	E. Vllai o Vllau
L. T' Vllaat	L. T'Vllaat „ T' Vllaut
Dh. „	Dh. „ „ „
D. Vllaa	D. T' Vllaut
V. N' vllaat	V. N' t' vllaat

Shumsë

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
E. Vllazen	E. Vllaznit
L. Vllaznish	L. Vllaznevet-ve
Dh. „	Dh. „ „
D. Vllazen	D. Vllaznit
V. N' Vllazen	V. N' Vllaznit

77. — Vrêmia e V. Rendom t' tanë substantivat, qi n'njêis e kan t'mêrmit turqisht me *llek* o *llyqe*, shumsin e kan me *lleqe* o me *llyqe*, b.f.: *Maskarallek Maskaralleqe*, n'do vênde t'Gegniis thohet mâ mirë: *Mashkarii (mashkarina) dyzllyk dyzllyqe*.

V. O. — Substantivi *Beg*, *begu* shumsin e kaa: *begleer beglcert*.

78. — Vrêmia e VI. — Substantivi *krye* âsht kreit jashta rregullet. Nderulet kso doret:

Njêis

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
E. Krye	E. Kryet
L. Krejet	L. Krees
Dh. *S' kaa*	Dh. „
D. Krye	D. Kryet
V. N'Kryet	V. N'Kryet

Shumsë

Syni i pâskajuem	*Syni i skâjuem*
Ê. Krena, Kreen	Ê. Krenat, Kreent
L. Krenash, Kreensh	L. Krenavet-ve, Krenvet-ve
Dh. *S' kaa*	Dh. „ „ „ „
D. Krena, Kreen	D. Krenat, Kreent
V. N'KrenatN'Kreent	V. N'Krenat, N' Kreent

79. — Vrêmia VII. — Substantivat " *Aat* e *Amë* " kuer perdorohen me shênjue *prînden* perciellen gjithmoon me pronome *i êmi* o *e êmia*, *i jyti* o *e jotia* etr., e nderulen kso doret:

Aati

Ê.	Êm' aat	yt aat	i aati
L.	I t'êm'et	i t'yt et	i t' et
Dh.	T' êm'et	t'yt et	t'et
D.	T' êm' aat	t' taat	t'taan
V.	N' t' em aat	n' t' taat	n' t' taan

V.O. — Substantivi " *Aat* " pa pronom perdorohet per titull ponijet, si me thanë : *Aati i Fces*, *Aati i Shpirtit*, *Aat Rregulltarë* e n'njëis merr mrapa nderulen e dytë. N'shûmsë nderulet kso doret:

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
Ê Aten	Ê. Atnit
L. Atnish	L. Atnevet - ve
Dh. *s'perdorohet*	Dh. " "
D. Aten	D. Atnit
V. N'Aten	V, N' Atnit

Ama

Ê.	Êm' Âmë	jot' âmë	e âma
L.	S'êm'amë	s'at'amë	s'amës
Dh.	"	"	"
D.	T'êm' âmë	t'tâmë	t' âmen
V.	N' t'êm' âmë	N' s' at' âmë	N' t' âmet

T' PVETME

M' a thuei nderulen e tretë

73. Si shqyptohen, substantivat qi dalin me *k* e *g*?

74-75. M' i thuei ndryshimet e shumsit, qi kan Substantivat e ksai nderule.

76. Si e kan shumsin substantivat — *Brisk*, *Fik*, *Kaa*, *Plak* etr. — M'a nderul substantivin : *Vllaa*

77. Si e kan shumsin substantivat, qi dalin me *llek*

e me *llyk* — M'a nderul substantivin: *Beg*

78. Nderule substantivin: *krye*

79. Çka m' thue per substantivat: — *Aat* e Âmë, e m'i nderul.

Substantivi i Lindsiis Asnjanse

80. — *Asnjansë* i thoon atii substantivit i cilli, per poos çka thame n'faqe 22, tu numri 40, kaa êmnoren me dishmoren nji nji. — Asnjânsi nderulet kuer âsht njêis e i paskâjuem; kuer nuk skâjohet, nuk nderulet; n'shumsë nderulet rregullorisht, sikuer Substantivi: *Lisa*

T' Dhjmtunit

Njêis

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
Ê. T' Dhimtun	Nder t'tana rasat:
L. T' Dhimtunit	
Dh. *s'perdorohet*	T' Dhimtunit
D' T' Dhimtun	
V. N' t'Dhimtun	

Kso doret nderulen:

T' Buut,	uutit	T' Grahun, unit
T' Qeshun,	unit	T' Mathun unit
T' Dliirt,	irtit	T' Pervûit, it
T' Ardhun,	unit	T' Mênduem, it
T' Kênun,	unit	T' Shkuem, it etr.

Do Vroitime

81. Janë saa e saa substantiva, qi n'shumsë doon nderzanea *n*, sikuer:

Njëis	*Shumsë*
Baar, *i*	Barna edhé Bare
Eer, a	Erna
Deet, i	Detna
Diathë, i	Diathna
Dhee dheu	Dhena
Elb, i	Elbna
Faqèll, i	Faqellna edhé Faqella
Krypë, a	Krypna
Lamë, a	Lamna edhé Lamë
Miill, i	Miillna
Mret, i	Mretna edhé Mreten
Oriz, i	Orizna
Pamuk, u	Pamukna
Shetii, ija	Shetina edhé Shetii
Shii, shiu	Shiina
Shpiirt,i	Shpirtna
Ujë, uji	Uina
Vathë, a	Vathna edhe vathë

Substantivat: *Barna, Krypna , Orizna* etr. shênjoin vêndin kù shiten kto gjàa.

82. II. Do Substantiva munden n' u nderulë mbas t'pares a t'dytes nderule e kshtù me ndrrue edhe lindsiin bf: *vieta e ree, vieti i rii; hitha diegcë hithi diegcë; qiella. e neltë ; qielli i neltë* etr.

Krygja

V.O. *Krygjë, Krygja* do me thanë: *pênrim, travajë*, e *Krygjen e Krishtit.— Kryq, kryqi* do me thanë: *Krishti n'kryq.*

83. III Do substantiva kan veç njêisin, sikuer:

Hallk, hallku	Zheg, zhegu
Vrug, vrugu	Vojim vojimi

Substantivat permbledhës diftoin orten e nierzve t'ndoi kambet e perdorohen n' numer t'njêisit, sikuer:

Kunetija,	orta e kunetve	Nipnija	orta e nipave
Dielmnija,	„ „ dielmve	Nusija	„ „ nuseve
Vobqarija	„ „ vobqarve	Trimnija	„ „ trimave
Gjinija	„ „ nijgjakasve	Vieherrija	„ „ viehrrave
Granija	„ „ grave	Vogjlija	„ „ popullit t'poshter
Katundija o Katundarija	„ „ katundarve	Thieshtrija	„ „ thieshtrave
Malcija o Malcorija	„ „ malcorve		

84. IV. E do kan vec shumsin, bf. :

Trûu, trûut
Een, eent (njêisi: *Aan*, *a* pak fort perdorohet)
Branavekë, branavekët.

85. V. Substantivi "*Gjind*„ kuer skâjohet bân "*gjindia*„ e nderulet kso doret:

Njêis

Vetun me syy t' skâjuem

Ê. Gjindia
L. Gjindes
Dh. „
D. Gjinden

Shumsë

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
Ê. Gjind	Ê. Gjindia
L. Gjindsh	L. Gjindvet-ve
Dh. *s'kaa*	Dh. „ „
D. Gjind	D. Gjindia

Substantivi "*Prind*„ nderulet kso doret:

Njêis

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
Ê. Prind	Ê. Prindia
L. Prindiet	L. Prindës
Dh. *s'kaa*	Dh. Prindës
D. Prind	D. Prinden

Shumsë

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
Ê. Prind	Ê. Prindia
L. Prindsh	L. Prindvet - ve
Dh. *s'kaa*	Dh. „ „
D. Prind	D. Prindia

Substantivi shoq o shok

86. Substantivi *Shoq*, kuer i vêhet perpara zântoria *i*, b.f.: « *I shoqi* », do me thanë: *trim i martuem*, *burrë*, sikuer « *Shoqi* » me zântore *e* perpara do me thanë: *grue e martueme*, *nuse*, o edhé vetun *grue*.

V. O. 1.- Zântoret *i* o *e* vêhen veç kuer substantivat «*Shoq e Shoqie*» janë t' skâjuem; e prâshtû nuk thohet: « *I shoq o e shoqie* » por « *I shoqi o e shoqia* ». Kta dy substantiva kuer diftoin Kunoren Shêite, s' kan shumsë, e atbotë duhet me thanë: « *T' martuemt o Burrat o Graat* ».

V. O. 2. - Substantivat *Shoq* o *Shok* pa *i* e *Shoqia* pa *e* perpara doon me than atê, qi ka shoqnii me nee o t' afermin t' onë, b.f.: *shoku i shk llës*, *hoqia e shkolles*, *â shoqi i em*, *â shoqia e ksai* etr.

Substantivi "Zot„

87 — Ky substantiv kuer do me than' atê, qi kaa n'dorë gjâa, b.f.: *I zoti i shpiis*, *i dugâjës*, *i livadhit*, o atê, qi

mundet me ja dal' e mos meja dalë ndoi punës, fiala vien: *jam i zoti me qitë pushkë, s'jam i zoti me këndue,* nderulet gjithmoon me grimcat *i, e, t* kso doret:

Njëis

Ê'	I.	Zoti	E	Zoja
L.	T'	Zot	T'	Zojës
Dh.		"		"
D.	T'	Zoon	T'	Zojen

Shumsë

Ê.	T'	Zott	T'	Zoja - at
L.	T'	Zotvet - ve	T'	Zojavet - ve
Dh.		" "		" "
D.	T'	Zott	T'	Zoja - at

Kuer ky substantiv do me thanë *Perendiin* a *Hyjin*, atbot e dvon grimcen *i*, e thohet: *Zot, Zoti*, e nderulet sikuer substantivi *Lis* pa rasë vëndtore.

Zotyn do me thanë, *Zoti i ynë: e* nderulet kso doret pa shumsë.

Njëis

Ê. Zotyn
L. Tenzot
Dh. "
D. Tenzoon

Rasa Vëndtore

88 — Rasa vëndtore s' â tieter veç êmnoria e paskâjueme e substantivit me nderzane *t* n' fund t' fialës, per tregim: " *Krishti ndêiti mbi pust* " (Kristofor.) — Krishti ndêi *tu pusi* — " *I kishte vuem n'zêmert* " (Kristofor.) I kishte vûu *n' zêmer.* — Por n' Shkoder e nder katunde t' saja nuk shkruhet nderzana *t*, pse nuk shqyptohet faret.

T' PVETME

80. — Cillit substantiv i thona asnjansë? — Nderule substantivin " *T' Dhimtun* ".

81. — Si e kan shumsin substantivat: *Baar, eer, deet....* — Çka shênjoin substantivat: *Barna, Krypna, Orîzna?*
82. — Çka m' thue per substantivat: *Vietë, hitha, qiella* — Çka do me thanë *Kryqjë* e *Kryq?*
83. — M' kallxò ndoi substantiv, qi kaa veç njêisin — Çka diftoin substantivat permledhës, e n' ç' numer perdorohen ?
84. — M'kallxò ndoi substantiv pa njêis.
85. — M'i nderul substantivat *Gjind, Prind.*
86.-87. Çka m' thue per substantivat: *Skoq, Zot, Zotyn,* — M' i nderul substantivat: *Zot* e *Zotyn.*
88. — Çka m' thue per rasen *Vëndtore.*

Kaptina e II.

Permbîi Artikullin

(Neni)

89. — Artikuit janë do fialë t' vogla, qi u njiten para substantivave, adiektivave edhe pronomeve per me i lidhun a per me i skâjue.

Nuk u thona artikui atyne *fialzave*, qi njiten n' fund t' substantivave, t' adiektivave e t' pronomeve, se ato mâ s' janë fialë n' vedi. Mâ fort munden m' u êmnue *Krrutzime* substantivit, adiektivit e t' pronomit. (shikiò *shkroitoren e giûhes shqyp prei S. H. F.* "Nyjet, e *Cammarda Grammatologia comparata*).

90. — Artikuit janë lindsijet mashkullore, fêmnore, asnjanse; kan njêis e shumsë e nderule si substantivi. Jan *t' lidhun*, kuer perdorohen bashkë me nji fialë perpara tyne; janë *t' shkputun* kuer s' kan tieter fialë perpara.

Nderulia e Artikullit Maskkulluer

Njêis

Artikulli i lidhun	*Atikulli i shkputun*
Ê. të	i
L. të	të
Dh. të	të
D. e	të
V. të	të

Shumsë

Ê. e	i
L. të	të
Dh. të	të
D. e	të
V. të	të

Nderulia e Artikullit Fêmnuer

Njêis

Artihulli i lidhun	*Artikulli i shkputun*
Ê. e	
L. të *a* së	Nji nji si i lidhuni per-
Dh. të *a* së	poos t' dishmores, qi del
D. e	me *të*
V. të	

Shumsë

Ê. e	të
L. të	të *a* së
Dh. të	të *a* së
D. e	të
V. të	të

BKSH

Ndërulia e Artikullit Asnjamsë

Njëis

Artikulli i lidhun		*Artikulli i shkputun*
Ê.	e	të
L.	të	të
Dh.	të	të
D.	e	të
V.	të	të

Asnjansat n'shumsë, janë lindsiis mashkullore n' Tosknii, fëmnore n'Gegni b.f.:

T' Shkruemit, *shumsë* T' Shkruemet
T' Dhimtunit, , T' Dhimtunat

E kshtû thohet: *T'Shrumet e bukura, t'Dhimtunat e foorta.*

V. O. Per shpeitim t' shkrimit, kuer jena me artikul, e lâam jasht' ee-n e pazâne e vêim hijezen.

Zbatime

Artikulli Mashkulluer i lidhun

Njeis

Ê.	Guri	*i*	malit	mal	*i*	neltë
L.	Gurit	*t'*	malit	malit	*t'*	neltë
Dh.	Gurit	*t'*	malit	malit	*t'*	neltë
D.	Gurin	*e*	malit	malin	*e*	neltë
V.	n'Gurt	*t'*	malit	n'malt	*t'*	neltë

Shumsë

Ê.	Gurt	*e*	malit	malet	*e*	nelta
L.	Gurvet-ve	*t'*	malit	malevet-ve	*t'*	nelta
Dh.	Gurvet-ve	*t'*	malit	malevet-ve	*t'*	nelta
D.	Gurt	*e*	malit	malet	*e*	nelta
V	n'Gurt	*t'*	malit	n'malet	*t'*	nelta

BKSH

Artikul i Mashkulluer i shkputun

Njêis

Ê.	*i*	malit	*i*	neltë
L	*t'*	malit	*t'*	neltit
Dh.	*t'*	malit	*t'*	neltit
D.	*t'*	malit	*t'*	neltit
V.	*t'*	malit	*t'*	neltit

Shumsë

Ê.	*t'*	malit	*t'*	neltit
L.	*t'*	malit	*t'*	neltit
Dh.	*t'*	malit	*t'*	neltit
D.	*t'*	malit	*t'*	neltit
V.	*t'*	malit	*t'*	neltit

Artikulli Fémnuer i lidhun

Njêis

Ê.	Balta	*e*	rrugës	rruga	*e*	gjâan
L.	Baltes	*t'*	rrugës	rrugës	*t'*	gjâan
Dh.	Baltes	*t'*	rrugës	rrugës	*t'*	gjâan
D.	Balten	*e*	rrugës	rrugen	*e*	gjâan
V	n' Baltet	*t'*	rrugës	n' rrugët	*t'*	gjâan

Shumsë

Ê.	Dhent	*e*	bariut	dhent	*e* bardha
L.	Dhenvet-ve	*t'*	bariut	dhenvet-ve	*t'* bardhâ
Dh.	Dhenvet-ve	*t'*	bariut	dhenvet-ve	*t'* dardha
D.	Dhent	*e*	bariut	dhent	*e* bardha
V.	n'Dhent	*t'*	bariut	n'dhent	*t'* bardha

Artikulli Fémnuer i shkputun

Njêis

Ê.	*e*	rrugës	*e*	gjâna
L,	*t'*	rrugës	*t'*	gjâans
Dh.	*t'*	rrugës	*t'*	gjâans
D.	*t'*	rrugës	*t'*	gjanen
V.	*t'*	rrugës	*t'*	gjânët

Shumsë

Ê.	*t'*	bariut	*t'*	bardhat
L.	*t'*	bariut	*t'*	bardhavet-ve
Dh.	*t'*	bariut	*t'*	bardhavet-ve
D	*t'*	bariut	*t'*	bardhat
V.	*t'*	bariut	*t'*	bardhat

V.O. Duket, se n' Shkoder perdorohet mâ fort artikulli *të* se *së* para substantivit, e prandei vûme " baltes *t'* rrugës „ — Kundruell, para adiektivit xêhet n' gojë si njêni si tietri e ndoshta mâ shpesh artikulli *së* b.f.: rrugës *s'* gjâan.

Artikulli Asnjâns' i lidhun

Njêis

Ê.	Ujët	*e*	kronit	ujët	*e*	ftoftë
L.	Ujit	*t'*	kronit	ujit	*t'*	ftoftë
Dh.	Ujit	*t'*	kronit	ujit	*t'*	ftoftë
D.	Ujët	*e*	kronit	ujët	*e*	ftoftë
V.	n'Ujët	*t'*	kronit	n' ujët	*t'*	ftoftë

Artikulli Asnjâns i shkputun

Njêis

Ê	t'	kronit	*t'*	ftoftit
L.	*t'*	kronit	*t'*	ftoftit
Dh.	*t'*	kronit	*t'*	ftoftit
D.	*t'*	kronit	*t'*	ftofiit
V.	*t'*	kronit	*t'*	ftoftit

91. — Vrêmia e I. — Artikulli i lidhun lypë gjithmoon qi substantivi, qi i vien para, t'jeet i skâjuem, pse kuer âsht i paskâjuem artikulli perdorohet i shkputun, b.f.: dialin *e* rii, nji dialë *t'* rii.

92. — Vrêmia e II. — N'lindtore e n'dhantore disaa nuk duen t'shkruhet artikulli, e shkruein *dialit rii*, *dialit plakut*, *lules bukur*; por giùha e jonë nuk e do kshtù; lypë artikullin e prandei: *dialit t'rii*, *dialit t'plakut*, *lules s'bukur*.

por giûha e jonë nuk e do kshtû; lypë artikullin e pranđei: *dialit t' rii, dialit t'plakut, lules s'bukur* .

93. Vrêmia e III. — Artikulli asnjânsë nuk dahet kurr prei substantivit verbal, pse ky pa të s' bâhet dot substantiv, b.f.: *t'voitun, t'ardhun, t'mirë* etr.

Sberthimi i Artikullit

Âsht *e* katundit — Me lisa *t'* malit —

T' permêndunit *e* mikut — Prei luleve *t'* kuqe.

E katundit — *E* artikull fêmnuer i shkputun, njêis, êmnore

T' malit — *T'* artikull mashkulluer i shkputun (Vrêmia e I), shumsë, dishmore.

T' permêndunit — *T'* artikull asnjânsë i padaam (Vrêmia e III).

E mikut — *E* artikull asnjânsë i lidhun, njêis, êmnore.

T' kuqe — *T'* artikull fêmnuer i lidhun, shumsë, lindtore.

V.O 1. Lindsija, numeri e rasa e artikullit janë pshtetë substantivit, qi i vien para i diftuem a i nenkuptuem, b.f.: Âsht *e* katundit; kush ? b f.: *Fusha;* por substantivi *Fushë* âsht fêmnuer, njêis, ras' êmnore; pra edhè artikulli *e* âsht fêmnuer, njêis, ras' êmnore — Asht *i* katundit; kush ? b.f : *Kroni;* por substantivi *Krue* âsht mashkulluer, njêis, ras' êmnore; pra edhè artikulli *i* âsht mashkulluer, njêis, ras' êmnore.

V.O. 2. — *T' kuqe* âsht rasë lindtore e lypun prei prepozicionit *prei*, qi don ket rasë — Âshtû *t'* malit âsht ras' dishmore e paskâjueme, pse dishmore e paskâjueme âsht substantivi *lisa* i lypun prei prepozicionit *me.*

T' PVETME

89. Çka jan' artikuit? -- Si êmnohen mâ mirë *fialzat* qi njiten n' fund t' substantivavet?
90. Artikuit a kan lindsii, numer e nderule? — Kuer thohen *t' lidhun* e kuer *t' shkputun*.
M' a thuei nderulen e artikullit mashkulluer, fêmnuer asnjânsë si t' lidhun, si t' shkputun.
Asnjânsat a e kan shumsin?
Si i shkrueim artikuit?
91. Çka lyp artikulli i lidhun?
92. A do shkrue artikulli n' lindtore e dhantore?
93. A mund t'dahet artikulli asnjânsë prei do fialve?
94. M' a sberthê artikullin *i* " âsht *i* katundit „ etr.
— Kuei à pshtetë lindsija e artikullit?

KAPTINA E III

Permbî Adiektivin

(PERSHTUESHMI, ma mirë: MIÊMNI)

ADIEKTIVI

Caku i 1

95. — *Adiektiv* thohet nji fialë qi difton çfarien (ç'faret âsht) e qyshien (qysh' âsht) e nji substantivit; kuer thona: *diali i urtë,shpii e madhe, burrë i foort, shkoll' e neltë,* fialët *i urtë, e madhe, i foort e neltë* jan' adiektiva.

96. — Adiektivat kan *lindsii, numer* e *rasa*. Daben m' dy palë: *me artikull* e *pa artikull*. T' paart jan' atá qi perdorohen t'njitun me artikull, si: *i mirë, e ligë, t'ftoftë*. T' dytët jan' atá qi perdorohen pa artikull, si: *puntuer, dhelpnak, kombëtaar*.

Lindsija

97. — Adiektivat janë lindsiis mashkullore, fêmnore o asnjânse, si t' jeet substantivi, per t' cillin na bâin me diit ç' faret âsht e qysh' âsht.

98. — Lindsija asnjânse nuk ndrron prei mashkullores veç me artikull, n' kioftë se e kaa; lindsija fêmnore dahet prei mashkullores jo veç me artikull, por mâ fort edhe me t' mêemit qi merr.

99. — Adiektivat, qi mbaroin me *e* pazâne, ndryshoin n' njêis kah lindsija fêmnore e mashkullore vetun prei artikullit, sikuer: *i* mirë, *e* mirë; *i* neltë, *e* neltë, *i* bardhë, *e* bardhë. — Por kaa edhè asish qi shkoin me ket permbaitë, nonsé s' dalin me *e* pazâne, b.f.. *i* vogel, *e* vogel; *i* leet, *e* leet, *i* bukur. *e* bukur; *i simplert, e simplert.*

100. — Adiektivat, qi mbaroin me nderzâne, kuer janë fêmnorë marrin n'fund zântoren *e*, sikuer: *i frigshem, e frigshme; i diishem, e diishme; dijetaar dijetare; puntuer, puntore.* Por jan'edhè do adiektiva, t'cillve u bâhet lindsija fêmnore jashta ktyne dy permbaitave, b.f: *i zii, e zezë; i rii e ree; i lig e ligë; i vobek e vobekë.*

Numri

101. — Adiektivat, qi mbaroin me *e* pazâne e kan shumsin si njêisin, b.f: *i mirë, t' mirë; i hollë, t' hollë; i rândë; t'rândë, etr.* Por shumsi fêmnuer u del me *a* b.f: *t' mira t' holla; t' rânda* etr.

102. — Adiektivat fêmnorë, qi dalin me *e* t' ngulët n' njêis, dalin kso doret edhè n' shumsë, b.f.: *e kuqe, t' kuqe; e mâime, t' mâime; e rrêishme, t'rrêishme etr.*

103. — Adiektivat, qi n'njêis e kan fundin me nderzane, shumsin e kan shum mëndyrësh njâshtù si substantivat, e marrin mrapa rrugen e tyne, b.f: *i kuq, t' kuq; i lig, t' lig; i frigueshem, t' frigueshem; âsnik, fisnikë etr.*

104. — Jan'edhè saa adiektiva, qi e kan shumsin t'parregullt, si: *i zii, t' zez; i keq t' kqii; i madh t' mdhai etr.* e n' lindsii fêmnore: *t'zeza, t'këqija, t'mdhaja* o *t' ndhaa*

V.O. S' janë pak ata, qi shkruein: *i madh, t' matht* n' lindsii mashkullore e asnjânse, e *e madhe* n' lindsii fêmnore.

Rasa

105. — Adiektivat nderulen mbas mëndyret, me t'cillen i njiten substantivit, e mund t' i njiten dy mëndyrësh.

I. Kuer adiektivi âsht para e substantivi mrapa, atbotë nderulet vetun adiektivi. Por n' shumsë mundet m' u nderul' edhe substantivi n' rasë lindtore e dhantore, per pasqyrë:

Nderulia e Adiektivit para substantivit mashkulluer

Njêis

Ê. I miri shpiirt
L. T' mirit shpiirt
Dh. T' mirit shpiirt
D. T' mirin shpiirt
V. n' T' mirët shpiirt

Shumsë

Ê. T' mirët shpirtna
L. T' mirvet shpirtna o shpirtnavet
Dh. T' mirvet shpirtna o shpirtnavet
D. T' mirët shpirtna
V. n'T' mirët shpirtna

Nderulia e Adiektivit para substantivit fêmnuer

Njêis	*Shumsë*
Ê. E mira ditë	Ê. T' mirat ditt
L. T' mires ditë	L. T' miravet ditt o dittvet
Dh. T' mires ditë	Dh. T' miravet ditt o dittvet
D T' miren ditë	D. T' mirat ditt
V. n'T' mirët ditë	V. n'T' mirat ditt.

Nderulia e adiektivit para substantivit asnjânsë

Njêis

Ê. T' mirët ujë
L. T' mirit ujë
Dh. T' mirit ujë
D. T' mirët ujë
V. n'T' mirët ujë

II. Kuer adiektivi âsht mrapa e substantivi para, atbotë nderulet vetun substantivi. Por n' shumsë mundet m'u nderulë edhé adiektivi n' rasë lindtore e dhantore, per pasqyrë:

Nderulia e substantivit mashkulluer para adiektivit

Njêis

Ê. Nieri i mirë
L. Nierit t' mirë
Dh. Nierit t' mirë
D. Nieri t'mirë, nierin e mirë
V. n'Nierit t' mirë

Shumsë

Ê. Nierz t'mirë nierzt e mirë
L Njerzvet t'mirë a t' mirve
Dh. Nierzvet t'mirë a t' mirve
D. Njerz t'mirë e nierzt e mir
V. n'Nierzt t'mirë

V.O N' pasqyrët qi prûme e n'ket qi ndiekë, formet e para kallxoin lindtoren e dishmoren e paskâjueme t' substantivit.

Nderulia e substantivit fêmnuer para adiektivit

Njêis

Ê. Shpii e mirë, shpija e mirë
L. Shpiis t' mirë
Dh. Shpiis t' mirë
D. Shpii t' mirë, shpiin e mirë
V. n'Shpiit t' mirë

Shumsë

É.	Shpii	t' mira, shpijat e mira
L.	Shpiivet	t' mira, o t' miravë
Dh.	Shpiivet	t' mira, o t' miravet
D.	Shpii	t' mira, shpijat e mira
V.	n'Shpijat	t' mira

Nderulia e substantivit asnjânsë para adiektivit

Njëis

Ê.	Ujët e mirë
L.	Ujit t' mirë
Dh.	Ujit t' mirë
D.	Ujët e mirë
V.	n'Ujët t' mirë

106, — Adiektivat rreshtue ktû poshtë nderulen si adiektivi *i mirë.*

I vocerr	I gerbulët	I buut
I verdhë	I vorbtë	I ndyet
I foort	I mierë	I shkuurt
I ftooft	I idhtë	I giaat
I xeet	I vieter	I shdervielltë
I tharbtë	I rreptë	I fryet
I gjaall	I njomë	I regjun
I rândë	I urtë	

107. — Adiektivi i parregullt *i zii e zezë* nderulet kso doret:

Mashkullori

	Njëis	*Shumë*
Ê.	Liber i zii, libri i zii	Libra t' zez, librat e zez
L.	Librit t'zii	Librave t'zez
Dh.	Librit t'zii	Librave t'zez
D.	Liber t'zii, librine zii	Libra t' zez, librat e zez
V.	n'Libert t'zii	n'Librat t'zez.

Fêmnori

Njêis

Ê. Fial' e zezë, fiala e zezë
L. Fiales t' zezë
Dh. Fiales t' zezë
D. Fial' t' zezë, fialen e zezë
V. n'Fialët t' zezë

Shumsë

Ê. Fialë t' zeza, fialët e zeza
L. Fialve t' zeza
Dh. Fialve t' zeza
D. Fialë t' zeza, fialët e zeza
V. n'Fialët t' zeza.

V.O. Me ket mëndyrë nderulet adiektivi: *fatzii, fillsii, rrezikzii, syzii, shpirtzii.* Por kuer perdorohet si substantiv nderulet kso doret:

Mashkullori

Njêis	*Shumsë*
Ê. Fatzii, fatziu	Ê. Fatzez, fatzezt
L. Fatziut	L. Fatzezvet-ve
Dh. Fatziut	Dh. Fatzezvet-ve
D. Fatzii, fatziin	D. Fatzez, fatzezt

Fêmnori

Nderulet porsi substantiv: *shtyllë*

108. — *Adiektivi i parregullt: I math, e madhe nderulet kso doret:*

Mashkullori

Njêis

Ê. Trim i math, trimi i math
L. Trimit t' math
Dh. " "
D. Trim t' math, trimin e math
V. n'Trimt t' math

Shumsë

Ê.	Trima	t' mdhai,	trimat e mdhai
L.	Trimash	t' mdhai,	trimavet-ve t' mdhai
Dh.	———		trimavet-ve t' mdhai
D.	*si êmnoria*		
V.	n'Trimat	t' mdhai	

Fêmnori

Njêis

Ê.	Grue	e mdhe,	grueja e mdhe
L.	Grujet	t' mdhe,	grues s' mdhe
Dh.	———		grues s' mdhe
D.	Grue	t 'mdhe,	gruen e mdhe
V.	n' Gruet	t' mdhe	

Shumsë

Ê.	Graa	t' mdhaa,	o t' mdhaja
	Graat	e mdhaa,	o t' mdhaja
L.	Graash	t' mdhaa,	o t' mdhaja
	Grave	t' mdhaa,	o t' mdhaja
Dh.	Grave	t' mdhaa,	o t' mdhaja
D.	*si êmnoria*		
V.	n'Graat	t' mdhaja	

SI BÂHEN ADIEKTIVAT

Caku i II.

109. — Pak adiektiva janë fialë n' vedi; si: *i diathtë i errmaktë, i huei*: t' shumat bâhen prei fialve tiera:

1) Prei adverbit mëndyrëdiftues tui marr' artikullin n' kryet edhé nji *e* pazâne n' fund n' atá qi kan kumbimin e shkurtë, b.f.: *nelt, i neltë; shpeit, i shpeitë; shtrêit, i shtrêitë;* e n'atá qi kan kumbimin e pergjystë o edhé t'giatë tui marrë veç artikullin si t' parët, b.f.: *mirë, i mirë, urtë, i urtë; leet, i leet; liir, i liir.*

2) Prei adverbit koh' a vënddiftues tui marr' artikullin n' kryet edhe fundien *shem, m,* b.f.: *tani, i tanishem qetâsh, i qetashem* (edhè: *qetashe*); *neser, i neserm; ktû;*

i *ktûshen; diê*, i *dieshem; sot*, i *soçem*.

V.O. Zbunimi i kaa shndrrue nderzanet *t* e *sh* e i kaa siellë *ç*, prandei *i soçem*, sikuer n' substantiv *vietsh*, *vieç*. — Thohet edhe: *i sotm e sotme*.

3) — Prei substantivit tui marr' artikullin n'kryet edhé fundien me *t* a *të* a *shem*, b.f.: *aar, i aart*; *lesh, i leshtë, turp, i turpshem*.

4) — Prei particìpit t'verbave tui marrë n' krye artikullin, b.f.: *i mbyllët e mbyllët, i dashtun e dashtun, i shkruem e shkrueme, i kulluet e kulluet*, etr.

110. — T' mêemit e adiektivit me *ii* nuk â shqyp, si me thanë: *mavii* (i kalltert), *kymetlii* (i çmueshem) *qeflii* (syygjigjil) etr. e prandei s' duhet me e perdorue faret. Per kundra, do adiektiva qi dalin me *al*, tui kenë per t'deshtun t' shkences do t'perdorohen pa dyshim, b.f.: *moral, teologal, verbal, venial, konstitucional* — T'mêemit me *isht*, qi kaa nisë me dalë tesh vonë n' disaa adiektiva, nuk âsht per t'u shaa, b.f. *shkollë letrarishte; fial' e ftyr' engjullishte; dhuntii shpirtnishte*, etr.

ADIEKTIVA T' BASHKANJITUN

Caku i III.

111. — Adiektivat t' bashkanjitun janë bâa prei nji substantivit e prei nji adiektivit a prei dy substantivash. Kta s'marrin kurr artikull. Lindsija fêmnorê e atyne, qi copen e dyt' e kan adiektiv, u bâhet tui e siellë fêmnuer adiektivin b.f.: *syzii, syzeze*; *jetmath, jetmadhe, dordhansë, dordhanse*. Lindsija fêmnore e atyne, qi janë prei dy substantivash, bâhet si me kën' adiektiv copa e dytë b.f.: *zêmerguur, zêmergure; hûndëdash, hûndëdashe*

ADIEKTIVA NUMERTORË

Caku i IV.

112. *Adiektiva numertorë* janë fialë qi kallxoin numerin e sêndeve. Dahen kta me dyy: *t' simplert e rêndtorë*.

113. *T' simplert* janë fialë qi kallxoin vetem numerin e substantivit; kta janë: *nji, dyy, tre,* (fêm. *trii*), *kater, pêes, gjashtë, shtatë, tetë, ndandë, dhetë, njimbdhetë, dymbdhetë, trembdhetë, katermbdhetë, pêsmbdhetë etr. njizet, njizet e nji, njizet e dyy, tridhetë, tridhet e nji* etr. *katërdhetë (dyzet), pêsdhetë, gjashtdhetë, shtatdhetë, tetdhetë, ndanddhetë, njiqind, dyqind, treqind* etr. *nji milûû, dy milûi* etr.

114. Adiektivat numertorë t'simplert perdorohen *t'skâjuem e t' paskâjuem.*

115. T' paskâjuemt janë si thame sypri, edhè kuer perdorohen bashkë me substantivin i vêhen perpara ktii e nuk nderulen, nderulet vetun substantivi, b.f.: *nji trim, nji trimit; dy burra, dy burrave* etr. Kuer perdorohen vetun nderulen kso doret:

	Mashk.	*Fêmn.*		*Mashk.*	*Fêmn.*
Ê.	Nji	Nji	Dy	Tre	Tri
L.	Njênit	Njênet	Dyve	Treve	Trive
Dh.	Njênit	Njênet	Dyve	Treve	Trive
D.	Nji	Nji	Dy	Tre	Tri
V.	Nji	Nji	Dy	Tre	Tri

Ê.	Kater	Pêes
L.	Katerve	Pêsve
Dh.	Katerve	Pêsve
D.	Kater	Pêes
V.	Kater	Pêes

etr. etr.

116. — T' skâjuemt marrin n'kryet artikullin, perpoos fiales *nji*, e nderulen n'ket mëndyrë:

Mashkulluer

Ê.	Njêni	t' dy	t' tre
L.	Njênit	t' dyve	t' treve
Dh.	Njênit	t' dyve	t' treve
D.	Njênin	t' dy	t' tre
V.	Njênit	t' dy	t' tre etr.

Fêmnuer

Ê.	Njêna	t' dyja	t' tria
L.	Njênes	t' dyjave	t' triave
Dh.	Njênes	t' dyjave	t' triave
D.	Njênen	t' dyja	t' tria
V.	Njênet	t' dyja	t' tria

117. — Vreimia e I. Kso doret nderulen kuer janë vetun; por kuer perdorohen me substantiv, atbotë nderulet vetun fiala *nji* e substantivi qi i vien pas (mrapa) mbetë i panderulun, si: *njêni nieri, njênit nieri, njênin nieri; njêna grue, njênes grue, njênen grue.* T' tierët jesin t'panderulun e nderulet vetem substantivi qi u vien pas, si: *t'dy nierzt; t'dy nierzvet; t' kater graot, t' kater grave.*

118. — Vrêmia e II. — Ârtikulli, qi vêhet n'kta adiektiva, âsht shumsë e duket si i panderulun, por n'rasë lindtore e dhantore mundet fêmnori m' u siell' edhé *së* b.f.: *s'dyjave, s' pêsave.*

119. — Vrêmia e III. — Vetun fiala *nji* perdorohet me substantiv njêis, adiektivat tierë perdorohen gjithnji me substantiva shumsë, edhé si shumsë nderulen, si pame sypri.

120. — *Rêndtorët* bâhen prei t' simplertve tui marrë fundien me *të* edhé artikuit, e perdorohen si adiektivat. Mashkullorët nderulen mbas nderules s'dytë, fêmnorët mbas s'pares. Kuer numeri i simplert del me ee pazane, kio germë mund t'hiqet perpara fundies *të.* Numeri *nji* rêndorin e kaa *i parë.* Adiektivat e numerit rêndtuer janë:

Mashkullorë: I parë, i dytë, i tretë, i katert, i pêsëtë a i pêstë, i gjashtëtë a i gjashtë, i shtatëtë a i shtattë, i tetëtë a i tettë, i ndandtëtë a i ndandttë, i dhetëtë a i dhettë, i njimbëdhetëtë a i njimbdhettë, i njiqind e njizettë etr.

Fêmnorë: E parë, e dytë, e tretë, e katert, e pêstë, e gjashtë etr.

T' PVETME

95-96 Çka thohet adiektiv e çka m' thue per tê ?

97-98 Ç' farë lindsijet jan' adiektivat ? — Si ndrron asnjânsa prei mashkullores ?

99-100 Çka m' thue per adiektiva, qi mbaroin me *ë* pazâne e me nderzâne ?

101-102 Si e kan shumsin adiektivat me *ë* pazâne ?— Si adiektivat fêmnorë me *ë* t' ngulët n' njêis? —

103-104 Çka m' thue per adiektiva, qi n'njêis e kan fundin me nderzâne ?— A kaa adiektiva me shumsë t' parregullt ?

105-106. Si nderulen adiektivat ? — Çka m' thue per adiektivin para substantivit e m' a nderul. Si nderulet adiektivi qi kaa substantivin mrapa?— M' a nderul substantivin *shpiirt* me adiektivin *i foort* per mrapa.

107. Si nderulet: *liber i zii*, *fiala e zezë* ?

108. M' nderul: *trim i math*, *grue e madhe* ?

109. Si bâhet e shuma e adiektivave ?

110. A thue â shqyp t'mêcmit e âdiektivit me *ii* ?

111. Si janë bâa adiektivat t' bashkanjitun ? — A marrin artikull ? — Si bâhet lindsija fêmnore e atyne, qi copen e dyt' e kan adiektiv ?

112-113-114. Çka jan' e si dahen adiektivat numertorë ? Çka kallxoin adiektivat t' simplert, e si perdorohen ?

115-116. Si perdorohen t' paskâjuem e t' skâjuem ?

117. Si nderulen kuer janë vetun, e si me substantiv?

118-119-120. Çka m' thue per artikull, qi vêhet n'kta adiektiva ? — e per fialen *nji* me substantiv?— Si bâhen adiektivat rendtorë ?— Si nderulen mashkullorët e fêmnorët — Si e kaa rêndtorin numeri *nji*?

SKALLËT E ADIEKTIVIT

Caku i V.

121. — *Shkall'* adiektivit u thona mëndyrve tieter e

tieter, me t' cillat diftohen *nduret* e sêndeve, b.f.:
Nder t' tanë t' diishmit njehet per mâ i diishem njai, qi âsht *mâ i pervûit.*

122 — Shkallët e adiektivit janë trii: shkalla *pohenike, krahanike, sypernike.*

Shkalla *pohenike* difton vetem ndurin e ndoi sêndit b.f.: *Fatlum kush di me shkrue sênde t'dênja per t'u këndue.*

Shkalla *krahanihe* difton ndurin vûu ballë per ballë me ndoi tieter, b.f.: *Mâ fatlum kush di me bâa sênde t'denja per t' u këndue.*

Shkalla *sypernike* difton ndurin n'maje t'shkallës, b.f. *Fatlum tejét kush di me shkrue e me bâa sênde t'dênja per t'u këndue.*

Ndertimi i shkallës krahanike

123. — Shkalla krahanike mundet me kênë *njikambet, teprijet, gjymtimit.*

— Âsht *nji kambet*, kuer t' dy caqet e perkrahies janë si njêni tietri; e ndertohet tui vûu para adiektivit pohenik fialzat *aq — sa*, b.f.: *Aq fatlum* âsht diali, *saa* âsht *i urtë.*

— Âsht *teprijet*, kuer nder dy caqe qi rriin per ballë, njêni âsht mâ nelt se tietri; e ndertohet tui vûu para adiektivit pohenik adverbin *mâa* b.f.: *Mâ e kandshme do t' jeet ndeera se gjâja.*

— Âsht *gjymtymit*, kuer njêni i t' dy caqeve t' perkrahies rri mâ poshtë se tietri, e ndertohet tui vûu para adiektivit pohenik fialzat *mâ pak*, b.f.: *Mâ pak i diishem jam un se ti.* — Por zakonisht e lâam jashtë fialzen *pak*, e n' kambë t' sai perdoroim adiektivin mohenik tui ja vûu perpara Adverbin *mâa* b.f.: *Un jam mâ i padiishem se ti.*

Ndertimi i shkallës sypernike

124. — Shkalla sypernike mundet me ken' *e shkputun* a *e lidhun.*

— Âsht *e shkputun*, kuer difton permajesimin e ndurit pa e lidhë me ndoi subiekt tieter; e ndertohet me fialza: *Tejét, sa s' kaa, sa s' kee, e s' kee, kreit, gjithseit, gjithseit per te plot, fort,* b.f.: *Dashamirt me dyy faqe* jane *fialambel tejét, sa s' kaa, e s' kee,* etr.

V.O. Edhé adverbi kuer nëdytet kaa fuqii sypernike b.f.: *Ky nieri â njitë me dije nelt e nelt; Ai ka raa posht' e poshtë.* Âshtû edhé grimca *per* e vûme para ndoi adiektivit kaa fuqii sypernike, b.f.: *I perndritshmi e i Pernderueshmi Zotnii.*

— Âsht *e lidhun*, kuer e difton ndurin n' skape t'neltiis o t' poshtniis; e ndertohet si shkalla krahanike teprijet b.f.: *Mâ i viefshmi nder metala âsht hekuri—Nder t'tana psimet mâ i ngutshmi âsht idhnimi — Mâ i mrami i shkollës nder shokë âsht njai qi ka fietë t' tanë vieten.*

Sberthimi i Adiektivit

125. Sberthimi i adiektivit bâhet tui thanë *faren, lindsiin* e *numerin* e tii, b.f.:

Dielm t' vogjel janë njitë n' shkollë t' parë:

Dielm — Substantiv komun: mashkulluer;shumsë; ras'êmnore e synit t'paskâjuem; subjekt i verbit janë.

T' vogjel. — Adiektiv me artikull; difton qyshien e subiektit;mashkulluer,shumsë;ras'êmnore e synit t'paskâjuem; lidhet me substantivin *dielm* kah lindsija e numeri·

Janë — Verb, qi bashkon atributin *njitë* me subiektin *dielm.*

Njitë — Mëndyr' e paskâjueme e verbit *me*

njitë; atribut qi kallxon çka thohet per subiektin *dielm.*

N'shkolë — *N'* âsht prepozicion — *Shkollë* âsht substantiv komun; fêmnuer; njêis; ras' êmnore e synit t' paskâjuem e lypun prei prepozicionit *n'*; perkryesë lakone, pse i pergjegjë t' pvetmes: *Kû.*

T' paar — Adiektiv rêndtuer; fêmnuer; njêis; ras' êmnore e synit t'paskajuem; lidhet me substantivin *shkollë.*

V.O. Pasqyren e sberthimit t' shkallës t' adiektivit mundet me e dhanë mbësoisi vetë

T' PVETME

121 — 122. Kuei i thona *shkall' adiektivit* e sa janë kto shkallë? — Çka difton shkalla *pohenike, krahanike, sypernike?*

123. Si mundet me kênë shkalla krahanike? — Kuer âsht *njikambet*, kuer *teprijet* e kuer *gjymtimit?*

124. Si mundet me kênë shkalla sypernike? — Kuer âsht *e shkputun* e kuer *e lidhun?*

KAPTINA E IV

Permbî Pronomin

(*Perêmni*)

126. *Perêmni* âsht fialë qi difton *vehtie, frymuer* a *sênd* pa ja than' êmnin; e prandei quhet *pronom* a *perêmen*, pse jet n' vênd t' tii, b. f.: I *urt'âsht njai dialë, qi*

ndigjon.

127. *Përemni* dahet n' gjashtë farë: *vehtietuer, gjâtregnis, diftois, pyrnêndës, pvetës, daamës.*

128. *Përêmnat vehtietorë* diftoin vehtiet qi duken n' bisedë; e janë: *vehties s'parë*, n' diftoishin vehtien qi flet; *vehties s' dytë*, n' diftoishin vehtien t' cilles i flitet; *vehties s' tretë*, n' diftoishin vehtien per t' cillen flitet.

129. *Përemnat vehtietorë* kan njêis e shums' e nderule.

Nderulia e përêmnâve vehtietorë.

Vehtia e I

	Njêis	*Shumsë*
Ê.	Un, une, û	Ê. Na
L.	mejet	L. nesh
Dh.	mue, më	Dh. neve, na, nee
D.	mue, më	D. na, nee

Vehtia e II

Njêis	*Shumsë*
Ê. Ti	Ê Ju
L. téjet	L. juve, jush
Dh. tyy, të	Dh. juve, ju u
D. tyy, të	D. ju, u

Vehtia e III

Mashkullore
Njêis

Ê.	Ai,	njai			
L.	Atii,	njatii,	tii,	asi,	si
Dh.	Atii,	njatii,	i		
D.	at,	atê,	atêne,	tê,	e

Shumsë

Ê. Atá, njatà,
L. Atyne, atynve (vet), asish, sish
Dh. Atyne, atynve (vet), u
D. atá, njatá, i

Fëmnore

Njëis

Ê. Ajó
L. Asai, sajë, asó, sojet
Dh. Asai, sajë,
D. Atë, të, e

Shumsë

Ê. Ató, njató
L. Atynvet (ve), atyne, njatynvet (ve), asosh, sosh
Dh. Atynvet (ve), atyne, njatynvet (ve), u
D. Ató, tó, i

V. O. 1 Dhantoren e t' pares vehtie *më* e t' dytes vehtie *të* e shkrueim me hijez *m', t'*; nder kâng' e poezina shum herë shkruhet e shqyptohet me *e* t' ngulët.

V. O. 2. Toskët thoon *mua, atyre, tyre.*

130. *Vrêmia e I* — Formet e shkurtueme, qi kaa dhantoria e dishmoria, d. m. th.: *më, të, i, e, u, i, na* perdorohen me verba, b. f.: ai *m'* tha; ai *t'* foli; *i* kallxoi; *e* nisi; *u* bani; *i* ngrehi; *na* lshoi.— Kto forme po i pertrîim ktù veçán t' dahen mirë.

Njëis

Vehtia e I	*Vehtia e II*	*Vehtia e III*
Dh më	të	i
Dish. më	të	e

Shumsë

Dh. na	ju, u	u
Dish. na	ju, u	i

V. O. — Ktei shifet, se ndoshta disaa thoon shtrêmnisht: "*Ju* falem me shndet *atyne*„ tui kênë se do thanë: "*U* falem me shndet *atyne* — Mundet m' u thanë edhé: "*U* falem me shndet *juve*„ pse forma e shkurtueme *u* âsht edhè e t' dytes vehtie.

131. *Vrêmia e II.* — Shum herë dhantoria perdorohet me dishmoren, atbotë dishmoria e t' tretes vehtie perzihet mâ fort me dhantoren:

Më e - má, m' a	na e ——
të e - tá, t' a	u e, ju e - uá, jáu o iáu
i e - jà o ia	u e - uá, jáu o iáu
më i - m' i	na i ——
të i - t' i	u i, ju i - uá, jáu o iáu
i i - ja o ia	u i - uá, jáu o iáu

V. O 1. Gegët shkruein *ju* n' fillim t' fialës e n' mies t' dyy zânt*o*reve (shikió n' faqe 13. n. 17), sikuer: *Ja* tha, thu*ja* — e *ia* kuer â n' fund ndermiet t' nji nderzânes e t' nji zânt*o*res b.f.: Ban*ia* — Ashtù edhé per perêmnin *jau* o *iau*.

2. Formet e shkurtueme i shkrueim me hijez: *m' a*, *t' a*, *m' i*, *t' i*, mbas rregullet, qi hijeza perdorohet edhé n' kambë t' *ee-s* pazâne (shikió n' faqe 17).

Sberthimi i perêmnit vehtietuer

132· 1. "*Ai m' a* levdoi shkrimin,
Ai. — Pronom vehtietuer i s' tretes vehtie; ma-

shkulluer; njêis; êmnore; subiekti i verbit *levdoi.*

M' a — Âsht si me thanë: *mue e* levdoi. *Më* âsht form' e shkurtueme e dhantores t' perêmnit t' dytes vehtie; *e* âsht form' e shkurtueme e dishmores t'tretes vehtie; e kto dy forme perzihen e del: *m' a*

Levdoi — Verb atributiv

Shkrimin — Substantiv komun; mashkulluer; njêis; rasë dishmore; perkryes' e ndreit a objekt i verbit *levdoi.*

2, — *Ja bani fialen; e bani fialen; jau bani fialen; ju bani fialen; u bâni fialen; t' a bani fialen; bania fialen; baniau fialen.*

Ja — Âsht si me than': *atii e* bani fialen — *I* âsht form' e shkurtueme e dhantores t' perêmnit mashkulluer t' tretes vehtie; *e* form' e shkurtueme e dishmores t' perêmnit fêmnuer t' tretes vehtie: *i* edhé *e* perzihen bashk' e del *ja.*

E — — Form' e shkurtueme t' pronomit fêmnuer t' vehties s' tretë; njêis; rasë dishmore.

Jau — — Âsht si me than: *atyne e* bâni fialen. — *U* âsht form' e shkurtueme e dhantores t' perêmnit mashkulluer t' tretes vehtie; *e* âsht form' e shkurtueme t' perêmnit fêmnuer t' vehties s' tretë; njêis, rasë dishmore: *u* edhé *e* perzihen e del *jau* o *uà.*

Mundet edhé m'u thanë: *juve e* bani fialen. — Atbot' u âsht form' e shkurtueme

e dhantores t' perêmnit t' vehties s' dytë; shumsë, josè âsht: *ju*, edhê kió form' e shkurtueme e perêmnit t' vehties s' dytë. T' jeet *u* a t' jeet *ju*, kuer njêua o tietra perzihet me *e* del *jau* o *ua*.
T' shkuemit e bisedës t' bân me diit a i folet vehties t' dytë a vehties t' tretë.

Ju — Form' e shkurtueme t' perêmnit t' vehties s' dytë; dhantore; shumsë.

U — Form' e shkurtueme, qi mundet me kên' e t' dytës o t' tretes vehtie, dhantore; shumsë.

Tà — Àsht si me thanë; *tyy* e bani fialen— *Të* âsht form' e shkurtueme: dhantore; vehties s' dytë; njêis — *E* e thame sypri — *Të* perzii me *e* ban *tà*

Bania — Âsht si me thanë: *banie* fialen atii — *I* âsht form' e shkurtueme; dhantore; njêis; vehties s' tretë — *E* e thame sypri — *I* edhê *e* perzii bashkè bâin *ja* n' fillin t' fialës, *ia* kuer janë mrênda fialet, sikuer ktû.

Baniau E thame sypri.

T' PVETME

126. Çka âsht Perêmni?
127. M' sa farë dahet Perêmni?
128. Pse u thoon *vehtietorë?* — Çka difton perêmni i vehties s' paar, i s' dytes, i s' tretes?
129. Nderulma perêmnín e vehties s' paar... e vehties s' dytë... e vehties s' tretë.
130. Çka m' thue per forme t' shkurtueme t' dhantores e t' dishmores?

Si e kaa dhantoren e dishmoren t' shkurtueme vehtia e paar, vehtia e dytë, vehtia e tretë?
Çka m' thue per formë, t' shkurtueme *ja* e *u*?

131. Çka m' thue per t' perziimit t dhantores me dishmoren? — Si shkruhen?

Perêmna gjâtregois

133. *Perêmna gjâtregois* jan' atá qi diftoin e kuit âsht nji gjâa. Kan tri vehtie, si edhé njêisin e shumsin i kan ka dy; me njênin tregohet se i zoti âsht nji e gjâja a nji a mâ shum se nji, me tietrin se t' zott janë mâ se nji e gjâja a nji a mâ teper; kshtû gjinden edhé n' vehtie t' tretë. — Nderulên e perdorohen t'paskâjuem e t'skâjuem. Kuer janë t' paskâjuem xêhen si adiektiva; kuer janë t' skâjuem xêhen si êmna o substantiva.

T' Paskâjuem

VEHTIA E I.

NJEIS PREI T' ZOTSH

Njêis prei gjâjet

	Mashk.	*Fêmn.*	*Asnj.*
Ê.	(i) êm	(e) ême	t' êm
L.	t' êm	s' ême	t' êm
Dh.	t' êm	s' ême	t' êm
D.	t' êm	t' ême	t' êm

Shumsë prei gjâjet

	Mashkullnuer	*Fêmnuer*
Ê.	e mii, t' mii	e mia, t' mia
L.	t' mii	t' mia
Dh.	t' mii	t' mia
D.	e mii, t' mii	e mia, t' mia

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njëis prei gjâjet

	Mashk.	*Fëmn.*	*Asnj.*
Ê.	(i) ynë, (i) onë	(e) jonë	t' onë
L.	t' onë	s' onë	t' onë
Dh.	t' onë	s' onë	t' onë
D.	t' onë	t' onë	t' onë

Shumsë prei gjâjet

	Mashk.	*Fëmn.*
Ê.	t' onë	t' ona
L.	t' onë	t' ona
Dh.	t' onë	t' ona
D.	t' onë	t' ona

V.O Per zbunim thohet shpesh: i *jynë*, i *jonë*.

VEHTIA E II.

NJEIS PREI T' ZOTSH

Njëis prei gjâjet

	Mashk.	*Fëmn.*	*Asnj.*
Ê.	(i) yt (i jyt)	(e) jote, e yte	t' yt
L.	t' yt	s' at, s' ate	t' yt
Dh.	t' yt	s' at, s' ate	t' yt
D.	t' and	t' ande	t' yt

Shumsë prei gjâjet

	Mashk.	*Fëmn.*
Ê.	e tuu, t' tuui	e tua, t' tua, t' tuja
L.	t' tuu, t' tuui	t' tua, t' tuja
Dh.	t' tuu, t' tuui	t' tua, t' tuja
D.	e tuu, t' tuui	e tua, t' tuja

BKSH

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njêis prei gjâjet

	Mashk.	*Fêmn.*	*Asnj.*
Ê.	i juei	e juei	t' uei
L.	t' uei	s' uei	t' uei
Dh.	t' uei	s' uei	t' uei
D.	t' uei	t' uei	t' uei

Shumsë prei gjâjet

Mashkulluer e fêmnuer n' t' tanë rasat kan: *t' uei*

VEHTIA E III.

NJEIS PREI T' ZOTSH MASHKULL

Njêis prei gjâjet

	Mashk.	*Fêmn.*	*Asnj.*
Ê.	i tii, i vet, i	e tii, e vet e	e (t) tii
L.	t' tii, t' vet, të	s' tii, s' vet, së	t' tii
Dh.	t' tii, t' vet, të	s' tii, s' vet, së	t' tii
D.	e tii, e vet, të	e tii, e vet, të	e tii

Shumsë prei gjajet

Mashk. e Fêmn.

Ê.	e tii, t' tii, të
L.	t' tii, t' vet, të
Dh.	t' tii, t' vet, të
D.	e tii, t' vet, të

NJEIS PREI T' ZOTSH FEMEN

Njêis prei gjâjet

	Mashk	*Fêmn.*	*Asnj.*
Ê.	i sajë, i	e sajë, e	e (t') sajë
L.	t' sajë, të	s' sajë, së	t' sajë
Dh.	t' sajë, të	s' sajë, së	t' sajë
D.	e sajë, të	e sajë, të	e (t') sajë

Shnmsë prei gjâjet

Mashk. e Fêmn

Ê. e (t') sajë, të
L. t' sajë' të
Dh. t' sajë, të
D. e (t') sajë, të

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njêis prei gjâjet

	Mashk.	*Fêmn.*	*Asnj.*
Ê.	i tyne, i	e tyne, e	e (t') tyne
L.	t' tyne (ve), të	s' tyne (ve), së	t' tyne (ve)
Dh.	t' tyne (ve), të	s' tyne (ve), se	t' tyne (ve)
D.	e tyne, të	e tyne, të	t' tyne

Shumsë prei gjâjet

Mashk. e Fêmn.

Ê. e (t) tyne, të
L. t' tyne (ve), të
Dh. t' tyne (ve), të
D. e (t') tyne, të

PKSH

134. *Vrêmia e I* — Perêmnat gjâtregois vêhen mbas êmnit t' gjâas, b.f.: *shoku êm, puna e jote, diemt e tii.* Por n' êmna qi diftoin *fis*, b.f.: *em aat, yt vllaa, jot' âmë* zakonisht n'numert t' njêisit vêhen para, e nderulen kso doret:

VEHTIA E I.

Njêis mashk.		*Njêis fêmn.*	
Ê.	êm	biir	ême bijë
L.	t' êm	biir	s' ême bijë
Dh.	t' êm	biir	s' ême bijë
D.	t' êm	biir	t' ême bijë

VEHTIA E II.

Njêis mashk.			*Njêis fêmn.*	
Ê	yt	vllaa	jote	moter
L.	t' yt	vllaa	s' ate	moter
Dh.	t' yt	vllaa	s' ate	moter
D.	t' and	vllaa	t' ande	moter

V.O. Fort mâ shpesh thona: *e motra jote, motres s'a. te* etr.

VEHTIA E II .

Njêis mashk.		*Njêis fêmn.*
Ê.	i nipi	e mbesa
L.	t' nipit	s' mbeses
Dh.	t' nipit	s' mbeses
D.	t' nipin	t' mbesen

135. V. O. N' numert t' shumsit êmnat e fisit i vêim gjithmoon para perêmnit gjâtregois, perpoos me kênë qi perdorohet gjûha poetike, atbot' â lêja me dal' urtisht jashta

t' folunit populluer — N' shumsë nderulen kso doret:

VEHTIA E I.

	Shumsë mashk.	*Shumsë fëmn.*
Ê.	t' bi:t e mii	t' bijat e mia
L.	t' biivet (ve) t' mii	t' bijavet (ve) t' mia
Dh.	t' biivet (ve) t' mii	t' bijavet (ve) t' mia
D.	t' bíit e mii	t' bijat e mia

VEHTIA E II.

	Shumsë mashk.	*Shumsë fëmn.*
Ê.	vllaznit t' tuu	t' bijat t' tua
L.	vllaznevet (ve) t' tuu	t' bijavet (ve) t' tua
Dh.	„ „ „	„ „ „
D.	vllaznit t' tuu	t' bijat t' tua

136. V. O. Perëmni *t' tuu, t' tua* âsht njêis prei t' zotsh, e do me thanë qi i flitet *njënit*, i cilli kaa shum vllazen o shum t' bija; po me kënë se u flitet *disaave*, qi kan vllazen o t' bija, at herë perdorohet perëmni *shumsë pre it' zotsh*, e ky nderulet kso doret:

	Shumsë mashk.	*Shumsë fëmn.*
Ê.	vllaznit e juei	t' bijat e jueja
L.	vllaznevet (ve) t' uei	t' bijavet (ve) t' ueja
Dh.	„ „ „	„ „ „
D.	vllaznit e juei	t' bijat e jueja

VEHTIA E III.

	Shumsë mashk.	*Shumsë fëmn.*
Ê.	t' nipat	t' mbesat
L.	t' nipavet-ve	s' mbesavet-ve
Dh.	„ „	„ „
D.	t' nipat	t' mbesat

137. V. O. Kuer thohet *i* nipi, *e* mbesa, fialzat *i* edhè *e* nuk jan' artikùi por perêmna, e doon me thanë: nipi *i tii* o *i vet* o *i sɹjë*, mbesa *e tii* o *e vet* o *e sɹjë*.

T' SKAJUEM

VEHTIA E I.

NJEIS PREI T' ZOTSH

Njèis prei gjàjet

	Mashk.	*Fèmn.*	*Asnj.*
Ê.	i êmi	e êmia	t' êmtë
L.	t' êmit	s' êmes	t' êmit
Dh.	t' êmit	s' êmes	t' êmit
D.	t' êmin	t' êmen	t' êmtë

Shumsë prei gjàjet

	Mashk.	*Fèmn.*
Ê.	t' miit	t' mijat
L.	t' miivet-ve, t'miish	t' mijavet-ve, s' mijash
Dh.	t' miivet-ve	t' mijat-ve
D.	t' miit	t' mijat

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njèis prei gjàjet

	Mashk.	*Fèmn.*	*Asnj.*
Ê.	i yni, i joni	e jona	t' anët
L.	t' onit	s' ones	t' onit
Dh.	t' onit	s' ones	t' onit
D.	t' onin	t' onen	t' anët

Shumsë prei gjâjet

	Mashk.	*Fêmn.*
Ê.	t' onët	t' onat
L.	t' onvet, ve, t' onësh	t' onavet, ve, s' onash
Dh.	t' oneve ve,	t, onavet, ve
D.	t' onët	t' onat

VEHTIA E II.

NJEIS PREI T' ZOTSH

Njêis prei gjâjet

	Mashk.	*Fêmn.*	*Asnj.*
Ê.	i yti	e yte, e jotia	t' tatë
L.	t' ytit, t' andit	s' ates	t' andit
Dh.	t' ytit, t' andit	s' ates	t' andit
D.	t' ândin	t' ânden	t' atë

Shumsë pre i gjâjet

Mashkulluer.

Ê.	t' tuut,	t' tuuit
L.	t' tuuvet-ve,	t' tuuivet-ve, t' tuush
Dh.	„ „	„ „ ——
D.	t' tuut,	t' tuuit

Fêmnuer.

Ê.	t' tuat,	t' tujat
L.	t' tuavet-ve,	t' tujavet-ve, s' tuash
Dh.	„ „	„ „ ——
D.	t' tuat	t' tujat

BKSH

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njëis prei gjâjet

Mashk.	*Fëmn.*	*Asnj.*
Ê. i juei	e jueja	t' ueit
L. t' ueit,	s' ujes,	t' uejit
Dh. t' ueit	s' ujes	t' uejit
D. t' uein	t' ujen	t' ueit

Shumsë prei gjâjet

Mashk.	*Fëmn.*
Ê. t' ueit	t' uejat
L. t' uivet, ve, t' ueish	t' ujavet-ve, s' ujash
Dh. „ „ ——	„ „ ——
D. t' ueit	t' ujat

VEHTIA E III.

NJEIS PREI T' ZOTSH MASHKULL

Njëis prei gjâjet

Mashk.	*Fëmn.*	*Asnj.*
Ê. i til	e tija	t' tiit
L. t' tiit	s' tiis	t' tiit
Dh. t' tiit	s' tiis	t' tiit
D. t' tiin	t' tijen	t' tiit

Shumsë prei gjâjet

Mashk.	*Fëmn.*
Ê. t' tiit	t' tijat
L. t' tiivet-ve, t' tiish	t' tijavet-ve, s'tijash
Dh. t' tiivet-ve	t' tijavet-ve
D. t' tiit	t' tijat

BKSH

NJEIS PREI T' ZOTSH FEMEN

Njêis prei gjâjet

	Mahhk.	*Fêmn.*	*Asnj.*
Ê.	i sajë	e sajë,	t' sajët,
L.	t' sajit	t' sajës, s' sajësh	t' sait, t' saish
Dh.	t' sajit	t' sajës	t' sait
D.	t' sajin	t' sajen	t' sajët

Shumsë prei gjâjet

	Mashk.	*Fêmn.*
Ê.	t' sajët	t' sajat
L.	t' saivet-ve. t' sajësh	t' sajavet-ve, s' sajash
Dh	„ „ ——	„ „ ——
D.	t' sajët	t' sajat

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njêis prei gjâjet

	Mashk.	*Fêmn.*	*Asnj.*
Ê.	i tyni	e tyne	t' tynet
L.	t' tynet-e	s' tynes	t' tynit
Dh.	t' tynet-e	s' tynes	t' tynit
D.	t' tynen	t' tynen	t' tynet

Shumsë prei gjâjet

	Mashk. e Fêmn.
Ê.	t' tynet
L.	t' tynvet-ve
Dh.	„ „
D.	t' tynet

BKSH

Sberthimi i Perêmnave Gjâtregois

1. *M' a shkeli kopshtin êm vllaa, yt, vllaa, i vllai,*

Em — Perêmen gjâtregois i vehties s' paar; difton nji t' zot e nji gjâa, prandei thohet *njêis prei t' zotsh e njêis prei gjâjet; i zoti* jam vetë, *gjâja* vllau. Perêmni â vûu para, pse substantivi a êmni *vllaa* rrfen *fis.*

Yt — Perêmen gjâtregois i vehties s' dytë; difton nji t' zot e nji gjâa; *i zoti* jee ti *gjâa* âsht vllau.

I — Perêmen gjâtregois i vehties s' tretë; difton nji t' zot e nji gjâa; i zoti mundet me kenë mashkulluer a fêmnuer; â mashkulluer n' kioft *i tii,* fêmnuer n' kioft *i sajë.*

2. *Prei t' tuush* e pata ndeeren, prei *t' ueish* fialen.

T' tuush — Perêmen i vehties s' dytë; njêis prei t' zotsh e shumsë prei gjâjet.

T' ueish — Perêmen i vehties s' dytë; shumsë prei t' zotsh e prei gjâjet.

T' PVETME

133. Çka janë Perêmnat gjâtregois?

Sa vehtie kan? — Si e kan njêisin e shumsin?

E çka tregohet me njênin e me tietrin? —

M'a nderul perêmnin *e vehties s' paar,* njêis prei t' zotsh e njêis prei gjâjet... shumsin prei

gjâjet.... shumsin prei t' zotsh e njêis prei gjâjet.... shumsin prei gjâjet —

M'a nderul perêmnin *t'paskâjuem e vehties s' dytë*, njêis prei t' zotsh e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet... shumsin prei t' zotsh e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet —

M'a nderul perêmnin *e vehties s' tretë*, njêis prei t'zotsh mashkull e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet.... njêisin prei t' zotsh fêmen e njêis prei gjâjet.... shumsin prei gjâjet.. .. shumsin prei t' zotsh e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet —

134. Kû vêhen perêmnat gjâtregois? — Nderulma perêmnin e *vehties s' paar: êm biir*, *ême bijë*.

Nderulma perêmnin e vehties s' dytë: *yt vllaa*, *jote moter* —

M'a nderul perêmnin *e vehties s' tretë: i nipi*, *e mbesa*.

M' a nderul t' *skâjuem* perêmnin *e vehties s' paar*, njêis prei t' zotsh e njêis prei gjâjet.... shumsin prei gjâjet.... shumsin prei t' zotsh e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet —

M' a nderul perêmnin *e vehties s'dytë* njêis prei t'zotsh e njêis prei gjâjet .. shumsin prei gjâjet.... shumsin prei t'zotsh e njêis prei gjâjet.... shumsin prei gjâjet —

M'a nderul perêmnin e vehties s' tretë, njêis prei t'zotsh mashkull e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet.... njêisin prei t'zotsh fêmen e njêis prei gjâjet.... shumsin prei gjâjet.... shumsin prei t' zotsh e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet.

Perêmna diftois

135 Perêmna diftois thohen atâ qi diftoin nji nieri a nji gjâa t' afer a t' lerg. Kta janë dy, njêni difton s' afermit, tietri s' lergut; se i cilli kaa lindsii, numer e nderule.

Per afer

Njëis

	Mashk.	*Fëmn.*	*Asnj.*
Ê.	ky	kjó	kta
L.	ktii, ksi,	ksajë, ksó	ktii, ksi
Dh.	ktii	ksajë	ktii
D.	ktê, ket, ktêne	ktê, ket, ktêne	kta

Shumsë

Mashk.

Ê. kta
L. ktyne, ktynvet-ve, ksi, ksish
Dh. ktyne, ktynvet-ve, ksi, —
D. kta

Fëmn.

Ê. któ
L. ktyne, ktynvet-ve, ksó, ksosh
Dh. ktyne, ktynvet-ve, ksó —
D. któ

Per s' lergut

Njëis

	Mashk.	*Fëmn.*	*Asnj.*
Ê.	ai, njai	ajò	atà
L.	atii, njatii, si	asajë, sajë, asó, sojet	atii
Dh.	atii, njatii, i	asajë, sajë	atii
D.	at, atê, atêne, tê, e	at, atê, tê, e	atà

Shumsë

Mashk.

Ê. atà, njatà
L. atynvet-ve, atyne, njatynvet, asish, sish
Dh. „ „ „ „ u —— ——
D. atá, njatá, ta, i

Fêmn.

Ê. ató, njató
L. atynvet-ve, atyne, njatynvet, asosh, sosh
Dh. „ „ „ „ u —— ——
D. ató, njató, tó, i

136. V.O. Perêmni diftois kuer perdorohet vetun, xên vênd êmnit o substantivit; kuer perdorohet perpara nji substantivit, xên vênd adiektivit.

Perêmna perméndës

137. Perèmna perméndës jan' atá qi perdorohen n' vênd t'ndoi êmnit t'xânun n'gojë mâ sypri; ktá janë dy:

1) Perêmni *qi*, i cilli jét si âsht, edhé perdorohet kshtû n' gjith lindsii, numer e rasë, si: *ai qi, ajò qi, atá qi, ju qi, atii qi, ktyne qi* etr.

2) Fiala *cilli* qi perdorohet me artikui edhé nderulet n' gjith lindsii, numer e rasë si adiektivat e plotët qi mbaroin me *ë*, si: *i cilli, t' cillit, t' cillen; e cilla, s' cilles, t' cillen; t' cillët, t' cillvet; t' cillat, t' cillavet* etr.

3) Perêmnat pveties *kush, çë, se, saa* kuer s'tregoin vehtie, xêhen perméndës. (Per kta po flasim n'perêmna pvetës)

Perêmna pvetës

138. Perêmna pvetës jan' atá me t' cillët pvetet nji nieri a nji gjâa, a qysh'e sa âsht nji gjâa. Kta janè:

1) Perêmni *kush*, me t' cillin pvetet nieri. Âsht lindsiis mashkullore, fêmnore edhé asnjanse, e s' kaa shumsë. Nderulet n' ket mëndyrë:

Ê. kush
L. (i, e) kuit, kuei
Dh. kui, kuei
D. kê

2) Perêmni *çë* a *ç'*, me t' cillin pvetet gjâja a edhé nieri. Nuk nderulet e perdorohet si âsht n'gjith lindsii, numer e rasë, si: *ç' nieri, ç' nierit, ç' punë, ç' punësh, ç' ujë* — Perpiqet edhé me fialzen *ka*, e del: *çka*, o edhé shndrrohet e bâhet *sh* e njitet me *ka* e del: *shka*.

3) Perêmni *sé* perdorohet me prepozicion o parprtise *per*, b.f.: *per sé* (psé, persé) e bâne ket punë? — Jet si âsht, e s' kaa as lindsii as numer e s' perdorohet kurr me substantiv.

Âsht perêmen *perméndës*, kuer vien mbas prepozicionit *me*, b.f.: s' kam *me sé* t' a bâi ket sênd. Fialzat *me sé* shum herë njiten bashkë bukurisht e del substantivi: *meseje meseja*, qi do me thanë: *miet, mëndyrë*, b.f.: me kenë *meseja* i qitet punës, s'kee *me sé* o *meseje* e do me ngrehë shpii.

Âsht *koniunkcion* o lidhtore, kuer vien mbas prepozicionit: *prei* b.f.: *preisé* dole n' kopshtë, mbassi dole etr.

4) Perêmni *cilli*, me kê pvetet nder dy a shum niers a gjâa. Ky kaa gjith lindsiit, numrat e rasat edhé nderulet si adiektivat, por pa artikui: *cilli, cillit, cillen; cilla, cilles; cillët, cillat, cillvet, cillave.*

5) Perêmni *saa*, me t' cillin pvetet numri a shumica e nierzve a e gjâve. Xêhet si shumsë e nderulet n'tdy lindsiit: *saa*, (i) *save, save, saa, saa, saash*, b f.: *saa* libra kee? *saa* lule? — Kndei vien substantivi: *sasii*.

Përemna daamës

139. Perêmna daamës jan' atà qi dain gjâan tui tregue qysh' âsht e saa âsht. Kta dahen me dy: atá qi tregoin *saa*, edhé atá qi tregoin *qyshë*.

Atá qi tregoin *qyshë* janë.

1) Fiala *tillë*, e cilla perdorohet me artikui edhé nderulet neper t' gjith lindsiit, numrat e rasat, e paskâjueme e e skâjueme si adiektivat: *i tillë, t' tillit; e tillë, s' tilles;*

t' tillë, t' tillve; t' tilla, t' tillavë; i tilli, t' tillit; e tilla, s' tilles; t' tillët, t' tillvet etr.

Ky perêmen merr edhè nji *a* n' krye me diftue s' lergut, a nji *kë* me diftue afer: *i atillë, i atilli, t' atillit; e atillë, e atilla, s'atilles; t'atillë, t'atillët, t' atillvet; t'atilla, t'atillat, t' atillavet* etr. *i këtillë, i këtillit, t'këtillit; e këtillë, e këtilla, s' këtilles; t' këtillë, t' këtillët* etr.

V. O. Ket perêmen: *i tillë, e tilla* s' e njofin Gegët: mirë âsht me e qitë n' dritë. Veshtrimin e ka kso doret; nuk m' pelqehen *t'tilla* punë (punë kso mëndyret); *t' atillen* shpii e ka diegë qeverija (*njat* shpii *atiè lerg*); i kândshem âsht *i këtilli* patalok (*ky* patalok *kso traitet e afer*).

2) Perêmnat *kush* e *cilli* t'perpiekun me *si* e *di* n'krye: *sikush, sicilli* (seicilli) *dikush, dicilli* — a me *do* n'fund: *kushdò, cillidò* — a me *si* n' krye e *do* n' fund: *sikushdò, sicillidò*. Ktá nderulen si edhé perêmnat *kush* e *cilli*, *kushdò, kuitdò* (kueidò), *kêdò, cillitdò cilladò, cillesdò*.

3) Perêmni *kush* i piekun me fialët *kurr, gjith: kurrkush, kurrkuit, kurrkè; gjithkush, gjithkuit, gjithkè*.

4) Perêmni *çë* i piekun me fialen *do:* çdo a *ç'do*. Nuk nderulet.

5) Perêmni *tieter*, i cilli nderulet kshtû:

Njêis i paskâjuem

	Mashk.	*Fêmn.*	*Asnj.*
Ê.	tieter	tieter	tieter
L.	„	„	„
Dh.	„	„	„
D.	„	„	„

Shumsë i paskâjuem

	Mashk. e *Fëmn.*	
Ê.	tierë	tiera
L.	tierë, tiersh	tiera, tierash
Dh.	„ —	„ —
D.	tierë	tiera

Njëis i skâjuem

	Mashk.	*Fëmn.*
Ê	tietri	tietra
L.	tietrit	tietres, tieters
Dh.	tietrit	tietres, tieters
D.	tietrin	tietren

Shumsë i skâjuem

	Mashk.	*Fëmn.*
Ê.	tierët	tierat
L.	tiervet-ve,	tieravet-ve
Dh.	„ „	„ „
D.	tierët	tierat

V.O. 1. Toskët thoon: *jater, t'jater, t'jeter* — Kndei vien, qi disaa kan fillue edhé gegnisht me shkrue: *t'jeter, t'jetêra*, o *jater, t'jatri.*

V.O. 2. Êmnoria e perêmnit *nji* perdorohet shum[herë bashke me perêmnin *tieter* me fialzen *si* perpara, b.f.: *si njêni tietri, si njêna tietra*, e do me thanë: *nji nji, njikambet.*

7) Perêmni *vetë*, i cilli perdorohet i pa nderulun, si: *ai vetë, ky vetë, une vetë, atii vetë, ktê vetë, na vetë, ju vetë; shkuene vetë, erdh vetë.*

Shum herë perdorohet njitë me perêmnin perpaltuer *vedi*, i cilli njêisin e shumsin e kaa njinji; s' kaa ras' êmnore; nderulet kshtû:

Njëis e shumsë

L. vedit, vetvedit, vedi
Dh. „ „ „ vetvehtes
D. vedin, vetvedin, vetvehten

I thoon *perpaltuer*, pse perpaltohet o perkthehet n'setcillen t' trii vehtieve, b.f.: *un* levdoi *vedin*, *ti* levdon *vedin*, *ai* levdon *vedin*, âshtû thuei edhé per *vehte*, *vetë*.

Perêmni *vetë* njitet shum her' edhé me rasat e fialës *vehte*, perpoos t' êmnores.

V.O. Prei fialës *vetvehte* kaa dalë: *vetvehtarë vetvehtare*, *vetvehtarizmi* e shênjon atê qi s' keqyrë tieter por t' miren e vetvedit.

8) Fialët *gjâa*, *gjâsend*, *gjâkafshë* t' pa nderulta.

T' PVETME

135. Cillët perêmna thohen *diftoi*, e çka m' thue per ta? — M' a nderul perêmnin, qi difton per s'afermit.... e per s'lergut.

136. Kuer perêmni diftois rrî n'kambë t' êmnit e kuer t' adiektivit?

137. Çka janë perêmnat *permêndës*, e sa janë ? Çka m' thue per perêmna *qi*, *cilli*, *kush*, *çë*, *se*, *saa* ?

138. Çka janë perêmnat *pvetës*, e cillët janë ?

139. Çka janë perêmnat *daamës* ? — Cillët jan' atâ qi tregoin *qyshien* ? — Çka m'thue per perêmna *tillë*, *kush*, *çë*, *tieter* — M' a thuei nderulen e ktii — Çka m' thue per perêmnin *nji* e *tieter* ?

Si perdorohet perêmni *vetë* ? — Çka m'thue per tê ? — Pse perêmnat *vedi*, *vehte*, *vetë*, thohen edhè perpaltorë?

Perêmnat daamës qi tregoin *saa*, janë :

140. Fiala *nji*, kuer s' tregon numer, per njëisin mashkulluer e fêmnuer, si: *nji nieri*, *nji*

punë; e fialët *disaa, njipalë* per shumsin, si: *disaa ushtarë, njipalë trima, disaa o njipalë graa.* Fiala *nji*, kuer kaa substantivin mrapa mbet' e panderulun, b.f.: *nji trim, nji grue, nji trimit, nji grues;* kuer perderohet vetun, nderulet, si thame sypri n' adiektiva t'numrit. Fialët *disaa, njipalë* nderulen kso doret:

Ê.	Disaa	njipalë
L.	disave	njipalve
Dh.	„	„
D.	Disaa	njipalë

2) Perêmnat *nji* a *ndonji* bashkue me fialë *as: asnji, asndonji*

3) Fiala *aq*, me tregue s' lergut, edhé *kaq* me tregue *afer*, janë perêmna kuer ndollin perpara êmnash o substantivash, si: *aq niers, kaq ujë;* kuer ndollin perpara adiektivash janë adverba b.f.: *aq i mirë, kaq i math.*

4) Fiala *t' tânë*, qi veç n' shumsë nderulet e kso doret:

	Mashk.	*Fêmn*
Ê.	t' tânë	t' tâna-at
L.	t' tânvet-ve	t' tânavet-ve
Dh.	„ „	„ „
D.	t' tânë	t' tâna-at

Kuer âsht e paskâjueme del n' t' gjith rasat: *t' tanë* per t'dy lindsiit.

5) Fiala *gjith*, e cilla n' ras' êmnore njêise s' merr kurr artikull; nder rasa tiera t' njêisit e t' shumsit mûndet me e mârr' edhé mos me e mârrë; edhé tui kênë qi mâ teper perdorohet perpara substantivit, prandei nuk nderulet, si: *gjith katundi, gjith katundit a t' gjith katundit, gjith katundin a t' gjith katundin; gjith shpija, gjith shpiis a t' (s') gjith shpiis; gjith katundet a t' gjith katundet; a gjith shpiit a t' gjith shpiit.*

Kuer perdorohet vetun, xêhet si shumsë e nderulet me artikui a pa ta: *gjith, (i) gjithve, gjithsh, gjithve, gjith* per lindsii mashkullore si edhé per fêmnore, a *t' gjith,* (i) *t' gjithve, s' gjiths; t' gjitha, (i) t' gjithave, s' gjithash, t' gjitha.*

6) Perêmnat *kush* edhé *cilli* t' piekun me fialen *gjith,* t' cillët nderulen si edhé perêmnat *kush* e *cilli, gjithkush, gjithkuit (gjithkueit), gjithkê; gjithcili (gjithicilli), gjith cillit, gjithcillin; gjithcilla, gjithcilles; gjithcillen* etr.

7) Fialët *shum* e *pak,* t'cillat kuer qilloin me substantiva nuk nderulen edhé s'marrin artikull, si: *shum hallk, hallk shum, gjind shum, shum gjind; pak niers, pak niersve.* Njiten bukurisht me perêmnin *kush,* b.f.: *shum kush, pak kush* e nderulet kso doret:

Ê.	shum	kush	pak	kush	
L. (i, e)	shum	kuit (kueit,	pak	kuit	(kueit)
Dh.	shum	kuei	pak	kuei	
D.	shum	kênd	pak	kênd	

Verbi, qi shkon me to, âsht njêis, b.f.: *shum kush ka ardhë, pak kush u duk.*

Fialët *shum* e *pak* kuer perdorohen vetun marrin artikui e nderulen, si: *i shum, i shumi, t' shumit; e shuma, t' shumes; t' shumtë, t' shumvet; t' shuma, t'shumat, t'shumavet: i pak, i paku; e paka, t'pakes, t' paken; t' pakët.*

141. V.O. N' Shkoder nuk qillon m'u ndii n' numert t' njêisit veç se lindsija fêmnore:

Ê.	e shuma, e shumta	e paka, e pakta
L.	t' shumes, t' shumtes	t' pakes, t' paktes
Dh.	" "	" "
D.	t' shumen, t' shumten	t' paken, t' pakten

Shumsë

	Mashk.		*Fêmn.*	
Ê.	t' shumët,	t' pakët	t' shumat,	t' pakat
L.	t' shumve,	t' pakve	t' shumave,	t' pakave
Dh.	„	„	„	„
D.	t' shumët,	t' pakët	t' shumat,	t' pakat

T' PVETME

Cillët perêmna tregoin *sasiin?*
Çka m' thue per fialen *nji, aq* e *kaq, t' tanë, gjith, kush e cilli, shum e pak?*
Si qillon m'u ndîi n'Shkoder fiala *shum* e *pak?*

KAPTINA E V

Permbi Vetbin

(*Ftillku* mâ mirë: *Folie*)

142. *Verb* do me thanë fialë; verbi âsht fiala pâranike e cilla difton se atributi âsht n' subiekt.

Verbi âsht nji i vetun: verbi *me kênë.*

143. Verbi *me kênë* kuer â lirue prei atributit êmnohet *i simplert*, e me zânime t' veta shum nduersh difton *pohin*, b.f.: thnegla *âsht* paravroic. — Bletat *janë* t'cênta.

Verbi *me kênë* êmnohet *atributiv* kuer â njeshë me atribut, e me zânime t' veta shum nduersh tregon *bâmie* a *gjênie*, b.f.: thnegla *punon* verës, e *pushon* dimnit.

144. Verbi *atributiv* shbâhet e del n' verb *me kên'* e *n'atribut.* Âshtù: *me punue* do me thanë me kênë punues; *me drashtë*, me kênë drois; *me ndie*, me kênë ndiis.

145. Verbat atributiva janë *depertorë* n'diftoishin nji veper, e cilla prei subiektit, qi e bân del, e vret m'nji tieter

sênd, b.f.: me rrahë *petkat.*

Janë *sdepertorë* n' diftoishin gjênie o mëndyrë kêniet t' subiektit, o ndoi veper qi s'del jashta subiektit, b.f.: *me fietë, me ecë.*

Numra e vehtie

146. Verbi âsht numrit *njêis* a *shumsë.* Âsht *numrit njêis* kuer subiekti i tii âsht *njêis,* b.f.: *Mândi âsht* i viishem per gjeth. — Âsht *numrit shumsë,* kuer subiekti i tii âsht *shumsë,* b.f.: *Drethat jan'* eerkândshme.

147. Verbi mundet me kênë i *vehties* s' paar, t' dytë a t' tretë. — Âsht i vehties *s' paar,* n' pastë per subiekt *un* a *na,* b.f.: *Un kam me kênë* zêmerbardhë me t' tanë. *Na kena kênë* t' uurt. — Âsht i vehties *s' dytë.* n' pastë per subiekt *ti* a *ju,* b.f.: *Ti jee* fialëdreitë. *Ju keni me kênë* shkollarë — Âsht i vehties *s' tretë,* n' pastë per subiekt ndoi *subtantiv* a ndoi perêmen t' *vehties s' tretë,* b.f.: *Lini â* dial' i mêçem; *ai kaa me kênë* qytetas i vlerët.

Kohe

148. Verbi mundet me kênë i kohes *qetashe, t kalueme* a t' *pertardhme.* — Âsht i *kohes qetashe,* n' tregoft veper qi *ndoll'* a *bâhet* n' at hov qi flitet, b.f.: Zoti *âsht* mbaitori i jonë. — Zoti *sundon* gjithsiin. — Âsht i *kohes s' kalueme,* n' tregoft se vepra mâa *kaa kênë* o *â krye,* b.f.: Adami *kié* i pandigiueshem, e Zoti e *xuer* prei Parrizit. — Âsht i *kohes pertardhme,* n' tregoft sênd qi dikuer *kaa per t' kên'* o *kaa per t' u bâa,* b.f.: Zoti *kaa me kênë* pagdhansi i jonë; *kaa me gazmue* t' mirët e *me ndeshkue* t' këqiit.

V.O. Thohen t'*simplert* verbat ndertue me *nji zânim t' vetun,* b.f.: *jam, shikioi;* e t' *bashkanjituñ* atá qi janë ndêrtue me *mâ se nji zânim,* sikuer: *kam kênë, kam me shikiue,*

Mëndyr'e perkthime

149. Verbi âsht mëndyres *me kufii* o *pa kufii*. Âsht *mëndyres me kufii*, n' pastë vehtie e numer; e pershtin *diftoren, urdhnoren, lidhtoren, nderfialzen, mbylltoren* e *dishroren*.

150. *Diftoria* tregon domethanien e verbit me nji mëndyrë t' shkputun e pa u pshtetë ndoi fiales tieter.

Urdhnoria tregon domethanien e verbit nen formë t'urdhnimit, t' ngrehunit, t'lutes.

Lidhtoria tregon domethanien e verbit nen rênd e nen t' pshtetun t' ndoi tietrit.

Nderfialza tregon domethanien e verbit varun per ndoi qyshke.

Mbylltoria tregon domethanien e verbit si diftim t'ndoi hamêndes o t' gjikimit.

Dishroria tregon domethanien e verbit si ndiesii dishirit o t' urimit.

Sikuer: *Jam* puntuer; *delni* jashtë; don Zoti, qi *t'jena* zêmerdhimshem me skamnorë; me kên'i mirë, *kishe me kênë* kondend; un dogja shpiin t' eme, *kênkam* i marrë; *kiosh* me ndeer.

Âsht *mëndyres pa kufii*, kuer s' kaa as vehtie as numer; e pershtin edhé *participin* (pergjysmorin) e *gjerundin* (persiellmin).

151. *Participi* n' njên' an' âsht *verb* e n'njên' an' *adiektiv*, e prandei mundet m'u thanë *pergjysmuer*: b.f.: *xias* — *Gjerundi* i sillet ndoi vërbit tieter, prandei muud t' thohet *persiellmë*: b.f.: *tui punue* fitova buken.

152. *Me perkthye* verbin do me thanë me q'të me rênd t' tana zânin et o tija, tui e ndryshue t'mêemit mbas *mëndyres, kohes, vehties, numrit*.

T' PVETME

142. Çka do me thanë verb?
143. Si i thoon verbit lirue prei atributit?
144. M' çka del verbi atributiv kuer shbâhet?
145. Çka janë verbat depertor' e sderpertorë?
146. Ç' numrit mundet me kênë verbi?
147-148. Cilles vêhties mund t' jeet verbi? — Cilles kohë?
149. Cillet mëndyrë mundet me kênë verbi?
150. Çka tregon Diftoria, Urdhnoria, Lidhtoria Nderfialza, Mbylltoria, Dishroria?
151-152. Çka âsht Particìpi, Gjerundi — Çka do me thanë me perkthye verbin.

MËNDYRA DIFTORA E KOHET E SAJA

153. Mëndyra diftore kaa tetë kohë: *Qetashen, t' Pakryemen, Ngiâtkaluemen, Largkaluemen, Ngiatteikaluemen, Largteikaluemen, Fieshtpertardhmen, Parandeipertardhmen.*

Perkthimi i Verbave

Me kênë	*Me pasë*

Qetashe

Nj.	Un	jam	*Nj.*	Un	kam
	Ti	jee		Ti	kee
	Ai	âsht o â		Ai	kaa
Sh.	Na	jena o jemi	*Sh.*	Na	kena o kemi
	Ju	jeni o ini		Ju	keni o kini
	Atà	janë		Atà	kan

E Pakryeme

Nj. Un ishe o ishem
Ti ishe
Ai ishte

Sh. Na ishim
Ju ishi
Atá ishin

Nj. Un kishe o kishem
Ti kishe
Ai kishte

Sh. Na kishim
Ju kishi
Atá kishin

Ngiatkalueme

Nj. Un kam kênë
Ti kee kênë
Ai kaa kênë

Sh. Na kena o kemi kênë
Ju keni o kini kênë
Atá kan kênë

Nj. Un kam pasë
Ti kee pasë
Ai kaa pasë

Sh. Na kena o kemi pasë
Ju keni o kini pasë
Atá kan pasë

Largkalueme

Nj. Un kieshë o kieçë
Ti kiee
Ai kié

Sh. Na kiemë o kieme
Ju kietë
Atá kienë o kiene

Nj. Un paçë o pata
Ti pate
Ai pat

Sh. Na patem o patme
Ju patt
Atà paten o patne

BKSH

Ngiatteikalueme

Nj. Un kishe o kishem kenë	*Nj.* Un kishe o kishem pasë
Ti kishe kênë	Ti kishe pasë
Ai kishte kênë	Ai kishte pasë
Sh. Na kishim kênë	*Sh.* Na kishim pasë
Ju kishi kênë	Ju kishi pasë
Atà kishin kênë	Atà kishin pasë

Largteikalueme

Nj, Un paçë o pata kênë	*Nj.* Un paçë o pata pasë
Ti pate kênë	Ti pate pasë
Ai pat kênë	Ai pat pasë
Sh. Na patem o patme kênë	*Sh.* Na patem o patme pasë
Ju patt kênë	Ju patt pasë
Atà paten o patne kênë	Atà paten o patne pasë

Fieshtpertardhme

Nj. Un kam me kênë	*Nj.* Un kam me pasë
Ti kee me kênë	Ti kee me pasë
Ai kaa me kênë	Ai kaa me pasë
Sh. Na kena o kemi me kenë	*Sh.* Na kena o kemi me pasë
Ju keni o kini me kênë	Ju keni o kini me pasë
Atà kan me kênë	Atà kan me pasë

BKSH

Parandeipertardhme

Nj. Un do t' keem kênë	*Nj.* Un do t' keem pasë
Ti do t' keesh kênë	Ti do t' keesh pasë
Ai do t' keet kênë	Ai do t' keet pasë
Sh. Na do t'keemi kênë	*Sh.* Na do t' keemi pasë
Ju do t' keeni kênë	Ju do t' keeni pasë
Atà do t' keen kênë	Atà do t' keen pasë

MËNDYRË URDHNORE

154. MËNDYRA URDHNORE kaa dyy kohë: *qetashen* e *pertadhmen*, t' cillave u mungon e para vehtie njêise.

Qetashe

Nj. . . . , . . .	*Nj.* . . . . .
Ii (s' perdorohet.)	Kîi tî
T' jeet ai	T' keet ai
Sh. T' jemi	*Sh.* T' keemi na
Iini ju (s' perdorohet,)	Kîini ju
T' jeen atá	T' keen atá

Fieshtpertardhme

Nj.	*Nj.* . . . . .
Kee me kênë ti	Kee me pasë ti
Kaa me kên' ai	Kaa me pas' ai
Sh. Kemi o kena me kênë na	*Sh* Kemi o kena me pasë na
Keni me kênë ju	Keni me pasë ju
Kan me kên' atá	Kan me pas atá

BKSH

MËNDYRA LIDHTORE

155. MËNDYRA LIDHTORE kaa kater kohë: *qetashen*, t' *pakryemen*, t' *kaluemen* e *tejkaluemen*.

Qetashe

Nj.	Un	t' jeem
	Ti	t' jeesh
	Ai	t' jeet
Sh.	Na	t' jemi o t' jena
	Ju	t' jeni
	Atá	t' jeen

Nj.	Un	t' keem
	Ti	t' keesh
	Ai	t' keet
Sh.	Na	t' keemi o t' keena
	Ju	t' keeni
	Atá	t' keen

E Pakryeme

Nj.	Un	t' ishe a t' ishem
	Ti	t' ishe
	Ai	t' ishte
Sh.	Na	t' ishim
	Ju	t' ishi
	Atá	t' ishin

Nj.	Un	t' kishe a t' kishem
	Ti	t' kishe
	Ai	t' kishte
Sh.	Na	t' kishim
	Ju	t' kishi
	Atá	t' kishin

E Kalueme

Nj.	Un	t' keem kênë
	Ti	t' keesh kênë
	Ai	t' keet kênë
Sh.	Na	t' keemi kênë
	Ju	t' keeni kênë
	Atá	t' keen kênë

Nj.	Un	t' keem pasë
	Ti	t' keesh pasë
	Ai	t' keet pasë
Sh.	Na	t' kemi pasë
	Ju	t' keni pasë
	Atá	t' keen pasë

Teikaluemë

Nj. Un t' kishe a t' kishem kênë	*Nj.* Un t' kishe a t' kishem pasë
a un t' kênkshem	a un t' paskshem
Ti t' kishe kênë	Ti t' kishe pasë
a t' kênkshe	a ti t' paskshe
Ai t' kishte kênë	Ai t' kishte pasë
a t' kênkte	a ai t' paskte
Sh. Na t' kishim kênë	*Sh.* Na t' kishim pasë
a na t' kênkshim	a na t' paskshim
Ju t' kishi kênë	Ju t' kishi pasë
a ju t' kênkshi	a ju t' paskshi
Atà t' kishin kênë	Atá t' kishin pasë
atá t' kênkshin	a atá t' paskshin

T' PVETME

Perktheje verbin *me kênë* n' qetashe, n' t' pakryeme etë.

154. Saa kohë kaa mëndyra urdhnore?

155. Cillë kohë kaa mëndyra lidhtore?

MËNDYRE NDERFIALZE

156. MENDYRA NDERFIALZE kaa gjashtë kohë: *qëtashen*, t' *pakryemen*, t' *kaluemen*, *teikaluemen*, t' *pertardhmen* e *t' pertardhmenkalueme*

Qetashe

Nj. Un kishe a kishem me kênë	*Nj.* Un kishe a kishem me pasë
Ti kishe me kênë	Ti kishe me pasë
Ai kishte me kênë	Ai kishte me pasë
Sh. Na kishim me kênë	*Sh.* Na kishim me pasë
Ju kishi me kênë	Ju kishi me pasë
Atá kishin me kênë	Atá kishin me pasë

E Pakryeme

Nj. Me kên' un a t'ishe un	*Nj.* Me pas' un a t'kishe un
Me kênë ti a t' ishe ti	Me pasë ti a t'kishe ti
Me kên' ai a t'ishte ai	Me pasë ai a t'kishte ai
Sh. Me kênë na a t' ishim na	*Sh.* Me pasë na a t'kishim na
Me kênë ju a t' ishi ju	Me pasë ju a t'kishi ju
Me kên' atá a t'ishin atà	Me pasë atá a t'kishin atà

E Kalueme

Nj. T' kishe a t' kishem kên' un	*Nj.* T' kishe a t'kishem pas un
T' kishe kênë ti	T' kishe pasë ti
T' kishte kên' ai	T' kishte pas' ai
Sh. T' kishim kênë na	*Sh.* T' kishim pasë na
T' kishi kênë ju	T' kishi pasë ju
T' kishin kên' atá	T' kishin pas' atá

BASH

Teikalueme

Nj. T' kênkshem un
a me pasë kên' un
T' kênkshe ti
a me pasë kênë ti
T' kênkte ai
a me pasë kên' ai

Sh. T' kênkshim na
a me pasë kênë na
T' kênkshi ju
a me pasë kênë ju
T' kênkshim atá
a me pasë kên' atá

Nj. T' paskshem un
a me pasë pas' un
T' paskshe ti
a me pasë pasë ti
T' paskte ai
a me pasë pas' ai

Sh. T' paskshim na
a me pasë pasë na
T' paskshi ju
a me pasë pasë ju
T' paskshin atá
a me pasë pas' atá

Pertardhme

Nj. N' kiosha un
N' kiosh ti
N' kioft ai

Sh. N' kioshim na
N' kioshi ju
N' kioshin atá

Nj. N' paça un
N' paç ti
N' past' ai

Sh. N' paçim na
N' paçi ju
N' paçin atá

Pertardhme Kalueme

Nj. N' paça kên un
N' paç kênë ti
N' pastë kên' ai

Sh. N' paçim kênë na
N' paçi kênë ju
N' paçin kên' atá

Nj. N' paça pas' un
N' paç pasë ti
N' pastë pas' ai

Sh. N' paçim pasë na
N' paçi pasë ju
N' paçin pas' atá

BKSH

MËNDYRA MBYLLTORE

157 MËNDYRA MBYLLTORE kaa tri vehtie e dy numra.

Nj.	Un	kênkam a kênkam	*Nj*	Un	paskam a paskem
	Ti	kênke a kênkesh		Ti	paske a paskesh
	Ai	kênka		Ai	paska
Sh.	Na	kênkena a kênkemi	*Sh.*	Na	paskena a paskemi
	Ju	kênkeni a kênki		Ju	paskeni a paski
	Atá	kênkan		Atà	paskan

MËNDYRA DISHRORE

158 MËNDYRA DISHRORE kaa kater kohë: *qetashen t' pakryemen, t'kaluemen e t' teikaluemen.*

Qetashe

Nj.	Un	kiosha a kish t'jeem	*Nj.*	Un	paça a kish t'keem
	Ti	kiosh a kish t'jeesh		Ti	paç a kish t'keesh
	Ai	kioft a kish t'jeet		Ai	pastë a kish t'keet
Sh.	Na	kioshim a kish t' jemi	*Sh.*	Na	paçim a kish t'keemi
	Ju	kioshi a kish t'jeeni		Ju	paçi a kish t'keeni
	Atà	kioshin a kish t'jeen		Atá	paçin a kish t'keen

E pakryeme

Nj.	Uu	kish t' ishe o t'ishem	*Nj.*	Uu	kish t' kishem
	Ti	kish t' ishe		Ti	kish t' kishe
	Ai	kish t' ishte		Ai	kish t' kishte
Sh.	Na	kish t' ishim	*Sh.*	Na	kish t' kishim
	Ju	kish t' ishi		Ju	kish t' kishi
	Atá	kish t' ishin		Atá	kish t' kishin

E kalueme

Nj.	Un	kish t' keem	kênë	*Nj.*	Un	kish t' keem	pasë
	Ti	kish t' keesh	kênë		Ti	kish t' keesh	pasë
	Ai	kish t' keet	kênë		Ai	kish t' keet	pasë
Sh.	Na	kish t' keemi	kênë	*Sh.*	Na	kish t' keemi	pasë
	Ju	kish t' keeni	kênë		Ju	kish t' keeni	pasë
	Atá	kish t' keen	kênë		Atà	kish t' keen	pasë

E teikalueme

Nj.	Un	kish t' kishe a t'kishem	kenë	*Nj.*	Un	kish t' kishe a t'kishem	pasë
	Ti	kish t' kishe	kênë		Ti	kish t' kishe	pasë
	Ai	kish t' kishte	kênë		Ai	kish t' kishte	pasë
Sh.	Na	kish t' kishim	kênë	*Sh.*	Na	kish t' kishim	pasë
	Ju	kish t' kishi	kênë		Ju	kish t' kishi	pasë
	Atà	kish t' kishin	kênë		Atà	kish t' kishin	pasë

V.O. Fialza *kish* o *kesh* perdorohet n' mendyrë dishrore n' t' perkthyemit t' gjith verbave.

MËNDYRA PA KUFII

159. MËNDYRA PA KUFÌI kaa dyy kohë: *qetashen e t' kaluemen*

Qetashe . . . . . me kênë . . . . . me pasë.
Kalueme . . . . . me pasë kênë . . . . . me pasë pasë.

PARTICIPA E GJERUNDA

(*Pergjysmor' e Persiellme*)

Particip qetashem . . . . . kênës . . . . . pasës
Particip kaluem . . . . . kênun . . . . . pasun

Gjerund i simplert . . tui kên' a kênun . . . tui pas' a pasun
Gjerund i bashkanjitun . . . tui pasë kên' a kênun. . . tui pasë pas a pasun

T' PVETME

156 Saa kohë kaa mëndyra nderfialze ?
157. Saa vehtie kvaa mëndyra mbylltore ?
158. E dishroria saa kohë kaa ?
159. Cillat kohë kaa mëndyra pa kufii

Perkthimi i verbave atributiv

160. Perkthimet e verbave atributiv janë trii:
I pari âsht i verbave qi n'pakufii dalin me dyy zântore, o me zântore t' giaat, b.f.: *me fillue, me daa.*

I dyti i atyne verbave, qi n' pakufii dalin me germen *të*, sikuer: *me leçitë.*

I treti i verbave, qi n' pakufii dalin me ç' farë do t' mêemit, sikuer: *me çilë. me shkepë* etr.

V.O. Kohët e bashkanjituna t' verbave atributiv bâhen me ndimë t' verbave *me kên'* e *me pasë*, t' cillët prandei quhen *verba ndimtarë*

PERKHIMI I VERBAVE
QI SHKOIN MBAS PERMBAITET

161. Mbas permbaitet thohet se shkoin ata verba, qi n' t' tana zânimet e veta e ruein *rrânjen*, e ndryshohen kah t' *mêemit* mbas ndoi permbaitet t' vrrenueme e prandei quhen: verba *me rregull.*

Perkthimi i 1

ME FILLUE

MËNDYRË DIFTORE

Qetashe

Njêis		*Skumsë*	
Un	filloi	Na	filloim
Ti	fillon	Ju	filloni
Ai	fillon	Atà	filloin

E pakryeme

Njêis		*Skumsë*	
Un	filloishe-em	Na	filloishim
Ti	filloishe	Ju	filloishi
Ai	fillote	Atà	filloishin

Ngjatkalueme

Njêis		*Skumsë*	
Un	kam	fillue	Na kena o kemi fillue
Ti	kee	fillue	Ju keni fillue
Ai	kaa	fillue	Atà kan fillue

Largkalueme

Njêis		*Skumsë*	
Un	fillova	Na	fillueme
Ti	fillove	Ju	filluet
Ai	filloi	Ata	filluene

BKSH

Nigatëikalueme

Njëis	*Shumsë*
Un kishe o kishem fillue	Na kishim fillue
Ti kishe fillue	Ju kishi fillue
Ai kishte fillue	Atà kishin fillue

Largtëikalueme

Njëis	*Shumsë*
Un paç' o pata fillue	Na patme fillue
Ti pate fillue	Ju patt fillue
Ai pat fillue	Atá patne fillue

Fieshtpertardhme

Njëis	*Shumsë*
Un kam me fillue	Na kena me fillue
Ti kee me fillue	Ju keni me fillue
Ai kaa me fillue	Atà kan me fillue

Parandeipertardhme

Njëis	*Shumsë*
Un do t' keem fiillue	Na do t' keena fillue
Ti do t' keesh fillue	Ju do t' keni fillue
Ai do t' keet fillue	Atà do t' keen fillue

MËNDYRË URDHNORE

Njëis	*Shumsë*
. . . . .	T' filloim na
Filló ti	Filloni ju
T' filloin ai	T' filloin' atà

BISHT

MËNDYRË LIDHTORE

Qelashe

Njëis	*Shumsë*
Qi un t' filloi	Qi na t' filloím
Qi ti t' filloish	Qi ju t' filloni
Qi ai t' filloin	Qi atà t' filloin

E Pakryeme

Njëis	*Shumsë.*
Qi un t' filloishe	Qi na t' filloishim
Qi ti t' filloishe	Qi ju t' filloishi
Qi ai t' fillote	Qi atà t' filloishin

E kalueme

Njëis	*Shumsë*
Qi un t' keem fillue	Qi na t' kena fillue
Qi ti t' keesh fillue	Qi ju t' keni fillue
Qi ai t' keet fillue	Qi atà t' keen fillue

Teikalueme

Njëis	*S umsë*
Qi un t' kishe fillue	Qi na t' kishim fillue
a qi un t' filloikshem	a qi na t' filloikshim
Qi ti t' kishe fillue	Qi ju t' kishi fillue
a qi ti t' filloikshe	a qi ju t' filloikshi
Qi ai t' kishte fillue	Qi atà t' kishin fillue
a qi ai t' filloikte	a qi atà t' filloikshin

MËNDYRË NDERFIALZE

Qe'ashe

Njêis	*Shumsë*
Un kishe me fillue	Na kishim me fillue
Ti kishe me fillue	Ju kishi me fillue
Ai kishte me fillue	Atà kishin me fillue

E Pakryeme

Njêis	*Shumsë*
Me fillue un	Me fillue na
a t' filloishe un	a t' filloishim na
Me fillue ti	Me fillue ju
a t' filloishe ti	a t' filloishi ju
Me fillue ai	Me fillue atà
a t' fillote ai	a t' filloishin atà

E kalueme

Njêis	*Shumsë*
Kishe fillue un	Kishim fillue na
Kishe fillue ti	Kishi fillue ju
Kishte fillue ai	Kishin fillue atà

Teikalueme

Njêis	*Shumsë*
Me pasë fillue un	Me pasë fillue na
a t' filloikshem un	a t' filloikshim na
Me pasë fillue ti	Me pasë fillue ju
a t' filloikshe ti	a t' filloikshi ju
Me pasë fillue ai	Me pasë fillue atà
a t' filloikte ai	a t' filloikshin atà

PKSH

Pertardhme

Njëis	*Shumsë*
N' filloisha un	N' filloishim na
N' fillosh ti	N' filloshi ju
N' filloft ai	N' filloishin atà

Pertardhmekalueme

Njëis	*Shumsë*
N' paça fillue un	N' paçim fillue na
N' paç fillue ti	N' paçi fillue ju
N' pastë fillue ai	N' paçin fillue atà

MËNDYRË MBYLLTORE

Njëis	*Shumsë*
Un fillokam	Na fillokena
Ti filloke	Ju fillokeni
Ai filloka	Atà fillokan

MËNDYRË DISHRORE

Qetashe

Njëis	*Shumsë*
Un filloisha a kish t'filloi	Na filloishim a kish t' filloim
Ti fillosh a kish t' filloish	Ju filloishi a kish t' filloni
Ai filloft a kish t' filloin	Atà filloishin a kish t' filloin

BKSH

E Pakryeme

Njëis	*Shumsë*
Uu kish t' filloishe-em	Na kish t' filloishim
Ti kish t' filloishe	Ju kish t' filloishi
Ai kish t' fillote	Atà kish t' filloishin

E kalueme

Njëis	*Shumsë*
Kish t' keem fillue un	Kish t' keem fillue na
Kish t' keesh fillue ti	Kish t' keeni fillue ju
Kish t' keet fillue ai	Kish t' keen fillue atà

Teikalueme

Njëis	*Shumsë*
Kish t' kishe fillue un	Kish t' kishim fillue na
a kish t'filloikshem un	a kish t'filloikshim na
Kish t' kishe fillue ti	Kish t' kishi fillue ju
a kish t' filloikshe ti	a kish t' filloikshi ju
Kish t' kishte fillue ai	Kish t' kishin fillue atà
a kish t' filloikte ai	a kish t' filloikshin atà

MËNDYRË PA KUFII

Qetashe . . . . . me fillue
E kalue ne . . . . . me pasë fillue
Partiçip qetashem . . . fillues
Gjerund i simplert . . . . tui fillue
Gjerund i bashkanjitun . tui pasë fillue

V.O. Mëndyrë pa kufii e verbave t' perkthimit t' paar mundet me dalë si: me germen *m* si me rroken *mun*, sikuer: *me fillue, me filluem, me fillumun; me daa, me daam, me daamun; me njye, me njyem, me njymun* etr.

Mëndyra pa kufii e verbave t' dyy perkthimeve tiera o jét si âsht o mundet me dal' edhé me rroken *un*, sikuer: *me çilë, me çilun; me avitë, me avitun* etr.

Mbas ktyne permbaiteve shkoin edhé verbat tierë, nonsë nuk janë m' rênd t' ktyne tri perkthimeve.

T' PVETME

159. Saa janë perkthimet e verbave atributiv ?

160. Cillët verba thohet se shkoin mbas permbaitet ?

M' a perkthê verbin *me ndigiue.*

Permbaitet per t' u rueit n'perkthim t' paar janë kater.

161. Mâa parë: t' tanë verbat e perkthimit t'paar marrin zantoren *i* n' t'mêemit t' vehties s' paar t' kohes qetashe, b.f.: *un laai, un bleei, un bâi, un ndêei, un fitoi, un shkruei, un thei, un shkyei*, etr.

Verbat, qi mêein me *aa*, me *ee*, me *ii*, me *ue*, me *ye*, n' mëndyrë diftore t' kohes kalueme t' njêisit mbaroin me *va* n' vehtie t' paar e me *ve* n' vehtie t' dytë b.f.: *Un dava, ti dava, un bleva, ti bleve, un piva, ti pive, un çova, ti çove, un theva, ti theve, un lyva, ti lyve.*

N' t' treten vehtie t' njêisit t' ksajë kohë, atá qi mbaroin me *aa*, me *ee*, me *ii*, e disaa me *ye*, marrin tui mêe zantoren *u*, e atá qi mbaroin me *ue*, e mâa e shuma t' atyne me *ye*, marrin *i*, b.f.: *ai dau, ai bleu, ai ziu, ai lyu*, mbasandei *ai çoi, ai bloi, ai kcei ai shhelxei*, etr.

E dyta: Verbat, qi n' mëndyre pa kufii dalin me zântore t' nderhûndët, n'kohë t' kalueme t' diftores mbaroin n' trii vehtiet e njêisit me *na, ne, ni*, b.f.: *un shâna, ti shâne, ai shâni; un ndêna, ti ndêne, ai ndêni; un lpîna, ti lpîne, ai lpîni; un shtyna, ti shtyne, ai shtyni.*

E treta: T' tanë verbat qi mêein me *ue* n' mëndyrë pâ kufii, jasht' atyne per t' cillët folen n' t' katerten permbaitë qi vien mrapa, ndrroin *u* me *o*, e ktê e mbain n' kohë t' mëndyres diftore, n' qetashe, n' t' pakryeme, n' tri veh-

tiet t' njêisit t' ngietkaluemes, n' mëndyr' urdhnore, n't'dyy kohët e para t' mëndyres lidhtore, n't'pertardhmen t'mëndyres nderfialze, n' mëndyrë dishrore, b.f.: *me shkue: un shkoi, un shkoshem, un shkova, shko ti, un t' shkoi, un t' shkoishe, n' shkosha un, un shkosha.*

Verbat qi n' mëndyrë pa kufii dalin me *ye*, por jo t' gjith, sikuer: *me lye, me ndye, me melmye*, e ndonji tieter, ndrroin *y* me *e*, tui e mbaitun n'atò koh'e mëndyrë qi u tha per atà me *ue;* kshtù kee me thanë: *Un kcei, un kceishe, un kceva, kce ti, un t' kcei, un t' kceishe, n' kcesha un, un kcesha.*

E katerta: Verbat *me shkrue, me blue, me rrue, me true, me pervlue, me krue, me shue, me gjue* e tierë t'bâam prei ktyne, edhe se janë nji dukset me atá qi mbaroin me *ue*, lâan *u* e marrin *o* veç n'trii vehtiet t'njêisit t' kohes kalueme n'diftore, n' t'pertardhmen t' nderfialzes e n'dishrore, e tieter herë kurr.

Kshtù n' kohë t'kalueme: *un blova, ti blove, ai bloi; n' blosha un, n' blosh ti, n' bloft ai; n' bloshim na, un blosha.*

V.O. Ndihet edhé: *un shkrueita, ti shkrueite*, ai *shkrueiti; un gjueita, ti gjueite, ai gjueiti* etr.

T' PVETME

161. Saa permbaite duhet me vùu oroe n' perkthim t' paar?

M' i perkthé verbat: *me laa, me pritue, me shkye, me lee, me shkrii, me zii.*

Perkthimi i II

ME LEÇITË

Qetashe

	Njêis		*Shumsë*
Un	leçis	Na	leçisim
Ti	leçitë	Ju	leçitni
Ai	leçitë	Atà	leçisin

E Pakryeme

	Njêis		*Shumsë*
Un	leçitshe	Na	leçitshim
Ti	leçitshe	Ju	leçitshi
Ai	leçitte	Atá	leçitshin

Ngiatkalueme

	Njêis		*Shumsë*
Un	kam leçitë	Na	kena leçitë
Ti	kee leçitë	Ju	keni leçitë
Ai	kaa leçitë	Atá	kan leçitë

Largkalueme

	Njêis		*Shumsë*
Un	leçita	Na	leçitme
Ti	leçite	Ju	leçitt
Ai	leçiti	Atá	leçitne

Ngiatteikalueme

	Njêis		*Shumsë*
Un	kishe leçitë	Na	kishim leçitë
Ti	kishe leçitë	Ju	kishi leçitë
Ai	kishte leçitë	Atá	kishin leçite

BKSH

Lergteikalueme

Njêis	*Shumsë*
Un paç' o pata leçitë	Na patme leçitë
Ti pate leçitë	Ju patt leçitë
Ai pat leçitë	Atá patne leçitë

Fieshtpertardhme

Njêis	*Shumsë*
Un kam me leçitë	Na kena me leçitë
Ti kee me leçitë	Ju keni me leçitë
Ai kaa me leçitë	Atá kan me leçitë

Parandeipertardhme

Njêis	*Shumsë*
Un do t' keem leçitë	Na do t' keemi leçitë
Ti do t' keesh leçitë	Ju do t' keeni leçitë
Ai do t' keet leçitë	Atá do t' keen leçitë

MËNDYRË URDHNORE

Njêis	*Shumsë*
. . . . .	T' leçisim na
Leçit ti	Leçitni ju
T' leçisin ai	T' leçisin atà

MËNDYRË LIDHTORE

Qetashe

Njêis	*Shumsë*
Qi un t' leçis	Qi na t' leçisim
Qi ti t' leçitish	Qi ju t' leçitni
Qi ai t' leçisin	Qi atá t' leçisin

E pakryeme

Njêis	*Shumsë*
Qi un t' leçitshe-em	Qi na t' leçitshim
Qi ti t' leçitshe	Qi ju t' leçitshi
Qi ai t' leçittë	Qi atà t' leçitshin

E kalueme

Njêis	*Shumsë*
Qi un t' keem leçitë	Qi na t' keem leçitë
Qi ti t' keesh leçitë	Qi ju t' keeni leçitë
Qi ai t' keet leçitë	Qi atà t' keen leçitë

Teikalueme

Njêis	*Shumsë*
Qi un t' kishe-em leçitë	Qi na t' kishim leçitë
a qi un t' leçitkshem	a qi na t' leçitkshim
Qi ti t' kishe leçitë	Qi ju t' kishi leçitë
a qi ti t' leçitkshe	a qi ju t' leçitkshi
Qi ai t' kishte leçitë	Qi atà t' kishin leçitë
a qi ai t' leçitkte	a qi atà t' leçitkshin

MËNDYRË NDERFIALZE

Qetashe

Njêis	*Shumsë*
Un kishe me leçitë	Na kishim me leçitë
Ti kishe me leçitë	Ju kishi me leçitë
Ai kishte me leçitë	Atà kishin me leçitë

E pakryeme

Njëis		*Shumsë*	
Me	leçit' un	Me	leçitë na
a	t' leçitshe un	a	t' leçitshim na
Me	leçitë ti	Me	leçitë ju
a	t' leçitshe ti	a	t' leçitshi ju
Me	leçit' ai	Me	leçit' atà
a	t' leçitte ai	a	t' leçitshin atà

E kalueme

Njëis	*Shumsë*
Kishe-em leçit' un	Kishim leçitë na
Kishe leçitë ti	Kishi leçitë ju
Kishte leçit' ai	Kishin leçit' atà

Teikalueme

Njëis		*Shumsë*	
Me	pasë leçit' un	Me	pasë leçitë na
a	t' leçitkshem un	a	t' leçitkshim na
Me	pasë leçitë ti	Me	pasë leçitë ju
a	t' leçitkshe ti	a	t' leçitkshi ju
Me	pasë leçit' ai	Me	pasë leçit' atá
a	t' leçitkte ai	a	t'leçitkshin atà

E pertardhme

Njëis	*Shumsë*
Ne leçitsha un	Ne leçitshim na
Ne leçitish ti	Ne leçitshi ju
Ne leçit' ai	Ne leçitshin atá

E pertardhmekalueme

Njëis	*Shumsë*
N' paça leçit' un	N' paçim leçitë na
N' paç leçitë ti	N' paçi leçitë ju
N' pastë leçit' ai	N' paçin leçit' atá

BISI

MËNDYRË MBYLLTORE

Njëis	*Shumsë*
Un leçitkam	Na leçitkena
Ti leçitke	Ju leçitkeni
Ai leçitka	Atá leçitkan

MËNDYRË DISHRORE

Qetashe

Njëis	*Shumsë*
Un leçitsha	Na leçitshim
a kish t' leçis	a kish t' leçisim
Ti leçitsh	Ju leçitshi
a kish t' leçitish	a kish t' leçitni
Ai leçitt	Atá leçitshin
a kish t' leçisin	a kish t' leçisin

E pakryeme

Njëis	*Shumsë*
Un kish t' leçitshe	Na kish t' leçitshim
Ti kish t' leçitshe	Ju kish t' leçitshi
Ai kish t' leçitte	Atà kish t' leçitshin

E kalueme

Njëis	*Shumsë*
Kish t' keem leçit' un	Kish t' keemi leçitë na
Kish t' keesh leçitë ti	Kish t' keeni leçitë ju
Kish t' keet leçit' ai	Kish t' keen leçit' atà

BKH

Teikalueme

Njêis		*Shumsë*	
Kish	t' kishe leçit' un	Kish	t' kishim leçitë na
a	kish t'leçitkshem un	a	kish t' leçitkshim na
Kish	t' kishe leçitë ti	Kish	t' kishi leçitë ju
a	kish t' leçitkshe ti	a	kish t' leçitkshi ju
Kish	t' kishte leçit' ai	Kish	t' kishin leçit' atà
a	kish t' leçitkte ai	a	kish t' leçitkshin atà

MËNDYRË PAKUFII

Qetashe . . . . . me leçitë
E kalueme . . . . . me pasë leçitë
Particip i qetashem . . . leçitës
Particip i kaluem . . . . leçitun
Gjerund i simplert . . . tui leçitë
Gjerund i bashkanjitun . . tui pasë leçitë

Permbaite t' perkthimit t' dytë

162. Perkthimi i dytë kaa trii permbaite.

Mâa paar: Janë n' perkthim t' dytë do verba nji rrokiet, qi n' mendyrë pa kufîi mbaroin me *itë*. Kta n'qetashe t' diftores lâan *i* e marrin *e*, jashtë n'vehtie t'dytë t'shumsit t' ksai kohë, sikuer: *me qitë*, *me shitë*, *me njitë*, etr. *un njitë*, etr. *un qes*, *un shes*, *un njes*. Kso doret jan' edhé verbat bâamun prei sish.

Verbat *me ndritë*, *me zitë*, *me rritë*, *me sitë*, marrin mrapa verbin *me leçitë*, e do t' thuesh: *un ndris*, *zis*, *rris*, *sis*.

Verbi *me rrshitë* shkon mbas permbaites s' dytë.

E dyta: Janë saa verba dy rrokiet, sikuer: *ne bertitë*, *me kersitë*, *me perkitë* etr. qi lâan *i* n' vehtie *t' parë* t' njêisit, n' t' paren e n't'treten t'shumsit e marrin *a*, e n't'dyy vehtiet t'njêisit marrin *e* sikuer: *Un bertas*, *ti bertet*, *ai bertet*, *na bertasim*, *ju bertitni*, *atà bertasin*; *un kersas*; *un perkas*; *une rrshas* etr. Masandei n't'gjitha mëndyrët e ko-

hët shkoin mbas perkthimit t' dytë.

Verbat *me merzitë* e *me perzhitë* shkoin mbas verbit *me leçitë: une merzis; une perzhis* etr.

E treta: T' tanë verbat qi mbaroin me *të*,.n' paçin perpara mâa se nji zântore, sikuer: *me mbaitë, me rrêit, me gjueit, me rueit*, o *ii-n* e giatë sikuer: *me diit*, me *mrrîit, ne bîit*, perkthehen n't' gjith kohët mbas permbaitës t' perkthimit t' paar, perpoos t' Largkaluemes t' mendyres diftore.

Kshtû kee me thanë: *me mbaitë: Un mbajë, ti mban, ai mban, na mbaim, ju mbani, ata mbain.* Largkalueme: *Un mbaita, ti mbaite, ai nbaiti; na mbaitme, ju mbaitt, ata mbaitne.*— *Me rrêitë: une rrêei; me gjueit: une gjuei me rueit: une ruei.*— *Une dii, unê mbrii; une bii.*

T' PVETME

M' i thuei permbaitet e perkthimit t' dytë.

163. M' i perkthé verbat: *me grabitë, me pveë, me kullotë, me kputë.*

Perkthimi i III.

ME FALË

MËNDYRË DIFTORE

Qetashe

Njêis	*Shumsë*
Une fali	Na falim
Ti falë	Ju falni
Ai falë	Atà falin

E pakryeme

Njêis	*Shumsë*
Un falshe	Na falshim
Ti falshe	Ju falshi
Ai falte	Atà falshin

Ngjetkalueme

Njëis	*Shumsë*
Un kam falë	Na kena falë
Ti kee falë	Ju keni falë
Ai kaa falë	Atà kan falë

Largteikalueme

Njëis	*Shumsë*
Un fala	Na falme
Ti fale	Ju faltë
Ai fali	Ata falne

Ngjetteikalueme

Njëis	*Shumsë*
Un kishe falë	Na kishim falë
Ti kishe falë	Ju kishi falë
Ai kishte falë	Atá kishin falë

Lergteikalueme

Njëis	*Shumsë*
Un paç' a pata falë	Na patme falë
Ti pate falë	Ju patt falë
Ai pat falë	Atà patne falë

Fleshtpertardhme

Njëis	*Shumsë*
Un kam me falë	Na kena me falë
Ti kee me falë	Ju keni me falë
Ai kaa me falë	Atà kan me falë

Parandejpertardhme

Njëis	*Shumsë*
Un do t'keem falë	Na do t'keemi falë
Ti do t'keesh falë	Ju do t'keeni falë
Ai do t' keet falë	Atà do t'keen falë

BKSH

MËNDYRË URDHNORE

Njêis	*Shumsë*
. . . . .	T' falim na
Fal ti	Falni ju
T' falin ai	T' falin atà

MËNDYRË LIDHTORE

Qetashe

Njêis	*Shumsë*
Qi un t' fali	Qi na t' falim
Qi ti t'falish	Qi ju t' falni
Qi ai t'falin	Qi atà t' falin

E pakryeme

Njêis	*Shumsë*
Qi un t'falshe	Qi na t' falshim
Qi ti t' falshe	Qi ju t' falshi
Qi ai t' falte	Qi atà t' falshin

E kalueme

Njêis	*Shumsë*
Qi un t'keem falë	Qi na t' keemi falë
Qi ti t'keesh falë	Qi ju t' keeni falë
Qi ai t'keet falë	Qi atà t' keen falë

Teikalueme

Njêis	*Shumsë*
Qi un t'kishe falë	Qi na t' kishim falë
a qi un t'falkshem	a qi na t' falkshim
Qi ti t'keesh falë	Qi ju t kishi falë
a qi ti falkshe	a qi ju t' falkshi
Qi ai t'kishte falë	Qi atà t' kishin falë
a qi ai t'falkte	a qi ata t' falkshin

PKSH

MËNDYRË NDERFIALZE

Qetashe

Njêis	*Shumsë*
Un kishe me falë	Na kishim me falë
Ti kishe me falë	Ju kishi me falë
Ai kishte me falë	Atà kishin me falë

E pakryeme

Njêis	*Shumsë*
Me fal un	Me falë na
a t' falshe un	a t' falshim na
Me falë ti	Me falë ju
a t' falshe ti	a t' falshi ju
Me fal' ai	Me fal' atà
a t' falte ai	a t' falshin atà

E kalueme

Njêis	*Shumsë*
Kishe fal' un	Kishim falë na
Kishe falë ti	Kishi falë ju
Kishte fal' ai	Kishin fal' atà

Teikalueme

Njêis	*Shumsë*
Me pasë fal' un	Me pasë falë na
a t' falkshem un	a t' falkshim na
Me pasë falë ti	Me pasë falë ju
a t' falkshe ti	a t' falkshi ju
Me pasë fal' ai	Me pasë fal' atà
a t' falkte ai	a t' falkshin atà

PKSH

E pertardhme

Njêis	*Shumsë*
N' falsha un	N' falshim na
N' falish ti	N' falshi ju
N' falt' ai	N' falshin atà

E pertardhmekalueme

Njêis	*Shumsë*
N' paça fal' un	N' paçim falë na
N' paç falë ti	N' paçi falë ju
N' pastë fal' ai	N' paçin fal' atà

MËNDYRË MBYLLTORE

Njêis	*Shumsë*
Un falkam	Na falkena
Ti falke	Ju falkeni
Ai falka	Atà falkan

MËNDYRË DISHRORE

Qetashe

Njêis	*Shumsë*
Un falsha a kish t'fali	Na falshim a kish t'falim
Ti falsh a kish t' falish	Ju falshi a kish t'falni
Ai faltë a kish t' falin	Atà falshin a kish t'falin

E pakryeme

Njêis	*Shumsë*
Un kish t' falshe	Na kish t' falshim
Ti kish t' falshe	Ju kish t' falshi
Ai kish t' falte	Atà kish t' falshin

BKSH

E kalueme

Njëis	*Shumsë*
Kish t' keem fal' un	Kish t' keemi falë na
Kish t' keesh falë ti	Kish t' keeni falë ju
Kish t' keet fal' ai	Kish t' keen fal' atà

Teikalueme

Njëis	*Shumsë*
Kish t' kishe fal' un	Kish t' kishim falë na
a kish t' falkshem un	a kish t' falkshim na
Kish t' kishe falë ti	Kish t' kishi falë ju
a kish t' falkshe ti	a kish t' falkshi ju
Kish t' kishte fal' ai	Kish t' kishin fal' atà
a kish t' falkte ai	a kish t' falkshin atà

MËNDYRË PAKUFII

Qetashe . . . . . me falë
Kalueme . . . . . me pasë falë
Particip qetashem . . . . falës
Particip i kaluem . . . . falun
Gjerund i simplert . . . . tui falë
Gjerund i bashkanjitun . . tui pasë falë

Pambaite t' perkthimit t' tretë

163 E para: Verbat qi n' pakufii mbaroin me *edhë*, sikuer: *me dredhë*, me *mbledhë*, ndrroin *e* tui marrun *o* n' kohë Largkalueme, b.f.: *Un drodha, ti drolhe, ai drodhi* a *drodh, na drolhem* a *drodhme, ju drodhte, atà drodhen* a *drodhne.* —

N' tierat kohë shkoin mbas perkthimit t' tretë.

E dyta: Verbat qi n' pakufii mbaroin me *ikë* o me *ekë* n' t' treten vehtie njëise t' lergkaluemes t' diftores dalin me *u*, sikuer: *me ikë, ai iku; me prekë, ai preku.*

E treta: Verbat qi mbaroin me *iellë* e me *ielë*, sikuer: *me mbiellë*, *me vielë*, etr. t' gjith n't'dyy vehtiet njêise t' largkaluemes t' diftores marrin *o*, e n' tierat vehtie t'ksai kohë marrin *u:* Un *mbolla*, ti *mbolle*, ai *mbuell*, na *mbuellme*, *ju mbuellt*, atà *mbuellne;* un *vola*, ti *vole*, ai *vuel* etr.

N' mëndyr' urdhnore nuk shqyptohet *e*, por *i* e giatë, sikuer: *mbiill ti* (do thoon edhé: *mbiéll ti*), *siill ti*, *mbiillni* (do: *mbiéllni*) *ju*, *stillni ju*, *vil ti*, *vilni ju* etr.

N' tierat kohë ndiekin gjithsesi perkthimin e tretë.

E katerta: Verbat qi mêein me *ierrë*, sikuer: *me bierrë*, *me tierrë*, *me xierrë*, e njadisaa tierë, lâan *èrrë* n' t' gjitha vehtiet t' qetashes, veç n' t' paren e n' t' treten t' shumsit e n' vênd t' *èrre-s* n' kater vehtiet marrin *ir*.

Kshtû *me bierrë*: *un biri*, *ti biir*, *ai biir*, *na bierrim ju birni*, *atà bierrin*.

N' Largkalueme kta verba lâan zânin *ierrë* e marrin tietrin me *or* n' t' dyy vehtiet e para t' njêisit, e *uer* per vehtiet tiera.

Ani prei *me bierrë* kee me thanë n' largkalueme: *un bora*, *ti bore*, *ai buer*, *na buerme*, *ju buert*, *atà buerne*.

Prep edhé kta n' mëndyr' urdhnore n' t' dyy vehtiet e dyta lâan *ièrrë* e shkoin me *irë*; kee me thanë: *biir ti*, *birni ju*, *xiir ti*, *xirni ju*, *viir ti*, *virni ju*, etr.

E Pêsta: Verbat qi e kan t' mêemit me *epë*, me *ethë* me *ehë* a me *efë*, me *ierrë*, me *iellë*, me *elë*, me *eshë*, me *egjë*, sikuer: me *qepë*, me *qethë*, me *krehë* a *krefë*, me *bierrë*, me *mbiellë*, me *veshë*, me *shkelë*, me *regjë* etr. t' tanë n' mendyrët diftore e lidhtore t' kohes s' pakryeme e n' t' dytat vehtie t'mendyres urdhnore e ndrroin, mbas t' kândmes t' disave, zântoren e t' mêemit me *i* kshtû: un *qipshem*, *biirshe*, *perciilshe*, *rigjshe*, masandei *t' shkripshe*, *t' shkilshe*, *t' mbiilshim*: *biir ti*, *shkilni ju*, *rigj ti*, *rigjni ju*, etr.

Tieter t' ndrruem s' kan e perkthehen sikuer e kallxoi pasqyra.

T' PVETME

163. Saa permbaite kaa perkthimi i tretë?

M'i perkthé verbat: *me rrasë, me shkrepë, me thuurme perkunde, me êndë, me shprasë, me strukë.*

Perkthimi i verbave pa rregull

164. *Verba pa rregull* u thoon atyne, qi m' ndonji zânim t' veetin s' e mbain *rrânjen* t' pandrrueme, a i largohen kah *shtoja* prei traitet t' perdorshme t' verbave *me fillue, me leçitë, me falë.* —

165. *Rrânjë* i thoon copes s' verbit qi âsht e tija e s' lot; *shtojë* i thoon copës qi shtohet me e tregue kohen, mëndyren, vehtien, numrin. N'verbat *fillue, filloi, fillova, fillohet*, copa *fill* âsht rrânja, copat *ue, oi, ova, ohet* janë shtoje.

V.O. E lâame jashtë mëndyren mbylltore, sepse âsht paras n' t' tanë verbat.

Kio mëndyrë bâhet tui ja njitë mëndyres pakufîi fialzen *kam* o *kem*, b.f.: *vûu-kam, hanger-kam, ardh-kam*, etr. masandei perkthehet sikuer u paa n' pasqyrë.

T' mëndyres urdhnore vêhen veç vehtiet e dyta, se vehtiet tiera i merr prei lidhtores, e janë paras n' gjith perkthimet.

T' PVETME

164 Cillët verba thohen pa rregull?

165 Kuei i thoon rrânja e verbit e kuei shtojë?

Do verba t' parregullta

ME ARDHË

Dift. qet.: un vî, ti vien, ai vien; na vîim, ju vîni, atâ vîin.

E pakr.: un vîshe, ti vîshe, ai vîte; na vîshim, ju vîshi, atà vîshin.

Largkal.: un erdha, ti erdhe, ai erdhi a erdh; na erdhme, ju erdhtë, atà erdhne.

Dishr.: un ardhsha, ti ardhsh, ai ardhtë; na ardhshim, ju ardhshi, atà ardhshin.

Lidht: un t' vî, ti t' vîsh, ai t' vîin; na t' vîim, ju t' vîni, atá t' vîin.

Urdhn: eja ti; eni ju.

ME DASHTË

(per t' dyy veshtrime)

Dift qet: un due, ti do a don, ai do a don; na duem a dona, ju doni, atá duen o doon.

E pakr: un doshe, ti doshe, ai dote; na doshim, ju doshi, atà doshin.

Largkal: un deshta, ti deshte, ai desht; na deshtme, ju deshtë, atà deshtne.

Dishr: un daça, ti daç, ai dashtë; na daçim, ju daçi, atà daçin.

Lidht: un t' due, ti t' duesh a t' doesh, ai t' duen a t' doen; na t' duem, ju t' duni a t' doni, atà t' duen.

Urdhn: duei ti; dueni ju

Kshtû perkthehet edhè *me drashtë.*

ME DEKË

Dift, qet: un des, ti des, ai des; na desim, ju disni, atà desin.

E pakr : un disshem a dishe, ti disshe, ai diste; na disshim, ju disshi, atà disshin.

Largkal. : un diqa, ti diqe, ai diq; na diqme, ju diqtë, atà diqne.

Dishr. : un deksha, ti deksh, ai dektë; na dekshim, ju dekshi, atà dekshin.

Lidht: un t' des, ti t' desish, ai t' desin; na t' desim, ju

t' disni, ata t' desin.

Urdhn.: dis ti; disni ju

ME DIEGË

Dift. qet.: un diegi, ti diegë, ai diegë; na diegim, ju digjni, atà diegin.

E pakr: un digjshe, ti digjshe, ai digjte; na digjshim, ju digjshi, atà digjshin; josé: un diegshe, ti diegshe, ai diegte, na diegshim, ju diegshi, atà diegshin.

Largkal.: un dogja, ti dogje, ai dogj; na dogjme, ju dogjtë, atà dogjne.

Dishr.: un diegsha, ti diegsh, ai diegtë; na diegshim, ju diegshi, atà diegshin.

Lidht.: un t' dieg, ti t' diegsh a t' diegish, ai t' diegin; na t' diegim, ju t' digjni, atà t' diegin.

Urdhn.: digj ti; digjni ju.

Sikuer ky verb, perkthehen edhe ktá tierë: *me piekë, me ndiekë, me hiekë, me tëhiekë, me perpiekë*, tui ndrrue nderzânen e t' mêemit *k* me *q* n' ató vênde kù verbi me diegë kaa ndrrue *g* me *gj*. Kshtù: *ju piqni, un piqshe ..., un poqa.... na poqme, ju poqtë....* e âshtù mbarë tierët.

ME DHANË

Dift. qet.: un ap a nap, ti ep a nep, ai ep a nep; na apim a napim, ju epni a nepni, atà apin a napin.

E pakr.: un epshe a nepshe etr.

Largkal.: un dhaçë, ti dhae, ai dha; na dhame, ju dhatë, atà dhane.

Dishr.: un dhaça, ti dhash, ai dhashtë; na dhaçim, ju dhaçi atà dhaçin.

Lidht.: un t' ap a t' nap, ti t' apsh a t' napsh a t' apish a t' napish, ai t' apin a t'napin; na t' apim a t'napim, ju t' epni a t' nepni, atà t' apin a t' napin.

Urdhn.; ep a nep ti; epni a nepni ju.

ME FIETË

Dift. qet.: un flêei, ti flêen, ai flêen; na flêimë, ju flêni, atà flêin.

E pakr.: un flêishe, ti flêishe, ai flête; na flêishim, ju flêishi, atà flêishin.

Largkal.: un fieta, ti fiete, ai fieti; na fietme, ju fietë, atà fietne.

Dishr.: un fietsha, ti fietsh, ai fiettë; na fietshim, ju fietshi, atà fietshin.

Lidht.: un t' flêei, ti t' flêeish, ai t' flêein; na t' flêeim, ju t' flêni, atà t' flêin.

Urdkn.: flêei ti, flêeni ju.

Kshtù perkthehet verbi *me gjetë*

ME FOLË

Dift. qet.: un flas, ti flet, ai flet; na flasim, ju flitni, atà flasin.

E pakr.: un flitshe, ti flitshe, ai flitte; na flitshim, ju flitshi, atà flitshin.

Larghal.: un fola, ti fole, ai foli; na folme, ju foltë, atà folne.

Dishr.: nn folsha, ti folsh, ai foltë; na folshim, ju folshi, atà folshin.

Lidht.; un t' flas, ti t' flasish, ai t' flasin; na t' flasim, ju t' flitni, atà t' flasin.

Urdhn.: fol ti; folni a flitni ju.

ME HANGER A ME NGRANË

Dift. qet.: un haa, ti ha, ai han; na haam, ju hani, atà haan.

E pakr.: un haishe, ti haishe, ai hate; na haishim, ju haishi, atà haishin.

Largkal.: un hângra, ti hângre, ai hângri; na hângerme, ju hângert, atà hangerne.

Dishr.: un hângsha, ti hângsh, ai hangert; na hângshim,

ju hângshi, atà hangshin.

Lidht.: un t' haa, ti t' haash, ai t' haan; na t' haam, ju t' hani, atà t' haan.

Urdhn.: ha ti; hani ju.

ME LAAN

Dift. qet.: un lâa, ti lên, ai lên; na lâam, ju lêni, âtà lâan.

E pakr.: un lêishe, ti lêishe, ai lêete; na lêishim; ju lêishi, atà lêishin.

Largkal.: un laçë, ti lae, ai la; na lame, ju laat, atá lane.

Dishr.: un laça, ti laç, ai lashtë; na laçim, ju laçi, atà laçin.

Lidht.: un t' lâa, ti t' lâash, ai t' lâan; na t' lâme, ju t' lêni, atà t' lâan,

Urdhn.: lê o lên ti; lêni ju.

ME MARRË

Dift. qet.: un mârr, ti merr, ai merr; na mârrim, ju merrni, atà mârrin.

E pakr.: un merrshe, ti merrshe, ai merrte; na merrshim, ju merrshi, atà merrshin.

Largkal.: un mora, ti more, ai muer; na muerme, ju muert, atà muerne.

Dishr.: un mârrsha, ti mârrsh, ai màrrtë; na mârrshim, ju marrshi, atà marrshin.

Lidht.: un t' mârr, ti t' mârrsh a t' mârrish, ai t' mârrin; na t' mârrim, ju t' merrni, atà t' mârrin.

Urdhn.: merr ti; merrni ju.

Kshtù perkthehet verbi *me dalë.*

ME MBETË

Dift. qet.: un jes, ti jet, ai jet; na jesim, ju jetni, atà jesin.

E pakr.: un jetshe, ti jetshe, ai jette; na jetshim, ju jetshi, atà jetshin.

Largkal.: un meçë a mbeta, ti mbete, ai mbet; na mbetme, ju mbett, atà mbetne.

Dishr.: un meça, ti meç, ri mbetë; na meçim, ju meçi, atà meçin.

Lidht.: un t' jes, ai t' jesë, ai t' jesin; na t' jesim, ju t' jetni, atà t' jesin.

Urdhn.: jit ti; jitni ju.

ME MUEIT

(me kênë i zoti me bâa)

Dift. qet.: un mûndem, ti mûndesh, ai mûndet; na mûndena, ju mûndeni, atà munden — *Kohet tiera shkoin mbas perkthimit t'dytë.*

ME NDEJË

Dift. qet.: un rrîi, ti rrîn, ai rrîn; na rriim, ju rrîni, atà rrîin.

E pakr.: un rrîshe, ti rrishe, ai rritë; na rrîshim, ju rîishi, atà rrîshin.

Largkal.: un ndêja a ndêita, ti ndêje a ndêite, ai ndêi a ndêiti; na ndêime e ndêitme, ju ndêitë a ndêitit, atà, ndêine a ndêitne.

Dishr: un ndêisha, ti ndêish, ai ndêitë; na ndêishim, ju ndêishi, atà ndêishin.

Lidht.: un t' rrîi, ti t' rrîish, ai t' rrîin; na t' rrîim, ju-t' rrîni, atà t'rrîin.

Urdhn.: rrî ti; rrîni ju.

ME NJOFTË

Dift. qet.: un njof, ti njef, ai njef; na njofim, ju njifni atà njofin.

E pakr.: un njifshe, ti njifshe ai njifte; na njifshim, ju njifshi, atà njifshin.

Largkal.: un njofta, ti njofte, ai njofti; na njoftme, ju njoftë, atà njoftne.

Dishr.: un njofsha, ti njofsh, ai njoftë; na njofshim, ju njofshi, atà njofshin.

Lidht.: un t' njof, ti t' njofsh a t' njofish, ai t' njofin; na t' njofim, ju t' njifni, atà t' njofin.

Urdhn.: njif ti; njifni ju.

ME PAA

Dift. qet.: un shof, ti shef, ai shef; na shofim, ju shifni, atà shofin.

E pakr.: un shifshe, ti shifsho, ai shifte; na shifshim, ju shifshi, atà shifshin.

Largkal.: un paash, ti pae, ai paa o pau; na paame, ju paat, atà paane.

Dishr.: un paasha, ti paash, ai paat; na paashim, ju paashi, atà paashin.

Lidht.: un t' shof, ti t' shofish, ai t'shofin; na t'shofim, ju t' shifni, atà t' shofin.

Urdhn.: shif ti; shifni ju.

ME PLASË

Dift. qet.: un pelsas, ti pelset, ai pelset; na pelsasim, ju pelsitni, atà pelsasin.

E pakr.: un pelsitshe, ti pelsitshe, ai pelsitte; na pelsitshim, ju pelsitshi, atà pelsitshin.

Largkal.: un plasa, tí plase, ai plasi; na plasme, ju plastë, atà plasne.

Dishr.: un plaça, ti plaç, ai plastë; na plaçim, ju plaçi, atà plaçin.

Lidht.: un t' pelsas, ti t' pelsasish, ai t' pelsasin; na t'pelsasim, ju t' pelsitni, atà t' pelsasin.

Urdhn.: plaç ti: plaçni ju.

ME PREE, ME PRITË

Dift. qet.: (*per t'dy*) un pres, ti pret, ai pret; na presim, ju pritni, atà presin.

E pakr.: (*per t' dy*) un pritshe, ti pritshe, ai pritte; na pritshim, ju pritshi, atà pritshin.

Largkal.: (*me pree*) un preva, ti preve, ai preu; na preme, ju preet, atà prene.
(*me pritë*) un prita, ti prite, ai priti, na pritme, ju pritt, atà pritne.

Dishr.: (*me pree*) uu preesha, ti presh, ai preftë; na preshim, ju preshi, atà preshin.
(*me pritë*) un pritsha o pritça o priça, ti pritesh, o pritç o priç, ai prit; na pritshim o pritçim o priçim, ju pritshi o pritçi o priçi, atà pritshin a pritçin a priçin.

Lidht.: (*per t' dy*) un t' pres, ti t' presish (*me pritë*: ti t' pritish) ai t' presë; na t' a presim, ju t' pritni, atà t' presin.

Urdhn.: (*me pree*) pre ti; preni ju.
(*me pritë*) prit ti; pritni ju.

ME RAA

Dift. qet.: un bié, ti bién, ai bién; na biim, ju bini, atà biin.

E pakr. un bishe, ti bishe, ai bite; na bishim, ju bishi, atà bishin.

Largkal.: un raash, ti rae, ai raa; na rame, ju raat, atà rane.

Dishr.: un rasha, ti rash, ai raftë; na rashim, ju rashi, atà rashin.

Lidht.: un t' bii, ti t' biish, ai t' biin; na t' biim ju t' bini, atà t' biin.

Urdhn.: bié ti; bini ju.

ME RRAHË

Dift. qet.: un rrahi, ti rreh, ai rreh; na rrahim, ju rrahni, a rrihni atà rrahin.

E pakr: un rrihshe, ti rrihshe, ai rrihte; na rrihshim, ju rrihshi, atà rrihshin.

Largkal.: un rraha, ti rrahe, ai rrahi; na rrahme, ju rrahtë, atà rrahne.

Dishr.: un rrahsha, ti rrahsh, ai rrahtë; na rrahshim, ju rrahshi, atà rrahshin.

Lidht.: un t' rrah, ti t' rrahish, ai t' rrahin; na t' rrahim, ju t' rrahni o t' rrihni, atà t' rrahin.

Urdhn.: rrah o rrih ti; rrahni o rrihni ju.

ME SHKELË

Dift. qet.: un shklas, ti shklet, ai shklet; na shklasim, ju shklitni, atà shklasin.—Josè: uno shkeli, ti shkelë etr. mbas perkthimit t' tretë.

ME THANË

Dift. qet.. un tham, ti thue, ai thoot; na thona o thomi, ju thoni, atá thoon.

E pakr.: un thoshe, ti thoshe, ai thote; na thoshim, ju thoshi, atà thoshin.

Largkal.: un thaçë, ti thae, ai tha; na thame, ju thaat, atá thane.

Dishr.: un thaça, ti thaç. ai thashtë; na thaçim, ju thaçi, atà thaçin.

Lidht.: un t' tham, ti t' thuesh, ai t' thoot; na t' thona, ju t' thoni, atà t' thoon.

Urdhn.; thuei ti; thoni ju.

ME VIEFTË

Ky verb s'kaa tieter koh' e mëndyrë perkthimit, veç, Largkaluemen e Diftorcs e mëndyren Mbylltore.

Largkal.: un viefta, ti viefte, ai viefti; na vieftme, ju viefte, atà vieftne.

Mbylltore: un vieftkam, ti vieftke, ai vieftka; na vieftkemi, ju vieftkeni, atà vieftkan.

ME VOITË

Dift. qet.: un vetem, ti ve, ai ve; na vena o veem, ju veni, atà veen.

E pakr. un veshe, ti veshe, ai vete; na veshim, ju veshi, atà veshin.

Largkal.: un voita, ti voite, ai voiti: na voitme o vome, ju voitë, atà voitne o vone.

Dishr.; un vosha, ti vosh, ai voftë; na voshim, ju voshi, atà voshin.

Lidht.: un t' vete, ti t' vesh, ai t' vee a t' veen; na t' vemi, ju t' veni, atà t' veen.

Urdhn.: (s' kaa).

ME VRAA

Dift. qet.: un vras, ti vret, ai vret; na vrasim, ju vritni, atà vrasin.

E pakr.: un vritshe, ti vritshe, ai vritte; na vritshim ju vritshi, atà vritshin.

Largkal.: un vrava, ti vrave, ai vrau; na vrame, ju vraat. atà vrane.

Dishr.: un vrasha, ti vrash, ai vraftë; na vrashim, ju vrashi, atà vrashin.

Lidht.: un t' vras, ti t' vrasish, ai t' vrasin; na t'vrasim, ju t' vritni, atà t' vrasin.

Urdhn.: vra ti; vrani ju.

Kso mëndyret perkthehen verbat: *me ngaa*, *me gergaa*.

ME VÛU

Dift. qet.: un vêe, ti vên, ai vên; na vêem, ju vêni, atà vêen.

E pakr.; un vêshe, ti vêshe, ai vête; na vêshim, ju vêshi, atà vêshin.

Largkal.: un vûna, ti vûne, ai vûni a vûu; na vûme, ju vûut, atà vûne.

Dishr.: un vûsha, ti vûsh, ai vûftë; na vûshim, ju vûshi, atà vûshin.

Lidht.: un t' vêe, ti t' vêesh, ai t' vêen; na t' vêem, ju t' vêni, atà t' vêen.

Urdhn.: vên ti; vêni ju.

ME XAAN

Dift. qet.: un xâa, ti xên, ai xên; na xâam, ju xêni, atà xâan.

E pakr.. un xêshe, ti xêshe, ai xête; na xêshim, ju xêshi, atà xêshin.

Largkal.: un xûna, ti xûne, ai xûni; na xûme, ju xûut, atà xûne.

Dishr.: un xâsha, ti xâash, ai xâftë; na xâshim, ju xâshi, atà xâshin.

Lidht.: un t' xâa, ti t' xâash, ai t'xâan; na t' xâam, ju t' xêni, atà t'xâan.

Urdhn.. xên ti; xêni ju.

Kshtû perkthehet edhé me *zânë* e *me perxânë*.

Me dhimtë (per korp)

Dift. qet.	*Nj.*	m' — na t' — ju i — u	dhem
	Sh.	m' — na t' — ju i — u	dhamin

E pakr.	*Nj.*	dhimte
	Sh.	dhimshin
Largkal.	*Nj.*	dhimti
	Sh.	dhimtne
Dishr.	*Nj.*	dhimt
	Sh.	dhimshim
Mbyllt.	*Nj.*	dhimka
	Sh.	dhimkan

BASH

Qetashia e diftores kallxon si perkthehet ky verb, d. m. th:

m' dhimte — na dhimte
t' dhimte — ju dhimte
i dhimte — u dhimte
Sh. m' dhimshin — na dhimshin
etr.

M' u dhimtë (moralisht)

Dift. qet.:

Nj.	m'	—	n	dhimet
	t'	—	ju	
	i	—	u	
Sh.	m'	—	na	dhimen
	t'	—	ju	
	i	—	u	

E pakr.	*Nj.*	u dhimte a dhimei
	Sh.	u dhimshin
Largkal.	*Nj.*	u dhimt
	Sh	u dhimtne
Dishr.	*Nj.*	u dhimt
	Sh.	u dhimshin
Mbyllt.	*Nj.*	u dhimka
	Sh,	u dhimkan

Perkthehet sikuer n' qetashe: *m' u dhimte, t'u dhimte, ju dhimte; na u dhimshin,* etr.

Me shterrë (per uina)

Njêis	*Shumsë*
Dift. qet. vehtia e III.	shtrasin
Ngietkal. „ „	kan shterrë
Lergkal. „ „	shterrne

Kuer verbi âsht depertuer aktiv kaa t'tana vehtiet: *une shterri, ti shterrë, ai shterrë* etr.

BISHT

Verbi pasiv

(PSOITUER)

167. Sikuer verbi depertuer aktiv e difton vepren *t' bâme*, âshtû *pasivi* o psoitori e difton *t' ndîime* o *t' mârrun* prei subiektit, bf.: Breshni *kaa rrênue* vneshtat; *ka rrênue* âsht verb *aktiv*, pse difton vepren qi kaa bâa subiekti qi âsht breshni;— vneshtat *janë rrênue* prei breshnit, *janë rrênue* âsht verb pasiv pse difton ẹka kan ndîi o marrë vneshtat prei subiektit, qi âsht breshni.

168. Perkthimi pasiv bâhet tui njitë zânimet e verbit *me kênë* bashkë me *participin e kaluem* t' atii verbit qi perkthehet.

Bié fiala: Un *jam mbësue* prei shkollarit. Na *jena mbësue* . . . Un *ishe*, kam me kênë . . .

MËNDYRË DIFTORE

Qetashe

Nj.	Un	jam daa	*Sh.*	Na	jena daa
	Ti	jee daa		Ju	jeni daa
	Ai	âsht daa		Atà	janë daa

E pakryeme

Nj.	Un	ishe daa	*Sh.*	Na	ishim daa
	Ti	ishe „		Ju	ishi „
	Ai	ishte „		Atà	ishin „

Ngietkalueme

Nj.	Un	kam kênë daa	*Sh.*	Na	kena kênë daa
	Ti	kee kênë „		Ju	keni kênë „
	Ai	kaa kênë „		Atà	kan kênë „

Largkalueme

Nj.	Un kieçë daa	*Sh.*	Na kieme daa
	Ti kiee „		Ju kietë „
	Ai kié „		Atà kienë „

Ngietteikalueme

Nj.	Un kishe kênë daa etr.	*Sh.*	Na kishim kênë daa etr.

Lergteikalueme

Nj.	Un paç'o pata kênë daa etr.	*Sh.*	Na patme kênë daa etr.

Fieshtpertardhme

Nj.	Un kam me kênë daa etr.	*Sh.*	Na kena me kênë daa etr.

Parandeipertardhme

Nj.	Un do t' keem kênë daa etr.	*Sh.*	Na do t' kemi kênë daa etr.

T' PVETME

167. Si dahet verbi pasiv prei aktivit?
168. Si dahet perkthimi pasiv?
Bânma pasiv verbin *me levdue, me shkrue, me laa.*

MËNDYRË URDHNORE

Qetashe

Nj.	. . . . .	*Sh.*	T' jemi daa na
	T' jeesh daa ti		T' jeni daa ju
	T' jeet daa ai		T' jeen daa atà

Fieshtpertardhme

Nj.	*Sh.* Kena me kênë daa na
Kee me kênë daa ti	Keni me kênë daa ju
Kaa me kênë daa ai	Kan me kênë daa atà

MËNDYRË LIDHTORE

Qetashe

Nj. Un t' jeem daa *Sh.* Na t' jena daa

(si n' faqe 96)

E pakryeme

Nj. Un t' ishe daa etr. *Sh.* Na t' ishim daa etr.

E kalueme

Nj. Un t'keem kênë daa etr. *Sh.* Na t' keemi kênë daa etr.

Teikalueme

Nj. Un t'kishe kênë daa a t'kênkshem daa *Sh.* Na t'kishim kênë daa a t'kênkshim daa

(si n'faqe 97)

MËNDYRË NDERFIALZE

Qetashe

Nj. Un kishe me kênë daa *Sh.* Na kishim me kênë daa

(si n'faqe 98)

E pakryeme

Nj. Me kênë daa un a t'ishe daa un etr. *Sh.* Me kênë daa na a t'ishim daa na etr.

BKSH

E kalueme

Nj. T' ishe kênë daa un etr. *Sh.* T' ishim kênë daa na etr.

Teikalueme

Nj. T' kênkshem daa un a me pasë kênë daa un *Sh.* T' kênkshim daa na a me pasë kênë daa na

(si n'faqe 99)

E Pertardhme

Nj. N' kiosha daa un etr. *Sh.* N' kioshim daa na etr.

Pertardhme kalueme

Nj. N' paça kênë daa un etr. *Sh.* N' paçim kênë daa na etr.

MËNDYRË MBYLLTORE

Nj. Un kênkam daa *Sh.* Na kenkena daa

(si n' faqe 100)

MËNDYRË DISHRORE

Qetashe

Nj. Un kiosha daa a kish t'jeem daa etr. *Sh.* Na kioshim daa a kish t'jemi daa etr.

E pakryeme

Nj. Un kish t'ishe daa etr. *Sh.* Na kish t' ishim daa etr.

BKSH

E kalueme

Nj. Un kish t'kcem kênë daa

Sh. Na kish t' kcemi kênë daa

(si n' faqe 101)

Teikalueme

Nj. Un kish t' kishe kênë daa

etr.

Sh. Na kish t' kishim kênë daa

etr.

MËNDYRË PAKUFÎI

Qetashe	me kênë daa
E kalueme	me pasë kênë daa
E pertardhme	me pasë per t' kênë daa a per me kênë daa
Gjerund i qetashem	tui kênë daa
Gjerund i kaluem	tui pasë kênë daa
Gjerundji pertardhem	tui pasë per t' kênë daa
Particip i kaluem	daa, daam, daamun

VERBI PERPALTUEK

169. *Perpaltu'* u thoon verbave, qi diftoin nji *veper*, e cilla kthehet o perpaltohet mbi subiektin qi e bân. Njifen se janë ksish mbassi t' i vêhet verbit grimca *m' u* n' mëndyrë pakufi, bf.: *m' u lutë, m' u gëzue.*

MËNDYRË DIFTORE

Qetashe

Nj. Un lutem'a lutemi
Ti lute a lutesh
Ai lutet

Sh. Na lutemi a lutena
Ju luteni
Atà luten.

E. pakryeme

Nj.	Un luteshe	*Sh.*	Na luteshim
	a u lutshe		a u lutshim
	Ti luteshe		Ju luteshi
	a u lutshe		a u lutshi
	Ai lutei		Atà luteshin
	a u lute		a u lutshin

Largkalueme

Nj.	Un u luta	*Sh.*	Na u lutme
	Ti u lute		Ju u lutt
	Ai u lut		Atà u lutne

Ngletkalueme

Nj.	Un jam lutë etr.	*Sh.*	Na jena lutë etr.

Ngiatteikalueme

Nj.	Un ishe lutë etr.	*Sh.*	Na ishim lutë etr.

Largteikalueme

Nj.	Un kiesh' a kieçë lutë etr.	*Sh.*	Na kieme lutë etr.

Fieshtpertardhme

Nj.	Un kam m' u lutë a do t'lutem etr.	*Sh.*	Na kena m'u lutë a do t'lutemi etr.

Parandeipertardhme

Nj.	Un do t'jeem lutë etr.	*Sh.*	Na do t'jeemi lutë etr.

BKSH

MËNDYRË URDHNORE

Qetashe

Nj.	. . . . .	*Sh.*	T' lutemi-na na
	Lutu ti		Lutniu ju
	T' lutet ai		T' luten atà

MËNDYRË LIDHTORE

Qetashe

Nj.	Un	t'lutem	*Sh.*	Na	t'lutemi-na
	Ti	t' lutesh		Ju	t' luteni
	Ai	t' lutet		Atà	t' luten

E pakryeme

Nj.	Un	t' luteshe	*Sh.*	Na	t' luteshim
	Ti	t' luteshe		Ju	t' luteshi
	Ai	t' lutei		Atà	t' luteshin

E kalueme

Nj.	Un	t' keem kênë lutë etr.	*Sh.*	Na	t'keena kênë lutë etr.

Teikalueme

Nj.	Un	t' kishe kênë lutë etr.	*Sh.*	Na	t'kishim kênë lutë etr.

MËNDYRË NDERFIALZE

Qetashe

Nj.	Un	kishe m' u lutë etr.	*Sh.*	Na	kishim m' u lutë etr.

E pakryeme

Nj.		*Sh.*	
	M' u lut' un		M'u lutë na
	a t' luteshe un		a t' luteshim na
	a t' u lutsho un		a t' u lutshim na
	etr.		etr.

E kalueme

Nj.		*Sh.*	
	Kishe kênë lut' un		Kishim kênë lutë na
	etr.		etr.

Teikalueme

Nj.		*Sh.*	
	T' u lutkshem un		T' u lutkshim na
	a me pasë kênë lut' un		a me pasë kênë lutë na
	etr.		etr.

E pertardhme

Nj.		*Sh.*	
	N' u lutsha un		N' u lutshim na
	N' u lutsh ti		N' u lutshi ju
	N' u lut' ai		N' u lutshin atà

E pertardhmekalueme

Nj.		*Sh.*	
	N' paça kênë lut' un		N' paçim kênë lutë na
	N' paç kênë lutë ti		N' paçi kênë lutë ju
	etr.		etr.

MËNDYRË MBYLLTORE

Nj.		*Sh.*	
	Un u lutkam		Na u lutkena
	Ti u lutke		Ju u lutkeni
	etr.		etr.

BKSH

MËNDYRË DISHRORE

Qetashe

Nj	Un u lutsha	*Sh.*	Na u lutshim
	a kish t' lutem		a kish t'lutemi
	Ti u lutsh		Ju u lutshi
	a kish t' lutesh		a kish t' luteni
	Ai u lutët		Atà ju lutshin
	a kish t' lutet		a kish t' luten

E pakryem

Nj.	Un kish t'luteshe	*Sh.*	Na kish t'luteshim
	Ti kish t'luteshe		Ju kish t' luteshi
	Ai kish t'lutei		Atà kish t' luteshin

E kalueme

Nj.	Un kish t'keem kênë lutë	*Sh.*	Na kish t'keena kênë lutë
	Ti kish t'keesh kênë lutë		Ju kish t'keeni kênë lutë
	etr.		etr.

Teikalueme

Nj.	Un kish t' u lutkshem	*Sh.*	Na kish t'u lutkshim
	a kish t'kishe kênë lutë		a kish t'kishim kênë lutë
	Ti kish t' u lutkshe		Ju kish t'u lutkshi
	a kish t'kishe kênë lutë		a kish t' kishi etr.
	Ai kish t'u lutkte		Atà kish t'u lutkshin
	etr-		etr.

MËNDYRË PAKUFÎI

Qetashe . . . . . m' u lutë
E kalueme . . . . . me pasë kênë lutë
E pertardhme . . . . . me kênë per m' u lutë
a per m'u lutë

PKSH

Gjerund i qetashem . tui u lutë
Gjerund i kaluem . . tui pasë kênë lutë
Gjerud I pertardhem tui kênë per t'u lutë
Particip i kaluem . . lutë, josé: lutun

M'U IDHNUE

MËNDYRË DIFTORE

Qetashe

Nj.	Un	idhnohem	*Sh.*	Na	idhnohena
	Ti	idhnohe		Ju	idhnoheni
		a idhnohesh			
	Ai	idhnohet		Atà	idhnohen

E pakryeme

Nj.	Un	idhnoheshe	*Sh.*	Na	idhnoheshim
		a u idhnoshe			a u idhnoshim
	Ti	idhnoheshe		Ju	idhnoheshi
		a u idhnoshe			a u idhnoshi
	Ai	idhnohei		Atà	idhnoheshin
		a u idhnote			a u idhnoshin

Largkalueme

Nj.	Un	u idhnova	*Sh.*	Na	u idhnueme
		a u idhnuesh			
	Ti	u idhnove		Ju	u idhnuet
	Ai	u idhnue		Atà	u idhnuene

Ngietkalueme

Nj.	Un	jam idhnue	*Sh.*	Na	jena idhnue
		etr.			etr.

Ngiatteikalueme

Nj. Un ishe idhnue etr. *Sh.* Na ishim idhnue etr.

Largteikalueme

Nj. Un kiesh'a kieç' idhnue, etr. *Sh.* Na kiem' idhnue etr.

Fieshtpertardhme

Nj. Un kam m'u idhnue a do t'idhnohem etr. *Sh.* Na kena m'u idhnue a do t'idhnohena etr.

Parandeipertardhme

Nj. Un do t'jeem idhnue etr. *Sh* Na do t'jeemi idhnue etr.

MËNDYRË URDHNORE

Qetashe

Nj. . . . .
Idhnou ti
T' idhnohet ai

Sh. T' idhnohemi-na na
Idhnoniu ju
T'idhnohen atà

MËNDYRË LIDHTORE

Qetashe

Nj. Un t' idhnohem
Ti t' idhnohesh
Ai t' idhnohet

Sh. Na t' idhnohena
Ju t' idhnoheni
Atà t' idhnohen

BKSH

E pakryeme

Nj.	Un	t' idhnoheshe	*Sh.* Na	t' idhnoheshim
	Ti	t' idhnoheshe	Ju	t' idhnoheshi
	Ai	t' idhnohei	Atà	t' idhnoheshin

E kalueme

Nj. Un t'keem kên' idhnue etr. *Sh.* Na t' keena kên' idhnue etr.

Teikalueme

Nj. Un t'kishe kên' idhnue etr. *Sh.* Na t'kishim kên' idhnue etr.

MËNDYRË NDERFIALZE

Qetashe

Nj. Un kishe m'u idhnue etr. *Sh.* Na kishim m' u idhnue etr.

E pakryeme

Nj. M' u idhnue un
a t' u idhnoishe un
etr.

Sh. M' u idhnue na
a t' u idhnoishim na
etr.

E kalueme

Nj. Kishe ken' idhnue un etr. *Sh.* Kishim ken' idhnue na etr.

Teikalueme

Nj. T' u idhnuekshem un
a me pasë ken' idhnue un
T' u idhnuekshe ti
T' u idhnuekte ai

Sh. T' u idhnuekshim na
a me pasë ken'idhnue na.
T' u idhnuekshi ju
T' u idhnuekshin atà

BKSH

E pertardhme

Nj. N' u idhnosha un etr. *Sh.* N' u idhnoishim etr.

E pertardhmekalueme

Nj. N' paça ken' idhnue un etr. *Sh.* N' paçim ken' idhnue na etr.

MËNDYRË MBYLLTORE

Nj.	Un u idhnokam	*Sh.*	Na u idhnokena
	Ti u idhnoke		Ju u idhnokeni
	Ai u idhnoka		Atà u idhnokan

MËNDYRË DISHRORE

Qetashe

Nj.	Un u idhnosha	*Sh.*	Na u idhnoshim
	a kish t' idhnohem		a kish t' idhnohena
	Ti u idhnosh		Ju u idhnoshi
	Ai u idhnoftë		Atà u idhnoshin

E pakryeme

Nj.	Un kish t'idhnoheshe	*Sh.*	Na kish t' idhnoheshim
	Ti kish t' idhnoheshe		Ju kish t' idhnoheshi
	Ai kish t' idhnohei		Atà kish t'idhnoheshin

E kalueme

Nj Un kish t' keem ken' idhnue etr. *Sh.* Na kish t' keena ken' idhnue etr.

BKSH

Teikalueme

Nj. Un kish t'u idhnokem	*Sh.* Na kish t'u idhnokshim
a kish t' kishe ken' idhnue	a kish t'kishim ken'idhnue
Ti kish t' u idhnokshe	Ju kish t'u idhnokshi
Ai kish t' u idhnokte	Atà kish t'u idhnokshin

MËNDYRË PAKUFÎI

Qetashe	m' u idhnue
E kalueme	me pasë kën' idhnue
E pertardhme	me kënë per m' u idhnue, a: per m' u idhnue
Gjerund i qetashem	tui u idhnue
Gjerund i kaluem	tui pasë kën' idhnue
Gjerund i pertardhem	tui kënë per t' u idhnue
Particip i kaluem	idhnue, idhnuem, idhnuemun.

E PVETME

169. Çka âsht verbi perpaltuer e si perkthehet?

Permbaite t'posaçme per bashkzânimin e verbit

Permbaita e I. — Verbi do t' bashkzânoin me subiekti kah *vetia* e *numri*, b.f.: I urt *âsht* ai qi s'i *lên* mangut detyret e veta.

Permbaita e II. — Verbi qi lidhet me dy a mâa shum subiekta t'numrit *njêis*, merr *shumsin*, b.f.: *Delfini* e *balena* u *napin* gjii zogjve t'vet.

Permbaita e III. — Verbi, qi kaa per subiekt dy substantiva t'numrit njêis njitun me koniunkcion *as*, merr *shumsin* n'kioft se mund t'lidhet me t'dy bashkë, b.f.: as *mêndia e holl'* as *fatmirsija* s'do t'na *krenoin*; — merr

njêisin, kuer s' mund t'lidhet veç se me njênin e tietrin, marrun poos, b.f.: as *korpi* as *shpirti* s' *â* nieri, por njâi t'bashkanjitun qi del prei njenit me tietrin.

Permbaita e IV. — Verbi qi lidhet me nji subiekt bâmun prei *substantivash* e *perêmnash* n' numer t' njêisit e vetun prei *perêmnash* t' vehties *tieter e tieter*, si me than' *un*, *ti*, *ai*, *ajò*..,. sikon n' *shums'* e n' *vehtie* t' perêmnit qi me rênd âsht i paar, b.f.:

Jozefi ja diftoi babës s'vet e t' vllazneve andrren, qi kishte paa; e baba i briti e i tha: Kiò ândrra e jote si do me thanë? Kin *une* e jot' *amë* e t'tuu *vllazen kena me raa* para tejet, permyz per dhee me t'adhrue? — N'kioft se *ti* o *ai* o *ajo* po m' *rrêni*, po ju xieri jashta shpijet.

Permbaita e V. — Verbi, qi kaa per subiekt mâ substantiva, qi mlidhen top bashk' e dalin nji, shkon n'numer t' ktii t'njênit, b.f.: Kamie, ndeerime, t'knaquna *gjithshka*, t'ardhmen deka, mbaron.

V.O. Ndoshta kio mendyrë t'folunit per nce âsht jashta zakonit e per t' u lânë poetit; na thona *t'tuna*, t'ardhmen deka, mbaroin.

Permbaita e VI. — Verbi, qi kaa per subiekt shqyptimet: *e shuma* o *e shumta*, *mâ e shuma*, *pies' e madhe* e t'dy substantivat permlêdhës *fmii* e *gjindia*, mundet m' u vûu n' njeis a n' *shumsë*, njâshtù si t' viin mâ mirë, b.f.: *Mâ e shuma s'di* o *s'diin* gjâa. — *Pies' e madhe* ushtarsh *mbet* o *mbetne* n'fushatë. — *Fmija* u daa o u *daane* prei shkollet. — *Gjindia thot'* a *thoon*.

Vrême

171 — E I. — I daame me trii perkthimet e verbit; por kishin mueit m'u daa dyysh: e I. m'verba qi n'mëndyrë pa kufii mbaroin me zântore, e II. m' verba qi dalin me nderzâne. Sepse verbat e perkthimit t' dytë me nderzâne *të*, nuk ndryshoin prei t'tretit qi del me e'do nderzane tieter veç prei kohes qeteshe t'diftores e t' lidhtores.

172 — E II. Ngiatkalumia e diftores t' verbit *me*

kênë, del edhé kso doret: *Un jam kênë*; *ti jee kênë*, etr; *un ishe kênë*, *ti ishe kênë* etr.

173. E III— Koha e kalueme: *Un kam pasë kênë*, *ti kee pasë kênë*, qi nuk gjinet nder pasqyra t' gramatikes, difton shqyp nji kohë t' lergt fort, b.f.: *Un kam pasë kendue* n'shkollë t'tii, — *E kam pasë paa* at nieri n' fminii. —

174 E IV — Duket, se shqyp nuk âsht nji domethania e Ngiatteikaluemes t'diftores: *un kishe kênë* e *un pata me kênë*, qi s'u vûu n'pasqyrë. —

Un kishe kênë difton *hamênden* o *megiasen* e ndoi sêndit; *Un pata me kênë* difton *seguriin* e tii, b.f.: *M' u pasë gjet'un n'at vênd*, *kishe raa n'Bunë*, do me thanë: me hamênde o me giasë un kishe raa — Kundruell: *Pata me raa n'Bunë mos t'u kapshe per shelqet*, do me thanë: kishe raa *sakt*.

175. E V. — Kohes *mbylltore* i thoon kso doret, pse me tê mbyllet fiala e ndoi arsyetimit, si me thanë: kush shikion punen e vet âsht i urte; na shikioim punen t'onë; pra na *kënkena* t' urtë. — Kuer filloin s' diin me prâa, *folkan* shum.

Ksai koh' i thoon edhé *bindëtore*, kuer me tê diftohet ndîesija e çudities qi e merr nierin mbas t'paamit a t'ndîemit t'ndoi sêndit, qi e bân m'u bindë, b.f.: *kênka* burrë pernjimênd !

Sberthimi i Verbit

176. Sberthimi i Verbit bâhet tui thanë 1. *duksen* (i simplert, atributiv, psoituer), 2. *perkthimin* 1., 2 a 3., (mbas permbaitet a t' atyne t'pa permbaitë), 3. *mëndyren*, *kohen*, *vehtien* e *numrin*.

Per *partiçip* thohet n'âsht *kohes* qetashe a t' kalueme, *verbi* prei t'cillit rriedhë, *substantivi* t' cillit i pshtetet.

Per *gjerund* thohet n'âsht *i simplert* a *i bashkanji-*

tun, *verbi* prei t' cillit rriedhe, *substantivi* t'cillit i pshtetet.

Dera çilun ndeeron shpiin

Dera . . . . . substantiv komun, fêmn., njêis êmnore.... subiekt

Çilun . . . . participip i kaluem prei verbit me çilë, i pshtetet substantivit derë . . . . . perkryes' e subiektit

Ndeeron . . verb atributiv, i perkth. t' paar, mëndyres diftore kohes qetashe, vehties s' tretë: njêis . . . verb e atribut

Shpiin . . . . substantiv komun, fêmn., njêis dishmore . . . perkryes e ndreit

T' PVETME

170. M'i thuei permbaitet e posaçme per bashkzanimin e verbit.
172. Si mundet me dalë Ngietkaluemia e Ngiatteikalumia e diftores t'verbit *me kênë?*
173. Me ç'farë mëndyret diftohet shqyp koha e kalueme fort e lergt?
174. A janë nji veshtrimit shqyptimet: *un kishe kenë* e *pata me kenë?*
175. Per çka thohet kohë *mbylltore* e kuer i thoon *bindëtore?*
176. Si bâhet sberthimi i verbit, i participit e i gjerundit?

Radha e do Verbave

qi mund t' viin per ushtrim t' perkthimit

Shkoin mbas perkthimit t'paar:

Me mêndue	Me kuitue
me ngatrrue	me vetue
me bumullue	me ngushllue
me ligshtue	me kshillue

me qortue	me njye
me zhdrivillue	me thaa
me kallxue	me blee
me pagzue	me shkrii

etr.

Shkoin mbas perkthimit t'dytë

Me avitë	me shetitë	me grabitë
me vozitë	me tymitë	me gostitë
me topitë	me perzhitë	me nzitë
me pvetë	me tretë	me zhytë
me mbytë	me lutë	me kputë

etr.

Shkoin mbas perkthimit t'tretë

Me falisë	Me rrasë
me nisë	me qepë
me qindisë	me shkepë
me qestisë	me shkrepë
me pupurishë	me lidhë
me mbyllë	me shtrydhë
me dredhë	me derdhë
me rriedhë	me ngordhë
me qethë	me thithë
me korrë	me teer

etr.

Radha e do verbave perpaltorë

M' u knaqë	m'u zgaqë	m' u qeshë
m' u teshë	m' u shporrë	m' u hanger
m' u kuull	m' u shkarkue	m' u smue

m u flamisë	m' u sosë	m' u piskue
m' u permâllue	m' u shêjë	m' u aai
m' u nisë	m' u vrâa	m' u lutë
m' u baart	m' u mundue	m' û ngathë
m' u piekë	m' u hiedhë	m' u diegë

etr.

KAPTINA E IV.

Permbîi Prepozicionin

(Parpriisa)

177. Prepozicioni âsht fialë sndrroise, qi i vêhet para substantivit me shinue t' kundershtisunit e tii me anë tieter t' ligjeratës, t' cillt t' kundershtisun nuk e difton rasa, b.f.: Dallëndyshat bâin çerdhen *nen* pullaz. Substantivin *pullaz* ti e merr vesht, por me bâa me e hiekë prepozicionin *nen*, ti s' mundesh me marrë vesht per çka hîin n' bisedë substantivi *pullaz*, d. m. th. ç' farë t' kundershtisunit kaa me bisedë. Vêne prepozicionin *nen* e me i herë tyy t' çilet t' kundershtisunit e tii.

178. Prepozicioni mundet me kên' *i simplert* e i *bashkanjitun*.

Âsht *i simplert* n' kioft prei nji fialët t'vetme, sikuer: *me*, *n'*, *mbas*, *të* o *kë*, *prei*, *nen*, b.f.: *Të* o *kë* ai kee me shkue edhé ti *mbas* mejet.

Âsht *i bashkanjitun* n' kioft bâa prei shum fialësh a daamas a t'njitme bashkë m'nji, sikuer: *persypri*, *permbii*, *nentë*, b.f.: Mos e madhnó mênden *permbii* tierë.

179. Aq janë llojet e prepozicioneve sa janë llojet e t' kundershtisnave.

Llojet mâ t' parat e prepozicioneve jan' ató qi diftoin t'kundershtisun *vêndit*, *kohet*, *shoqnijet*, *mietit*, *mëndyret*.

Prepozicione Vêndit

180 Janë prepozicione *vêndit:*

1. *Në, nder, mbii, permbii, nen, më, kah, tu...* e shinoin vêndin kû rrî ndoi sênd a *ndêjen n'vênd*, b.f.: Kee me m'gjetë *tu* kroni *nen* hije t' kaçubave.

2. *Në, deri në, ndei, para, perpara..* e shinoin vêndin kû a tui shkue ndoi sênd a *t' luitun kah vêndi*, b.f.: Po shkoi *deri n'* Tepe me i dalë mikut *perpara.*

3. *Prei, jashta, s',* e shinoin vêndin prei kah niset ndoi sênd, a *t' luitun prei vêndit*, b.f.: Ûja e qet uikun *jashta* pyllet.

4. *Per t' giatë, per buzë, pertei, tekndei, neper, per,* e shinoin *t'luitun neper vênd*, b.f.: Kena shetitë *per t'giatë* t' Kirit.

5. *Afer, ngiêt, brîi* a *per brîi, kraha kraha, aty n', per rreth...* e shinoin *afertinë vêndit*, b.f.: *Afer* mejet s' kee se dron.

Njatié n', prei atiehit, njatié lerg, s' lergut, andei, pertei e shinoin *largesë vêndit: Prei s' lergut* na paske ardhë.

6. *N', mrêndë, permrênda, nder, ndermiet...* e shinoin *permrênde vendit;* ktyne u rriin kundra: *Jashtë* o *jashta, perjashta*, b.f.: Mos pi me kashatë *n'*gojë; Peshku nuk gjallitë *jashta* ujit.

— Edhé *para, perpara, nder syy...* e shinoin *parasii;* ktyne u rriin kundra: *rreth, mrapa, per brîi..* b.f.. t'erdha *mrapa*, pse s'mûita me t'dalë *para.*

7. *Sypri, permbii, maje, |perpietë...* e shinoin *sypernii;* ktyne u rriin kundra: *nen, poshtë, nentë...* b.f.: Duket se i kaa mêet *maje* fesit e i kaa *nentë.*

8. *Kundra, kundruell, me faqe prei...* e shinoin *ballndeje*, b.f.: Illija Profetë u mshesh n'zaall t'Qarit, qi âsht *me faqe prei* Jordanit.

Prepozicione kohet

181. Janë prepozicionet kohet:

1. *Deri, nji herë n', mrênda, per, n'krye, krye, mbas...* e shinoin nji *t' shtyeme kohet me t' preeme,* b.f.: *Mbas* kso ditet kee per t'ardhë *nji herë n'* javë, e puna kaa per t' u krye *mrênda* tre muive.

2. *Rreth, tesh, tesh saa, per...* e shinoin *kohë t'padaanue,* b.f.: *Tesh* pês dit â tui raa shii.

V.O. Prepozicioni *per* gadi s'permendet me substantiva qi diftoin *kohë,* b.f.: ndêja çuet t'tanë naten e lume.

3. *Njaty m', rreth, nen, afer..* e shinoin kohen me *hamênde,* b.f.: Kam kên' *afer* shtatë vietve, kuer hîna n'msoitore.

4 *Prei, deri..* e shinoin kohë *t'kalueme* prei nji cakut m' tietrin, b.f.: çdo drûu pritet *prei* hanes t'Tetorit *deri* n'hanë t' Kallndorit.

Para, perpara, qyshë, tesh... e shinoin kohë t' *parandeishme*; e u rriin kundra *mbas, sot e mrapa..* b.f.: E kam paa uikun *qysh'* i vogel — Çka kee bâa *perpara* t' kioft falë, *sot e mrapa* ruju se gabon.

Prepozicione shoqnijet, perdorset e mëndyret

182. 1. Janë prepozicione *shoqnijet, perdorset: me, bashkë, nder, ndermiet, per, neper,* b.f.: Zoti e bekon dashtniin, qi âsht *nder* vllazen.

2. Janë prepozicione *mëndyret: me, n', ne, sikuer, si, per, mbas, prei,* etr., b.f.: Fol *me urtii.*

Mund t' thohen prepoziciono mëndyret edhè atò, qi diftoin *shembelltyrë,* e janë: *sikuer, si, porsi, n'giasë,* b.f.: s' kaa hije m'u çue prei buket me rrmoicë n'gojë, *n' giasë* t'zogut, qi do me ngrehë çerdhen.

V.O. Prepozicioni *prei, per,* difton edhé shkakun e ndoi sêndit, b.f.: Kaa plasë toka *prei* t' xeetit; mândi âsht i viefshem *per* gjeth.

Sberthimi i prepozicionit

183. — Sberthimi i propozicionit bâhet tui thanë n'âsht i simplert a i bashkanjitun e ç' t'kundershtisûn kaa me ligjeratë.

Klluka mlon zogjt e vet nen fletët

Klluka... substantiv komun fêmn., njêis, êmnore e synit t' skaj. subiekt

Mlon... verb atributiv, perkthimit t'paar, diftore, qetashe, vehties s'tretë t'njêisit verb e atribut

Zogjt... substantiv komun, mashk., shumsë, dishmore..... obiekt a perkryes e ndreit

E... artikulli i pronomit *vet.*

Vet... Pronom gjâtregois, njêis prei t'zotsh, shumsë prei gjâjet, vehties s'tretë, shumsë, rasë dishmore, i pshtetet substantivit *zogjt.*

Nen... Prepozicion i simplert, qi kallxon per çka hiin n' ligjeratë substantivi *fletët.*

Fletët... substantiv komun, fêmn., shumsë, rasë dishmore e lypun prei prepozicionit *nen* perkryes lakone,

Rasat qi lypen prei prepozicioneve

Emnoren e lypin prepozicionet *te, tu, kah,* b.f.: po ndalena *tu kroni.*

Lindtoren. e doon *mbas, jashtë* o *perjashta, poos, para* o *perpara, afer, kundra, ngjet, tinsë, prei, lerg, n(ermiet,* b f.: e çove letren *tinsë babet.*

Dishmoren e kan' *nderi n', n', me, nder, nen, ndei, mbii* o *permbii, paa, andei, kndei, ktei, perté pertei, neper, per* (ky merr ka' i herë lindtoren), b.f.: *andei malin; perté vneshten;* kau per brinash e nieri per fialet (lidhet).

T' PVETME

177. Çka âsht prepozicioni?
178. Si mundet me kenë prepozicioni?
179. Sa jané llojet e prepozicionit?
180. M' i thuei prepozicionet qi diftoin: 1. *ndèjen n' vênd;* 2. *t' luitunit kah vêndi;* 3. *t'luitunit prei vêndit;* 4. *t' luitunit neper vênd;* 5. *afertinen e largesen e vêndit;* 6. *permrênden e parasiin e vêndit;* 7. *syperniin e vêndit;* 8. *ballndèjen.*
181. M'i thuei prepozicionet qi diftoin: 1. *t'shtyemen e kohës me t'preeme;* 2. *kohen e padaame;* 3. *kohen me hamênde;* 4. *kohen e kalueme;* 5. *kohen t' parandèishme.*
182. M' i thuei prepozicionet *e shoqniis, t' perdorses* o *t'mëndyres.*
Çka m' thue per prepozicione qi diftoin *shembelltyrë?*
Çka munden me diftue prepozicionet *prei* e *per?*
183. Si bâhet sberthimi i prepozicionit?

KAPTINA E VII.

Permbîi adverbin

(Parftillk, mâ mirë: *Mifolie*)

184. *Adverbi* âsht fialë sndrroise, me t' cillen *rritet* a *ulet* a *soset* domethania e nji verbit, e nji adiektivit a t'ndonji adverbit tieter; josé i skâjon me rrethana *vêndit, kohet, mëndyret* e kso doret, sikuer: Kush flet *teper*, kush *pak*, kush *aspak.*

185. Adverbi âsht *i simplert* n'kioft bâa me nji fialë t' vetme, sikuer: *ktû, sot, neser, mirë, tash, kurr,* etr. Âsht *i bashkanjitun* n' kioft bâa me fialë mâ shum, si me thânë: *perpara, permrapa, mbasandei, tekndei,* etr.

186. Janë adverba:

T'pɔhit: njimend, mirfillit, ani, po, posi, b.f.: a e shkrove ti ket pustull? *Pɔ*, vetë.

T' mohit: jo, nuk, s', as, askurr, as sesi, mos, faret, b.f.: *Mos* rrêi *kurr*.

T'nëdyshimit: ndoshta, gadi, disi, diqyshë, b.f.: I bâni *disi*, me diit, se foli gabim.

T'vêndit: ktû, atié, kû, aty, perpietë, poshtë, rreth, pranë, pertei, dikû, kah, etr. b.f.: u solla *rreth* e *rreth* e raash *poshtë*.

T'kohës: sot, neser, die, herherë, gjithmonë, mramë, shpesh, rrallë, siviet, simiel, ç' motit, nadie etr. b.f.: n' shkosha *sot* atiè, *neser* s'mund t'vî te ti.

T'sasiis: shum, pak, màa teper, tek, aq, kaq, se, sado, mieft, b.f.: *sa* i kee dhanë? *kaq*; Pse jo *màa teper*? Kié *mieft* per tê.

Sberthimi i adverbit

187. Sberthimi i adverbit bâhet tui thanë n' âsht i simplert a i bashkanjitun, a rrit' a ul' a sosë yerbin, adiektivin, o adverbin jose a i skajon me ndoi rrethanë.

Petkat e ngushtë teper, biin shum here rreziqe t'rânda.

Petkat... suhstantiv komun, mashkulluer, shumsë, ras' emnore,..... subiekt

E .. artikull i adiektivit *ngushtë*

Ngushtë .. Adiektiv me artikull, mashk, shumsë, njeis, ras' êmnore, i pshtetet substantivit *pɔtka*..... perkryesa e subiektit.

Teper... adverb i simplert e ja rritë domethanien adiektivit t'ngushtë.

Biin... verb atributiv, i paa permbaitë, diftore, qetashe, vehties s'tretë, shumsë... verb e atribut

Shum herë... adverb i bashkanjitun, skâjon verbin *biin* me rrethanë kohet... perkryes lakone

Rrezige ... substantiv komûn, fêmn, shumsë;.. perkryes, rasë dishmore e ndreit

T'... artikull'i adiektivit *rânda*.

Rânda... adiektiv me artikull. fêmn, shumsë, dishmore, i pshtetet substantivit *rrezige*.

T' PVETME

181 — 185 Çka âsht adverbi, e si mund t'jeet?
186 — M'i thuei adverbat *t'pohit*, *t'mohit*..
187 — Si i bâhet sberthimi ?

KAPTINA E VIII

Permbîi Koniunkcionin

(Lidhtore o Lidhie)

188. *Koniunkcioni* âsht fialë sndroise, e cilla lidhë propozicionet mbas t'kundershtisnave, qi mundeu me pasë nder vedi; e prandei âsht llojëndryshem, si me thanë: *njitsuer*, *shtois*...

189. Janë koniunkcione *njitsore: e*, *edhé*..., e viin me i bashkue propozîcionet, a piesët e pergiashme t' ndoi propozicionit, b.f.: Rregullimi mba n' kambë qytetet *e* konaqet *e* mretniit vetë.

Janë *shtoise*: *edhe*, *perpos qi (se)*,.. qi ndoi perftimit t'diftuem o t'nenkuptuem ja shtoin ndoi tieter, qi s' u dukte se do t'i shtohei, b.f.: Pastrija, *perpos qi* âsht vertyt, âsht *edhé* bukurii.

Janë *mohenike: as — nuk* o *s'*... t'cillat bashkoin propozicione o piesë t' pergiashme t'tyne kah i mohoin, b.f.: Kush nuk di muzhikë nuk mundet me gjikue *as* per hallat, *as* per atê qi i bié; *as* ti *as* vet *s'*kena fai.

Janë *veshtriimbaroise: qi, t', do t'* ndersaa mbas nji propozicionit t'paar o perkryes, bâin me ardhë nji propozicion tieter t'varun, b.f.: Kush dishron me jetue me ndeer, *do t'jeet* i urtë.

Janë *kundershtore: edhe se, nemosé, nonsé, prap se prap, e lêse, sadò*... qi kllasin kundershtti ndermiet t'propozicioneve, qi janë bashkue prei s' osh, b.f.: Kurr s' do shaa nieri, *sadò* anmik me kênë.

Hiqet kundershtija prei prepozicioneve: *me gjith ket, asgjâmangut, ndryshei, tietrisht*... b.f.: E qiti fialen jashta kohet, *asgjâmangut* puna s' u çart.

Janë *rêndarêndas* o *daamas: o, a, josè, o dona me thanë, porsé*... qi bashkoin perftime t' ndryshme o kundershtore, b.f.: Gjithkuei i kapet mêndia, se tui folë keq per tierë *o* po e shliron vedin prei s'mbetnash *josè* po i mblon.

V.O. — Prepozicionet o, *a* shpesh herë perdorohen me diftue se dy fialëskâje e kan domethanien njinji, b.f.: Dallndyshat ngrehin çerdhen *a* foleen nen traa.

Janë *kthilltore: do me thanë, due me thanë, si me thanë, fiala vien, biè fiala,* per tregim: Fatzezinat i kee si tryesat n'pijetore, *due me thanë*, gjithmon gadi.

Janë *shkaktore: sepsè, mbassi, permbassi, tui kênë* (*qi*), *pse, shkaku i*.... kah bashkoishin propozicione, nder t'cillat njêni propozicion difton arsyen o shkakun e sêndit qi thotë tietri, b.f.. Lum atà qi janë t'dliir n' zêmer, *pse* atà kan me paam Tenzoon.

Janë *mbylltore: praa, e praa, prandei*.. kah bashkoin propozicione, nder t'cillat njêni sosh âsht pasoja e tietrit, b.f.: Detyre shum kena ndai atdheen: *prandei* na duhet me e pasë per zêmer.

Janë *t'qellimit: ashtu qi, qi t', t'*... kah bashkoin propozicione, nder t'cillat njêni sosh difton fillin e sêndit

qi thotë propozicioni tieter, b.f.: *Ashtû qi* mos t' jeesh mangut per çka duhet, perdoroje gjâan t'tande me mênd.

Janë *koniunkcione vêndit: kû, kû do me kênë...* qi bashkoin propozicione, nder t'cillat njêni sosh kallxon vêndin kû âsht ndoi sênd, o bâhet, o â bâa, b.f.: Nuk shifen mizat *kû* s'a gjaa m' u ngranë.

190. *Janë Koniunkcione KOHET:*

1. *Nder saa, n'kaq, neper ket kohë, per kah, kah, kuer...*, t'cillat diftoin *t'ndollunit e dy sendeve pernjiheri*, b.f.: Mundin bulkut, *kah* âsht tui mbiellë, kurrgjâa s'ja letson aq sa mêndimi i t'korrunit.

2. *Para se, perpara se, mâa paar se..* t' cillat diftoin *t'ndollunit e nji punës para tietres*, b.f.: Shikiò t'jeesh dliir vetë, *para se* me qortue kênd.

3. *Tek saa, porsaa, si, tek...* t'cillat diftoin *t'ndollunit e ndoi sêndit fill* mbas ndoi tietrit, b.f.: *Tek saa* ndoi t'mirë t'a keesh, t'kalon me'i herë.

— E *preisè, mbassi, qyshë se...* t'cillat diftoin *t'ndollunit* e ndoi sêndit mbas ndoi tietrit *pa daa se kuer*, b.f.: Shikio shpijat, e mêndò sa gjind patne mrêndë, *preisè* u ngrehne.

4. *Deri, deri saa, se — deri qi, m'-e deri n', m' — deri n'...* t'cillat diftoin *ngiaten e nji punës* deri m' nji farë shêi kohet, b.f.: *se* u krijue rruzullimi *deri qi* duel nieri adhrimit e ndigieset Zotit, e u hap mbas adhrimit t'zotave t'rrêishem: *m'* Adamin *e deri n'* Abramin afer kater mii vietve, dyy mii viet para Krishtit.

Janë *me qyshke: n', ne, me kênë se, por, veç, porsé, veç se, mbassi mos, kuer..* qi bashkoin propozicione, nder t'cillat njêni sosh ngerthen qyshken, ku â pshtetë t' dalunit e ndoi sêndit qi diftohet prei propozicionit tieter, b.f.: " Na kaa dhanë Zoti fialen me na i ndigiue lutat; *ne* ja bâishim si duhet.

Janë *jashtlânse: poos, jashtë-se, veç, veç, se por, ve-*

tun qi... kah bashkoin propozicione, nder t'cillat njêni sosh lên jashtë o tkuer çka thotë propozicioni tieter, b.f.: kush nuk din me diftue dashtnii, *veç se* koha koha, nuk â mik.

Janë *dvoise* atò qi bashkoin propozicione, nder t'cillat njêni sosh dvon çka thotë propozicioni tieter, b.f.: Na ikë jeta *pa* u kuitue — Por kuer propozicioni i paar âsht *mohënik*, atbot' e dvumia âsht vetun faqore, b.f.: Kurrgjâa nuk ndollë n' shekull, *pa* e premtue Zoti.

Janë *krahanike: si, sikuer, sikuerse, njâshtù si, sâ mâa fort, aq mâa fort, per mendyre qi, aq kaq, kaq saa...* kah bashkoin propozicione o piesë t'pergiashme nder t'cillat dîftohet perkrahia o perpiesa e sakt' o e hamêndshme ndermiet t'dyy sêndeve, b.f.: Kurrnji sênd *kaq* e knaqë shpirtin, *sa* miqsija besnike e e amel.

Janë *zgiedhnore* atò qi bashkoin propozicione me t'cillat diftohet, se nder dyy anë zgiedhet o pelqehet njêna mâa paar se tietra, b.f.: *Mâa mirë* nji voe sot, *se* nji pulë mot.

191. — V.O. 1, Koniunkcioni âsht *i simplert* kuer â bâa me nji fialë t'vetme, b.f.: *e, edhé, kshtù, praa, se, n'*, etr. — Âsht *i bashkanjitun* kuer â bâa me mâa se nji fialë, sikuer: *animâa, sidomos, sadopak...*

2 Perpara koniunkcionit qi njet nji propozicion me' i tieter, vêhet presa, b.f.: Nuk âsht marre me punue, por me pritue.

3. Perpara koniunkcionit qi njet dyy piesë t'pergiashme t'nji propozicionit presa lêhet, b.f.: Delia ep tamel e lesh.

4. Per shum viet u perdorue koniunkcioni *qi*, *qi per*, ashtù edhè propozicioni *per*, me verb n' mëndyrë *pakufii*, b.f.: "Jezu Krishti nder dishepuit e vet, dymdhet' i zgedh *qi per* me ndêjë me tê. „ — Shkrimtart e seçem e perdoroin bukurisht koniunkcionin *qi* pa fialzen *per* me verb n'mëndyrë *lidhtore*, e prepozicionin *per* me verb n'mëndyrë *pakufii* veç kuer t'jeet nevoja me e diftue *foortas e çiltas* qellimin, b.f.: " Zoti na kaa kijue *per* me e njoftë, *per*

me e dashtë, *per* me i sherbye n'ket jetë, e mandei me e gzue n'Parriz„ José mâ t'shumen e perdoroin n'krye t'ligjeratës, b.f.: *Per* me ja dalë ksai punë, duhet zêmer.

Sberthimi i koniunkcionit

192. Sberthimi i koniunkcionit bâhet tui thanë ç' farë llojet âsht, e a njet *prepozicion* a piesë t' *pergiashme.*

Diali shkon n'shkollë per me xâan edhe urtiin.

Diali... substantiv komun, mashk, njêis, ras'êmnore i synit t'skajuem... subiekt

Shkon... verb sdepertuer, i perkthimit t' paar, diftore, qetashe, njêis, veht. s'tretë ... verb e atribut

N'... prepozicion i simplert, difton t'luitun kah vêndi, don rasen dishmore

Shkollë... Substantiv komun, fêmn, njêis, dishmore e synit t'paskâjuem e lypun prei propozicionit *n'*... perkryesë lakone e verbit shkon.

Per... Propozicion i simplert; lypë mëndyren pakufii n'verb qi vien mrapa; difton foortas e çiltas qellimin e t' shkuemit n' shkollë

Me xâan... Verb depertuer, i pa permbaitë, mëndyrë pa kufii, qetashe... perkryes' e ndreit

Edhé... Koniunkcion *shtois*, njet substantivin *urtiin* ..... } perkryes'

Urtiin... Substantiv komun, fêmn; njêis, dishmore e lypun prei verbit *me xâan* ..... } lakone

T' PVETME

188. Çka âsht koniunkcioni ?

189. Cillat janë koniunkcione *njitsore*, *shtoise*, *moheni-*

ke, *kundershtore* e si hiqet kundershtija, *rêndarêndas* o *daamas*, *kthilltore*, *shkaktore*, *mbylltore*, *t' qellimit*, *t' vêndit*, e çka viin ?

190. Cillat janë koniunkcionet *e kohes* e çka diftoin?— Cillat janë koniunkcionet *me qyshke*, *jashtlânse*, *dvoise*, *krahanike*, *zgiellnore*, e çka bashkoin ?

191. 1. Cilli koniunkcion âsht *i simplert* e cilli i *bashkanjitun* ? — 2-3. Ku vêhet e ku lêhet presa? — 4. Çka m'thue per t'perdoruemit e koniunkcioneve *qi*, *qi per* e per prepozicionin *me* ?

192. Si bâhet sberthimi i koniunkcionit.

Mbîi grimcat a, po, do t', mund t'

193. Grimca *a* i prîin verbit, kuer difton t' pvetme, b.f. *A kam un? a droishe un? A qeshe ti? N' foli ai ?*— Mund t'perkthehet kso doret: *Un a kam ? Ti a doishe ? Ai a qeshë ?*

Por zakonisht e lâam jashtë pronomin e thona: *A kam? A kee ? A kaa ?* etr.

194 Grimca *po* i prîin verbit, kuer dona me diftue ndoi sênd *tash per tash* a, si flet shkolla, *aktualitetin* e punës, b.f.: "Ti tui u perzii me kto gergile, *po* shkon me krye n' gershânë.

Grimca *po* perdorue nder t' pvetuna para verbave e bân t'gjalltë propozicionin, b.f.: "Po ç'u bâne ti, kuer krisi pushka ? „

195. Grimca *do* me verb n'formë lidhtore, difton, 1. *si detyrë*, b.f.: *Do t'*dukem sot te zotnija — 2. si *nevoj'* o *shterngim*, b.f.:.... o i bardhë kû Fati Âsht o nder t'forta vepera, gjallimin *Do t'* bâi, o se *do t'*mbes... 3. Si *t' kiame zêmret*, b.f.: " Kush e thei kelqin? *Do t'a* keet thye njai „.

Grimca *do* me verb n' formë pakufîi lên jashtë domosdò fialzen « *me* », e difton *detyr'* o *shterngim*, b.f.: *Do bâa* kshtû, *do shkrue* kio leter etr. kinsé: *duhet me bâa* kshtû, *duhet me e shkrue* ket leter.

196. Grimca *mund* kaa gjithmoon nderzânen *t'* permrapa, e prandei e lypë verbin n'formë lidhtore. Grimca *mund*, kuer mos t' i priin para adverbit mohenik *nuh o s'*, difton *mundkénen* e ndoi sêndit, b.f.: « *A mund t'* keet pare ai me e blee njat aar? N' mos i past' ai, *mund* t' i kemi vet.»

V.O. Grimcat *do t'* e *mund t'* janë sndrroisa.

T' PVETME

193-194-195-196. Çka m'thue per grimcat *a*, *po*, *do t'*, *mund t'* ? Si perdorohet grimca *do* pa nderzânen *t'*?

KREU I IX

Permbii Interiekcionin

(Ndermiet-hiedha)

194. Thohen *ndermiet-hiedha* a interiekcione do zâna a fialë qi lshohen a hiedhen andei e kndei tui kuvênde; e kuer pernjimênd çohen prei fundit t' zêmers s' prekun prei *gazmêndit*, *dhimtes*, *tutes*, *idhnimit* a ç' do t' dindunit tieter kan hije t'madhe fort.

Janë *t' simplert* n' u bâishin me nji fialë t' vetme; janë *t' bashkanjituna* n' u baishin me fialë mâa se nji, si me thanë: *ah ! eh ! oh ! oh t' lumtë ! ai sot e sot !*

195. Janë ndermiet-hiedha:

Oo ! Or ! Ore ! Oi ! Au ! Moré ! Moi ! Mori ! Oh ! Ah ! Of ! Eh-hêe ! Ojii ! Pupu ! Popo ! Bobo ! Hê t' lutem ! E ! Eh ! He ! Hê de ! Ohoho ! Na ! Uh ! Ohshè ! Ei ! Palé ! Na ! Hait ! Ohaa ! Pii ! T' lumtë ! Urraa ! Rrnoft ! Me shndet e jetë !

FUNDI

T' SHQYPNUEMIT E FIALVE

qi perdorohen n' giuhë t' shkollës

Anasiellt — inverso
Asnjânsë - i, asnjânse, ia — neutro
Ballndêje, a — opposizione
Bâmie, ia — azione
Bashkanjitun (i, e) — composto
Bashkzanue (me) — concordare
Coopt (i, e) — elittico
Daamës, i — distributivo
Depertuer, ori — transitivo
Diftois, i (perêmen) — indicativo (*pronome*)
Diftore, (mëndyrë) — indicativo (*modo*)
Dishmore, ia — accusativo
Dishrore, ia — ottativo
Domethanie, ia — significato
Dot — per nulla
Dukse, a — apparenza, specie
Dvue (me) — rifiutare
Dyzântore, ia — dittongo
Dyzue (me) — raddoppiare
Dhantore, ia — dativo
Êmnore — nominativo
Farë, a — specie
Fialskâje, ja — termine
Fieshtpertardhme — futuro semplice
Germë, a — lettera
Gjâtregois, i — possessivo

BKSH

Gjênie, ia	— stato
Gjymtim, i	— difetto
Hiedhsë, a (theksë)	— acuto (*accento*)
Hiektore	— ablativo
Hijezë, a	— apostrofe
Kalueme (e)	— passato
Krahanik	— comparativo
Krrutzim, i	— inflessione
Kufîi (me, pa)	— finito, infinito
Kumbim, i	— suono
Kundershtisun (t)	— rapporto
Kuptue (me), nenkuptue	— intendere, sottintendere
Lakon, e	— indiretto
Landët (i, a)	— materiale
Largkalueme	— passato rimoto
Largteikalueme	— trapassato rimoto
Lidhtore	— congiuntivo, congiunzione
Lidhun (i, e)	— relativo
Ligjeratë, a	— discorso
Lindsii, ija	— genere
Lindtore	— genitivo
Llojë, a	— specie,
Mbylltore	— concludente
Mohenik	— negativo
Nëdytë (me)	— ripetere
Nderfialze	— condizionale
Ndertim, i	— costruzione
Nderule, ia	— declinazione
Nderzâne, ia	— consonante
Ngiatkalueme	— passato prossimo
Ngiatteikalueme	— trapassato prossimo
Njêis, i	— singolare
Njikambë, a	— paritá

BKSH

Pakryeme — imperfetto
Palandët (i, e) — immateriale
Parandeipertardhme — futuro anteriore
Paraprake — preliminare
Parasii, ja — anteriorità
Paskâjuem (i, e) — indeterminato
Paskâitas — modo indeterminato
Pasojë, ja — conseguenza
Pasose, ia — infinito
Pasqyrë — prospetto
Perkryes, a — complemento
Perftim, i — concetto
Perkthim — coniugazione
Permajesim — supremo grado
Permêndës (perêmen) — congiuntivo (*pronome*)
Perpaltuer — riflessivo
Pertardhme — futuro
Pertardhmekalueme — futuro passato
Pervetçem — proprio
Plântë (i, e) — piano
Poh, i — affermazione
Pohenik — positivo
Ponii, ija — rispetto, riverenza
Pvetës — interrogativo
Pshtiillt (i, e) — complesso
Qetashe — presente
Qyshke, ia — condizione
(Budi thoot edhé: kuvnesë, a) — *patto*)
Radhë, a — serie
Rasë, a — caso
Rendom — comunemente
Rendtuer — ordinale

Rrethanë, a — circostanza
Rroke, ia — sillaba
Sasii, ija — quantità
Sberthim, i — analisi
Simplert (i, e) — semplice
Skâjuem (i, e) — determinato
Skape (ia) — apice, sommo grado
Sndrrois — invariabile
Sypernik — superlativo
Sypernii, ija — superiorita
Syy i skâjuem — aspetto determinato
Shinue (me) — segnare, significare
Shkputun (i, e) — assoluto
Shqyptim, i — pronunzia
Shumsë, i — plurale
Teikaluеme — trapassato
Tingell, i — accento, suono
Traitë, a — forma
Tregim (per) — per esempio
Tregue (me) — esprimere, trattare
Theksë kumbuese — accento tonico
Thirrtore — vocativo
Thrritme, ia — esclamazione
Urdhnore, ja — imperativo
Varg, u — periodo
Vehtietuer — personale
Vendtore, ia — locativo
Veshtrim, i — senso
Vrrenue (me) — determinare
Zânime (verbit) — voci verbali
Zântore, ia — vocale
Zbatim, i — applicazione
Zbunim, i — raddolcimento

BKSH

Faqia	Rreshti	Gabimet	Ndreqi
10.	4.	i	ik
12.	5.	T'cillat	Cillat
13.	16.	i prriin	u prîin
„	16.	gjithmoon	mâa t'shumen
„	22.	zântoria j	nderzânia j
15.	11.	thel së rândie	theksë rândie
21.	24.	proposicioni	prepozicioni
24.	22.	ujë	ujët
25.			Mbas n. 58, kêndo: *V.O. Syni i paskâjuem s'ka dhantore as n' njêis as n' shumsë.*
25.	24.	lindtore e dhantore e paskâjueme	lindtore e paskâjueme
26.	28.	n'lindtore e dhantore	n'lindtore t' paskâjueme
28.	35.	dieja	dijeja
32.	8.	bailnat	ballnat
35.	15.	n' binjokë	n'binjokët
39.	9.	kuer nuk skâjohet	kuer skâjohet
42.	17.	Shoqie	Shoqe
55.	31.	Dh.	Dh. trimit t'math
67.	5.	t'dytes vehtie	t'pares vehtie

BKSH

Faqia	Rreshti	Gabimet	Ndreqi
89.	14.	Vetbin	Verbin
„	15.	Ftillku mâ mirë	Ftillku, mâ mirë
„	29.	qi e bân del,	qi e bân, del e vret
91.	30.	Zânimet o tija	Zânimet e tija
92.	14.	Diftora	Diftore
102.	19.	Perkhimi	Perkthimi
104.	1.	Nigateikalueme	Ngiatteikalueme
117.	17.	me pveë	me pvetë
124.		Verba t'parregullta	t'parregullt

BKSH

NENFLETA E GRAMATIKES SHQYP

I.

N' faqe 9 tu numri 4 " *gjashtë zântore* „; këndò *shtatë.*

II.

N' faqe 17 tu numri 36 « *subjektin, verbin, atributin* » Hiqe fjalen *atribùt.* e këndò gjithkund *predikàt* - Ashtû tu numri 37, këndò *Verbi predikativ.*

Ashtû n' faqe 19 tu numri 41 « *Asht i simplert .... nji objekt vetun* », këndò: nji *subjekt* vetun.

III.

N' faqe 22 tu numri 48 e 49.

48. «*Substantivi âsht lindsiis mashkullore* etr.» — Si këtû si poshtë këndò *lindsijet* ....

49. «*Substantivat janë lindsiis etr.*»; këndò:

Janë asnjânsë 1. *do substantiva t' thieshtë*, qi shinojn ndoj gjâa, e cilla, edhè kuur dahet, jet ajò se ajò, e janë sidomòs *Ujë* (*ujët*), *mish* (*misht*), *diathë* (*diathët*), *voj* (*vojt*), *dyllë* (*dyllët*), *mjaltë* (*mjaltët*), *kos* (*kost*).

T' gjith këta substantiva n' Shkoder mâ t' shumen perdorohen mashkullorë, posë substantivit *mjaltë* qi e perdorojm fêmnuer. Fjalori i Bashkimit e i Kristoforidit e bàn edhè asnjânsë substantivin *baar* (*baart*).

2. *Partiçipat* (pergjysmorët) me nderzane *m* a *un* n'fund, kuer xêhen si substantiva, b. f.: *T' daam* (*t'daamit*), *t'leem* (*t' leemit*), *t' hîim* (*t' hîimit*), *t' fyem* (*t' fyemit*), *t' shkruem* (*t' shkruemit*), *t' lutun* (*t'lutunit*). Partiçipat me t' mêem tieter, ne u perdoroishin si substantiva, janë gegnisht fêmnorë pa artikull, b. f.: *Lutë* (*luta*); *sjellë* (*sjella*); *thanë* (*thana*) etr. - Vretos thotë: *T' sjellë.*

3. *Adjektivat t' substantivuem*, qi shinojn gjâa t' palàndët e nji t' bâme, b. f.: *T' madht* e Zotit, *t' mirtit* e Zotit, etr. Asnjànsi s' kaa shumsë, por n' ket numer bâhet fêmnuer, b. f.: *T' shkrueme.*

IV.

N' faqe 23 tu numri 52 "tui ndërrue nderzanen *k* me *q* e *q* me *gj* „ — këndò e *g* me *gj.*

E n' faqe 24 tu numri 54 shikjò, se substantivat, *kujtima, turbullima, gëzima* e këso fejet kan hije veç n' poezii.

V.

N' faqe 26 «*Syni i paskajuem Dh. shtyllet, V. n'shtyllët*».

V. O. 1. Syni i paskàjuem s' kaa rasë dhantore as n' njêis as n'shumsë.

V. O. 2. Rasa vêndtore n' syy *t' paskâjuem* âsht n'ç' do nderule e n' njêis e n' shumsë gjithnji si êmnoria, praa: Njêis V. n' shtyllë; shumsë V. n' shtylla. — N'syy *t' skâjuem* del me *t* këso doret: V. n' shtyllët (njêis), V. n' shtyllat (shumsë),, n' List, n'Lisat etr.

V. O. 3. Vèndtoria *e skâjueme* nuk perdorohet n' Shkoder por veç n' do vise t' Gegniis e nder Toskë.

VI.

N' faqe 27, tu numri 60.

Pasqyra e substantivit t' nderules s' parë, qi del me *e* t' shqyptueme.

Njêis		Shûmsë	
Syni i pask.	*Syni i skâj.*	*Syni i pask.*	*Syni i skâj.*
Ê. Lule	Ê. Lulia	Ê. Lule	Ê. Lulet
L. Luljet	L. Lules	L. Lulesh	L. Lulevet - ve
Dh. s' kaa	Dh. Lules	Dh. s' kaa	Dh. Lulevet - ve
D. Lule	D. Lulen	D. Lule	D. Lulet
V. n'Lule	V. n'Lulet	V. n'Lule	V. n'Lulet

Pasqyra e substantivit, qi del me zântore *e* lojse, mas t' cilles vjen nji nderzane.

Njêis

Syni i paskâjuem	*Syni i skâjuem*
Ê. Bader	Ê. Badra
L. Badret	L. Badres o Baders
Dh. s' kaa	Dh. Badres o Baders
D. Bader	D. Badren
V. n'Bader	V. n'Badert

Shumsë

Ê- Badra	Ê. Badrat
L. Badrash	L. Badravet - ve
Dh. s' kaa	Dh. Badravet - ve
D. Badra	D. Badrat
V. n'Badra	V. n'Badrat

VII.

N' faqe 29 tu numri 65. këndò *Çagjë*, e jo çaxhë.

E n' faqe 31 tu numri 66 N' njêis: *Katundaar*; n'shumsë *Katundarë*. E këso doret substantivat mashkullorë qi n'êmnore t' paskâjueme t' njêisit dalin me *aar*:

— Shumsi âsht *blî*, *mullî*, *kufî*, etr.

Shumsi i substantivit *zâa* del edhè *zânet*.

VIII.

N' faqe 32 tu numri 70 mas fjalve «*trathtorë*, *trathtorët*» shtò: *Guur*, *muur*, *biluur*, *guri*, *muri*, *biluri*, e këso doret, pse këtò substantiva zantoren *u* e kan t'giatë. Bashkimi vên *bilori*, pse êmnoren e paskâjueme t' njêisit e bân *biluer*.

N' faqe 33 "Por *krue* etr.„ shtò: *prrue* e ndoj tjeter.

IX.

N' faqe 36 tu numri V. «*Syni i skâjuem D. t' Vllaut*», këndò: *t' vllaan*.

E n' faqe 37 tu numri 78

Mbas nderuljet shtoje ket vrême:

V. O. 1. Substantivi *Kree*, *kreu*, *kreut*, *krent*, *kreen* s'â fjalë e perdorueme, n' shumsë *kreen*, *kreent*, *krena*, *krenat*, do me thanë: *kryeparë*, *paranik*, *t' daamit e ndoj shkrimit*. T' parët e malit e t' katundit êmnohen n' shumsë mâ mirë: *kreen*, se *krena*.

V. O. 2. Me e shinue baktiin e trashë thona: kreen - per baktiin e vogel a t' îim thona: *kokrra*, b. f.: Kishte Jobi shtatë mii *kokrra dele*.

V- O. 3. Kuer â fjala per *prone*, thohet: *kryet e gjâas*. — N' t' folun per ylbje (rybe): *kryet e vêndit*.

X.

N' faqe 38 tu numri 79 "*percjellen gjithmonë* etr.„ këndò *zakonisht*, pse b. f.: substantivi *Amë* gjindet ka 'i herë pa perêmen.

XI.

N' faqe 40 tu numri 81 "*shênjoin vêndin kû shiten* etr.„ thuei: shênjoin *edhè* vêndin etr.

XII.

N' faqe 42 tu numri 85 «*shumsë*, *Syni i skâjuem*: *Prindia*„ hiqe at fjalë: *prindia*, e këndo: *prindt*

XIII.

N' faqe 44 tu numri 89.

ARTIKUJT

I. ÇKA JANË. — Artikujt janë do fjalë t' vogla, qi u njiten para substantivave, adjektivave, pronomeve.

II. SI JANË. — Janë lindsijet mashkullore, fêmnore, asnjânse, me njèis e shumsë porsi substantivi.

III. KÛ VÊHET ARTIKULLI. — Vêhet *gjithmonë e vetun* para lindtorjet t' skâjueme t' substantivit, i cilli êmnohet *zotnuer*. Substantivi tjeter ç' do raset, me t'cillin artikulli bje n' godi me lindsii, numer e rasë, êmnohet i *zotnuem*. Ky i prîin artikullit.

IV. SI BJE N' GODI ARTIKULLI. — Bje n' godi me substantiv t'zotnuem neper mjet t' veshtrimit qi kaa. Kuur artikulli àsht i *lidhun*, kaa ket veshtrim: *aj o ajò* o *atà* o *atò qi kan*. — Kuur âsht i *shkëputun* kaa ket tjetrin: *qi kaa* o *qi kan*.

V. KUUR ÂSHT I LIDHUN E KUUR I SHKËPUTUN. — Âsht i *lidhun* kùur substantivi i zotnuem âsht i *skâjuem*; âsht i *shkëputun*, kuer i zotnuemi âsht i *paskâjuem*.

VI. PSE THOHET I LIDHUN E PSE I SHKËPUTUN. — Thohet i *lidhun*, pse e lypë domosdò substantivin *t' diftuem*, *t' skâjuem* e *afer*. — Thohet i *shkëputun*, pse sadò qi substantivin t' zotnuem e lypë t'paskâjuem, nuk e lypë domosdò t' diftuem, mieft qi t' nenkuptohet, b. f.: Lisat e malit janë *t'* Kishës, kinsè: janë *lisa* t' Kishës; u nisa me bekim *t'* prindve.

VII. ARTIKULLI PARA SUBSTANTIVIT Ç'DO RASET. — Vêhet para asnjânsit ardhun prei partiçipit ndo prei adjektivit; para substantivit fêmnuer ardhun prei adjektivit, b. f.: *E drejta*; para êmnave ditsh, b. f.. *E Diele* etr.; para substantivave *i zoti*, *e zoja*, *i shoqi*, *e shoqia*, *i biri*, *e bija*, *i vllai*, *e motra* etr. qi diftoin *gjinii*:

VIII. ARTIKULLI PARA ADJEKTIVIT — Pse pa të fjala s' bâhet adjektiv.

IX. ARTIKULLI PARA PRONOMIT — Vêhet para lindorjet t' skâjueme.

XIV.

N' faqe 49 tu V. O. 1. «*Asht e katundit; kush ?*» Hiqe at *kush*, e këndò: *çka*.

Mas V. O. 2. shto ket t' treten:

V. O. 3. T' gjith artikujt, qi vîin mas ndoj artikullit t'lidhun, janë t' shkëputun, b. f.: Luigji e majti urdhnimin *e* babë e *t'* nanës e *t'* msuesit.

PASQYRA E ARTIKULLIT T'LIDHUN MASHKULLUER

Njêis

Ê.	Guri	*i* malit		Lisi	*i* neltë
L. (i)	Gurit	*t'* malit	(i)	Lisit	*t'* neltë
Dh.	Gurit	*t'* malit		Lisit	*t'* neltë
D.	Gurin	*e* malit		Lisin	*e* neltë
V. n'	Guurt	*t'* malit	n'	List	*t'* neltë

Shumsë

Ê.	Gurt	*e* malit		Lisat	*e* neltë
L. (i)	Gurve	*t'* malit	(i)	Lisave	*t'* neltë
Dh.	Gurve	*t'* malit		Lisave	*t'* neltë
D.	Gurt	*e* malit		Lisat	*e* neltë
V. n'	Gurt	*t'* malit	n'	Lisat	*t'* neltë

PASQYRA E ARTIKULLIT T'LIDHUN FÊMNUER

Njêis

Ê.	Lulia	*e* fushës		Lulishta	*e* bukur
L. (i)	Lules	*s'* fushës	(i)	Lulishtes	*s'* bukur
Dh.	Lules	*s'* fushës		Lulishtes	*s'* bukur
D.	Lulen	*e* fushës		Lulishten	*e* bukur
V. n'	Lulet	*t'* fushës	n'	Lulishtët	*t'* bukur

Shumsë

Ê.	Lulet	*e* fushës		Lulishtat	*e* bukura
L. (i)	Luleve	*t'* fushës	(i)	Lulishtave	*t'* bukura
Dh.	Luleve	*t'* fushës		Lulishtave	*t'* bukura
D.	Lulet	*e* fushës		Lulishtat	*e* bukura
V. n'	Lulet	*t'* fushës	n'	Lulishtat	*t'* bukura

PASQYRA E ARTIKULLIT T' LIDHUN ASNJÂNSË

Njêis

Ê.	Ujët *e* kronit	Ujët *e* ftofët
L.	(i) Ujit *t'* kronit	(i) Ujit *t'* ftofët
Dh.	Ujit *t'* kronit	Ujit *t'* ftofët
D.	Ujët *e* kronit	Ujët *e* ftofët
V.	n' Ujët *t'* kronit	n' Ujët t' ftofët

PASQYRA E ARTIKULLIT T' SHKËPUTUN MASHKULLUER

Njêis

Ê.	Guur *i* malit	Lis *i* neltë
L.	n' Gurit *t'* malit	Lisit *t'* neltë
Dh.	s' kaa	s' kaa
D.	Guur *t'* malit	Lis *t'* neltë
V.	n' Guur *t'* malit	n' Lis *t'* neltë

Shumsë

Ê.	Gur *t'* malit	Lisa *t'* neltë
L.	Gursh *t'* malit	Lisash *t'* neltë
Dh.	s' kaa	s' kaa
D.	Gur *t'* malit	Lisa *t'* neltë
V.	n' Gur *t'* malit	n' Lisa *t'* neltë

PASQYRA E ARTIKULLIT T' SHKËPUTUN FÊMNUER

Njêis

Ê.	Lule *e* fushës	Lulishtë *e* bukur
L.	Luljet *t'* fushës	Lulishtet *t'* bukur
Dh.	s' kaa	s' kaa
D.	Lule *t'* fushës	Lulishtë *t'* bukur
V.	n' Lule *t'* fushës	n' Lulishtë *t'* bukur

Shumsë

Ê.	Lule *t'* fushës	Lulishta *t'* bukura
L.	Lulesh *t'* fushës	Lulishtash *t'* bukura
Dh.	s' kaa	s' kaa
D.	Lule *t'* fushës	Lulishta *t'* bukura
V.	n' Lule *t'* fushës	n' Lulishta *t'* bukura

BISI

PASQYRA E ARTIKULLIT T' SHKËPUTUN ASNJÂNSË

Njêis

Ê.	Ujë *t'* kronit	Ujë *t'* ftofët
L.	Ujit *t'* kronit	Ujit *t'* ftofët
Dh.	s' kaa	s' kaa
D.	Ujë *t'* kronit	Ujë *t'* ftofët
V.	n' Ujë *t'* kronit	n' Ujë *t'* ftofët

XV.

N' faqe 51 tu numri 97 mas fjalve «*ç'faret âsht e qysh' âsht*», shtó këto fjalë: — V. O. 1. N' Shkoder perêmnat adjektivuem *ky, njiky, aj, njaj* jesin mashkullorë para substantivit asnjânsë, b. f.: *Ky t' shkuem, njâi t' ecun.*

V. O. 2. Ashtû veç adiektivin *atributiv* e ngotaron Shkodra me asnjânsin, predikativin e bân mashkulluer, b.f.: "T' prûemit e pervûjtë âsht *i mirë*„.

V. O. 3. Bogdani n' faqe 9 (si edhè njeti) thotë: "*Njihëta* âsht t' leemit e amshueshem t' Birit etr.„ — E Kristoforidi: "Ushqimi i atii (i Sh' Njonit) ishte kacaleca e *mialtë t' eger*„ — E Vretua n' Mirvetii faqe 19. "T' ngrânunit bâhet me nji farë udhet, qi mund t' pelqehet a t'merzitet, e thohet *t' sjellë t' mirë* a *t' keq*„ — Neper male t' Gegve thohet: "*Këta ujë* âsht *t' shëndoshtë*„ etr.

— Para numrit 99 vêndoje numrin 100. "Adjektivat, qi marojn me nderzâne etr.„

— Tu numri 103 "*i lig, t' lig*„ këndo: *t' ligj.*

XVI.

N' faqe 52 tu numri 105 I. mas fjalve "*Por n' shumsë mundet m' u nderulë edhè substantivi* etr.„ shtò këto tjera: Nonsè Kristoforidi, Harallambi e do tjerë e majnë ket rregull, asgjâmangut nuk do perdorue n' prozë, por lênia poeziis.

XVII.

N' faqe 58 tu numri 115 "*njênet*„, këndò: *njênes.*

XVIII.

N' faqe 59 tu numri 120 " *i pêsëtë, i gjashtëtë* „ këndò: *i pêstë, i gjashtë.*

XIX.

N'faqe 64 "Vehtja III. mashkullore Njêis, D. *at, atê, atêne, te, e*„ shtò edhè *a* -- E n' faqe 65 "Shumsë Dh. *a-*

tyne, atynve (*vet*), u„ shtò edhè (*ju*) nder kllapa.

E n' faqe 66 "Shumsë Dh. *na, ju, u u* mas s' mrames *u*, vên nder kllapa (*ju*).

XX.

N' faqe 67 "*Ja Jau*„.

Sberthimin e kee mâ kollai tui vûu oroe, se *a* âsht rasë dishmore e perêmnit t' tretes vehtje.

XXI.

N' faqe 87 tu numri 140 "4) fêmnuer t' tana — at„ Lêne jashtë njat — at.

XXII.

N' faqe 87 tu numri 140. "5) Fjala *gjith*, e cilla n' rasë êmnore njêise s' merr kurr artikull„ —

V. O. Sakt artikullin *i* ndo *e* s' e do kurrsesi, por ndîhet e gjindet me artikull *t* b.f.: T'gjith populli shkoj n' kishë.

XXIII.

N' faqe 100 tu numri 157 "Mëndyra mylltore kaa trii vehtje e dy numra„ — këndò dyy kohë.

XXIV.

N' faqe 123 tu numri 163 "*t' shkripshe, t' shkilshe*„ këndò: t' shkrepshe, t' shkelshe.

XXV.

N' faqe 125 tu numri 165 "*Me dekë e pakr. a dishe*„, këndò *a disshe*.

XXVI.

N' faqe 130 tu numri 165 "*Me plasë* vên nder kllapa (me pelsitë).

XXVII.

N' faqe 135 tu numri 165 "*Me shterrë* (*per ujna*)„

Njêis	Dift. qet.	vehtia	III shtret
	Ngietkal.	„	„ kaa shterrë
	Lergkal.	„	„ shterri

XXVIII.

N' faqe 155 tu numri 180 "5) *Prei atjehit* etr.„ janë mëndyrë paraftillkore o adverbjale.

N' faqe 156 "2) *Tesh, tesh saa* etr. qi perderohen ndoj herë me substantiva, janë mëndyrë paraftillkore. Ashtû edhè do fjalë tjera, qi i vûme n'paal t'propozicjoneve, xêni edhè per paraftillqe, b.f.: *mrênda, sypri, perpara, mrapa, kundra*.

PERKREICI

Fial' e Germa . . . . . faqe 9
Kumbimi i Zântoreve . . . . . .
Nderzânet e Shqyptimi i tyne 12
Rrokia e Simplert e e Bashkanjitun 13
Theksë Kumbuese e e Shkrueme 14
Fialë t' Bashkanjituna, t' Kputuna
e t'Shkurtueme 15
Hijeza 16
Propozicioni 17
Shênjet e Pikave 20
Piesët e Gramatikës n' Ligjeratë 21
Permbii Substantivin 22
Ras' e Nderule 25
Substantivi i Lindsiis Asnjânse 39
Rasa Vêndtore 43
Permbii Artikullin 44
Permbii Adiektivin . . . . . , 50
Si bâhen adiektivat 56
Adiektiva t' bashkanjitun e Numertorë . . . 57
Shkallët e Adiektivit 60
Permbii Pronomin 63
Perêmnat vehtietorë 64
Perêmnat gjâtregois 69
Perêmnat diftois 80

RKSH

Perêmnat permêndës . . . . . faqe 82
Perêmna pvetës . . . . . .
Perêmna daamës 83
Permbîi Verbin 89
Perkthimi i Verbave 92
Perkthimi i Verbave atributiv 102
Permbaitet e perkthimit t' paar 109
Permbaitet e perkthimit t' dytë 116
Permbaitet e perkthimit t' tretë 122
Perkthimi i verbave pa rregull 124
Verbi pasiv 136
Verbi perpaltuer 140
Permbaite per bashkzanim t' verbit 149
Permbîi Prepozicionin 154
Permbîi Adverbin 158
Permbîi Koniunkcionin 160
Mbîi grimcat a, po, do t', mund t 165
Permbîi Interiekcionin 166

BKSH

BKSH

BKSH

BKSH

KUSHTON 5. Grosh

BKSH